

Abstractsamling Svenskans beskrivning 38, 4–6 maj, 2022

Plenarföredrag

Bijvoet, Ellen, Uppsala universitet

Senter, Karin, Uppsala universitet

Svahn, Margaretha, Uppsala universitet

Västerort, Västergötland och hela vida världen – tid, plats och rum i forskning om förortsindexerad svenska

Sedan några decennier tillbaka har det, såväl i Sverige som i andra länder och såväl i media som bland forskare, riktats stor uppmärksamhet mot nya former av majoritetsspråksvariation som har utvecklats bland unga i språkligt heterogena bostadsområden, så kallade förorter. I vårt föredrag kommer vi att fokusera på forskning om förortsförankrat talspråk i svensk kontext, från Kotsinas tidiga studier från 1980-talet i Rinkeby till dagens studier om användning av förortsförankrad svenska av talare och på platser utanför storstädernas förortsområden. Olika angreppssätt inom forskningen om förortsförankrad svenska – från mer deskriptiva studier till mer etnografiska – kommer att illustreras med empiriska data från våra egna och andras studier.

Vi kommer också att återuppta frågan som Kotsinas ställde sig i volymen Svenskans beskrivning 16 (1988): Är Rinkebysvenska en dialekt? – en fråga som vidareutvecklades 16 år senare av Fraurud. I en artikel i volymen Svenskans beskrivning 26 (2004) diskuterar Fraurud förutsättningarna för att det – vid sidan av den slangbetonade ungdomsstilen – skulle kunna utvecklas något som mer liknar en dialekt. Vad vet vi idag om denna fråga, ytterligare 16 år senare?

Järlehed, Johan, Göteborgs universitet

"Bo högt, högre, högst": Vertikalitet i Göteborgs stadsutvecklingsdiskurs

I den här presentationen utgår jag från tesen att Göteborgs stadslednings explicita ambition att 'bygga ihop staden', att motverka segregation och minska ojämlikhet utmanas av den ökade mobiliseringen av *vertikalitet* för att underbygga och upprätthålla socioekonomisk uppdelning (Graham & Hewitt 2012). Vertikalitet förstås då som en både fysisk och social dimension. Vi ser hur stadsbilden snabbt förändras med uppförandet av spektakulära höghus, och vi ser en ökad social oro kopplat till segregation, utanförskap och kriminalitet.

Jag ska visa och diskutera hur vertikalitet manifesteras i Göteborgs språkliga landskap på flera olika sätt. Genom att analysera politikernas och exploatörernas ambition att 'lyfta utsatta områden', visar jag hur olika områden positioneras på en hierarkisk värdeskala och stigmatiserar redan utsatta grupper. Genom att analysera platsskapande skyltar och marknadsföringen av de nya höghusen illustrerar jag den marknadslogik som styr bostadsbyggandet och den hierarkiska synen på olika upplåtelseformer, samt hur vertikalitet kopplas till distinktion och exklusivitet. Genom att undersöka stadens övergripande skyltpolicy och skyltprogrammen i två stadsdelar visar jag att ju mer ekonomisk och politisk makt som samlas på en plats, ju mer regleras och estetiseras skyltanvändningen i det offentliga rummet. Genom att lyssna på de kritiska och oroliga röster som hörs i höghusens skugga pekar jag slutligen på de sociala, affektiva och ekonomiska baksidorna av vertikal stadsutveckling.

Referenser

Graham, Stephen and Lucy Hewitt. 2012. Getting off the ground: On the politics of urban verticality, *Progress in Human Geography* 37(1) 72–9. DOI: 10.1177/0309132512443147

Östman, Jan-Ola, Helsingfors universitet

Dialekterna trampar inte på samma ställe i det rurala Svenskfinland – om plats och ställe på den senmoderna landsbygden

I traditionell dialektologi hör den geografiska platsen, ”rummet”, nära samman med den kultur som utvecklats på orten, där skyltar kan skapa djupare ställestillhörighet för dem som fysiskt bor på en plats och därmed hjälper de till att bibehålla platsen som ett ställe. I ett senmodernt perspektiv har den fysiska platsen mindre betydelse för den alltmer mobila och flerspråkiga befolkningen: med t.ex. SMS:ande, FB:ande och Whatsappande på dialekt kan man bära med sig ens dialektala tillhörighet till ett mobilt ställe. Teoretiskt vill jag i min presentation argumentera för behovet av en senmodern dialektologi med egenvärde, ett angreppssätt som i vissa avseenden går stick i stäv med närstående forskningsområdets nutida försök att ”dela upp” dialektologins intresseområde. Den vidare implikationen av detta har naturligtvis återverkningar på hur vi ska se – och beskriva – svenska språket (generellt, i Svenskfinland, i urbana – ofta ”mycket transspråkiga” – områden och på landsbygden) och dess ”ställe”.

Sessionsföredrag

Agebjörn, Anders, Lunds universitet

Bestämthetsform och betydelse hos belarusiska inlärare av svenska

Inlärare av svenska som andraspråk (L2) utan artiklar i förstaspråket (L1) måste lära sig dels en morfosyntaktiskt redundant nominalfrasstruktur, dels i vilka kontexter bestämda och obestämda former används. De ska med andra ord associera en komplex form med en abstrakt betydelse (jmf DeKeyser 2005). Tidigare forskning har visat att detta utgör en utmaning (Nordanger 2017), men det är oklart huruvida inläringen av bestämdhetens form och betydelse är relaterade till varandra.

Bestämda och obestämda nominalfraser, med och utan adjektiv, eliciterades från L1-talare av ryska och belarusiska (n=23), språk utan artiklar, vid tre tillfällen under deras första år av svenskstudier. En svenskspråkig referensgrupp (n=26) verifierade uppgiftens validitet. Totalt 9.742 fraser kodades för form och kontext. Analysen fokuserade på artiklar i enkla nominalfraser (*en hund*, *hund-en*) och på den dubbla bestämdheten (*den vit-a katt-en*).

Resultaten visar att bestämdhetens form utvecklades över tid. Intressant nog användes adjektivkongruens före den framförställda bestämda artikeln ($p<0.05$) trots att dubbel bestämdhet lärs ut som en konstruktion. Kunskapen om betydelse – förmågan att välja form utifrån kontext – utvecklades emellertid inte. Dessutom var kunskap om form och betydelse negativt korrelerade med varandra: de som producerade många artiklar använde dem oftare i felaktiga kontexter ($p<0.05$), och samtidigt utvecklade de den dubbla bestämdheten tidigare ($p<0.001$). Vissa inlärare tycks alltså vara mer fokuserade på struktur, andra på pragmatik.

Resultaten diskuteras dels utifrån ett undervisningsperspektiv (Kołaczek 2018; Nyquist 2013), dels utifrån ett psykolingvistiskt perspektiv (Lucas 2011; Paradis 2009). Slutsatsen är bestämdhetens form och betydelse utgör olika typer av kunskap med olika kognitiv status.

Referenser

- DeKeyser, R.M. (2005). What makes learning second-language grammar difficult? A review of issues. *Language Learning* 55–S1, 1–25.
- Kołaczek, Natalia. 2018. *Bestämthet och indirekta anaforer i svenskan ur främmandespråksperspektiv: en studie av polskastudenters svenska*. Diss. Adam Mickiewicz University in Poznań.
- Lucas, C. (2011). Definiteness, procedural encoding and the limits of accommodation. In: Escandell-Vidal, V., Leonetti M. and Ahern, Aoife. (eds): *Procedural meaning: Problems and perspectives*. Bingley: Emerald Group Publishing Limited, 157–182.
- Nordanger, Marte. 2017. *The encoding of definiteness in L2 Norwegian: A study of L1 effects and universals in narratives written by L1 Russian and L1 English learners*. Diss. University of Bergen.
- Nyqvist, Eeva-Liisa. 2013. *Species och artikelbruk i finskspråkiga grundskoleelevers inlärarsvenska. En longitudinell undersökning i årskurserna 7–9*. Diss. Åbo Akademi University.
- Paradis, Michel. 2009. *Declarative and procedural determinants of second languages*. Amsterdam: John Benjamins.

Allwood, Anja, Göteborgs universitet

Praktiska överväganden och normuppfattningar – Om utgivning av indirekt översatta romaner 2000–2015

Översättning är en plats- och tidsbunden verksamhet som i hög grad styrs av mer eller mindre medvetna normer. I dagens svenska samhälle är det en tydlig norm att skönlitteratur ska översättas till svenska direkt från det ursprungliga källspråket (Alvstad 2017). Ändå publiceras fortfarande indirekta översättningar, dvs. översättningar av översättningar, på både små och stora förlag. Exempelvis översattes romanen *Agaat* av Marlene van Niekerk till svenska från engelska, fastän romanen ursprungligen skrevs på afrikaans. Mellan år 2000 och 2015 publicerades 5 259 förstautgåvor av romaner översatta till svenska, varav 70 översatts indirekt (Allwood 2021, 71).

Bokförläggare ingår bland de aktörer som måste förhålla sig till normer angående vilka texter som ska översättas och hur det ska ske (dvs. det Toury 2012, 82 kallar *preliminary norms*). Förläggarnas agerande och deras syn på översättning är därför högst relevant att undersöka när det gäller indirekta översättningar (Pięta 2019) för att belysa mekanismerna bakom det normbrott som en indirekt översättning kan sägas vara.

I föredraget presenterar jag några resultat från en enkätstudie med förläggarna bakom 55 av de 70 romaner som översatts indirekt till svenska 2000–2015. Några av frågorna som tas upp gäller förläggarnas bakgrund och egna språkkunskaper i förhållande till de indirekta översättningarna och vilket språk de själva först kom i kontakt med romanen på. Vidare kommer de för- och nackdelar som förläggarna nämner i samband med indirekt översättning att analyseras i förhållande till den rådande normen om att romaner bör översättas direkt från det ursprungliga källspråket.

Referenser

- Allwood, Anja. 2021. "(Semi)Peripheries in Contact – Indirect Translation of Novels into Swedish 2000–2015". *STRIDON: Studies in Translation and Interpreting* 1 (1): 57–77. <https://doi.org/10.4312/stridon.1.1.57-77>.
- Alvstad, Cecilia. 2017. "Arguing for indirect translations in twenty-first-century Scandinavia". *Translation Studies* 10 (2): 150–165. <https://doi.org/10.1080/14781700.2017.1286254>.
- Pięta, Hanna. 2019. "Indirect translation: Main trends in practice and research". *Slovo.ru: baltijskij accent* 10 (1): 21–36. <https://doi.org/doi:10.5922/2225-5346-2019-1-2>.
- Toury, Gideon. 2012. *Descriptive Translation Studies – and beyond: Revised Edition*. Benjamins Translation Library. Philadelphia: John Benjamins.

Almström Persson, Gunilla, Stockholms universitet

Blanddiskursiv TV-soffa. Om politikers interaktiva strategier i gränsen mellan formell och informell

På vissa platser kan språk och interaktion lite tillspetsat beskrivas som inherent blanddiskursiva. Ett exempel är TV-soffan i en pratshow, där den typiska intervjun ska vara både informerande och underhållande och ha såväl offentlig som personlig karaktär (Tolson 2006:178). Medieforskare har under senare decennier hävdade att traditionella nyhetsintervjuer förlorar i betydelse för politiker och att det har blivit allt viktigare för dem att delta i mediasammanhang som exempelvis pratshower i radio och tv (Lauerbach 2007, Young 2008). Intervjuer i pratshower i vad Haarman (1999: 4–9) omnämner som ”the evening and celebrity format”, möjliggör för politiker att låta den egna personen träda fram inom ramen för den offentliga rollen (Eriksson 2010: 529). Samtidigt beskrivs Sverige som ett land som går mot en alltmer informelliserad offentlighet, vilket också avspeglas på olika sätt i offentligt språkbruk (Almström Persson 2018; Josephson 2015).

Med en diskursanalytisk utgångspunkt (Wodak & Meyer 2016) diskuteras i den här presentationen hur svenska politiker genom interaktiva och språkliga strategier förhandlar om politikerrollen i TV:s pratshow *Skavlan*. De språkdrag som analyseras motiveras av resultat från tidigare forskning om pratshower, framför allt Ilies interaktionsperspektiv (2001) och Erikssons medieperspektiv (2010). De frågor som adresseras är: Vilka olika sociala identiteter konstrueras hos den intervjuade politikern? Hur legitimeras olika identiteter i interaktionen mellan programledaren och den intervjuade politikern? Vad i den politiska diskursen förhandlas när den diskursiva praktiken informelliseras?

Referenser

- Almström Persson, Gunilla. 2018. ”Kredd till dig för vår senaste tweet: Kommunikativa val på Twitter under terrorattentatet på Drottninggatan.” *Nordiska studier i systemisk-funktionell lingvistik och socialsemiotik*. Göteborgs universitet.
- Eriksson, Göran. 2010. ”Politicians in celebrity talk show interviews: the narrativization of personal experiences”. I: *Text & Talk* 30–5 (2010).
- Haarman, Louann. 1999. ”Performing talk”. I: Louann Haarman (red.). *Talk about shows: La parola e lo spettacolo*, 1–51. Bologna: CLUEB.
- Ilie, Cornelia. 2001. ”Semi-institutional discourse: The case of talk shows”. *Journal of Pragmatics* 33(2).
- Josephson, Olle. 2013. *Ju: ifrågasatta självklarheter om svenskan, engelskan och alla andra språk i Sverige*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Lauerbach, Gerda. 2007. Argumentation in political talk show interviews. *Journal of Pragmatics* 39(8).
- Tolson, Andrew. 2006. *Media talk: spoken discourse on TV and radio*. Edinburgh: Edinburgh UP.
- Young, Sally. 2008. The broadcast political interview and strategies used by politicians: how the Australian minister promoted the Iraq War. *Media, Culture & Society* 30(5).
- Wodak, Ruth & Michael Meyer. 2016. ”Critical discourse studies. History, agenda, theory and methodology.” I: Ruth Wodak & Michael Meyer (red.), *Methods of Critical Discourse Studies*. 3 uppl. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore & Washington DC: SAGE.

Andersson-Koski, Maria, Helsingfors universitet

Språkidentitet genom språkporträtt – finlandssvenska teckenspråkigas beskrivning av upplevd flerspråkighet

Hur beskriver språkanvändare av ett hotat språk sitt eget språk i förhållande till sin flerspråkighet? Vilka attribut tillskrivs det hotade språket i förhållande till andra språk i den språkliga repertoaren? I mitt föredrag presenterar jag en pilotstudie där språkanvändare av det allvarligt hotade finlandssvenska teckenspråket beskriver sin språkanvändning och språkidentitet med hjälp av språkporträtt. Som metod sägs språkporträtt (*language portraits*) hjälpa oss utforska den emotionella och kroppsliga upplevelsen av den egna språkanvändningen (Busch 2017). I min studie använder jag därmed språkporträtt i en kontext av språkvitalitet och revitalisering för att ringa in emotioner och attityder som kan spela en avgörande roll för framtiden av ett hotat språk.

Mitt material består av videoinspelningar av då finlandssvenska teckenspråkiga målar språkporträtt och presenterar dem för varandra i grupp. För att fånga attribut och emotioner som informanterna tillskriver språken i sin repertoar använder jag mig, likt Kusters & De Meulder (2019), av en multimodal analys som beaktar såväl de teckenspråkiga narrativen som gester och ritningar i språkporträtten.

Finlandssvenska teckenspråkiga beskrivs ofta som en minoritet i dubbel bemärkelse i och med att gruppen identifierar sig såväl med teckenspråksgemenskapen som med den svenska kulturtraditionen i Finland. Språkgruppens vardag utmärks av en multimodal flerspråkighet där svenskan vanligen används som primärt skriftspråk (Hoyer 2004).

Referenser

- Busch, Brigitta (2017). Expanding the notion of the linguistic repertoire: On the concept of *Spracherleben*—The lived experience of language. *Applied Linguistics*, 38(3), 340–358.
- Hoyer, Karin (2004). The sociolinguistic situation of Finland-Swedish Deaf people and their language, Finland-Swedish Sign Language. I *To the lexicon and beyond: Sociolinguistics in European Deaf communities*, red. av Mieke Van Herreweghe & Myriam Vermeerbergen. 3–23. Washington, D.C.: Gallaudet University Press.
- Kusters, Annelies & De Meulder, Maartje (2019). Language portraits: Investigating embodied multilingual and multimodal repertoires. *FQS*, 20(3), Art. 10.

Arle, Solveig, Tammerfors universitet
Frondén, Carina, Helsingfors universitet
Lätt svenska: en forskningsöversikt

Begreppet lättläst introducerades i Sverige redan på 1960-talet och under de senaste två decennierna har bokutgivningen och användningen av lättlästa texter ökat markant. Forskningen om lätt svenska är dock begränsad. (Nordenstam & Olin-Scheller 2018 m.fl.)

Vi presenterar resultaten från en litteraturöversikt där vi beskriver hur begreppen *lättläst*, *lätt svenska* och *lätt språk* förstås inom forskning (Arle & Frondén u.u.). Studien utgår från ett tvärvetenskapligt forskningsmaterial och undersöker med en metanarrativ metodologi användningen av begreppen och definitioner på dessa, beskrivningar av målgruppen, samt ideologier, diskurser eller värderingar som används i relation till begreppen. Analysen visar att endast skrivna texter har beforskats och att det av de ovannämnda begreppen endast är *lättläst* som använts. I materialet finns ingen enhetlig definition av begreppet, och avsaknaden av en forskningstradition och dialog mellan discipliner är påtaglig. Analysen visar även att målgruppen för lättlästa texter av ett tjugotal forskare i olika discipliner har identifierats som heterogen.

Materialet som beforskats i de inkluderade studierna kan grovt indelas i skönlitteratur och sakprosa. Litteraturöversikten visar skilda perspektiv på såväl relationen mellan läsare och text som läsprocessen. Lättläst sakprosa evalueras ifråga om huruvida texterna lyckas förmedla den avsedda informationen till läsarna (Forsberg 2015 m.fl.). Lättläst skönlitteratur evalueras däremot ifråga om kvaliteten på den läsoplevelse texten erbjuder (Nordenstam & Olin-Scheller 2020 m.fl.).

Litteraturöversikten är den första publikationen i forskningsprojektet "Lätt finlandssvenska", lett av Camilla Lindholm vid Tammerfors universitet 2021–2024.

Referenser

- Arle, S. & Frondén, C. U.u. *Bringing Order to Chaos: Research on Easy Swedish*.
- Domeij, R. & Spetz, J. 2014. Begripliga myndigheter på nätet. I Jan Lindström, Sofie Henricson, Anne Huhtala, Pirjo Kukkonen, Hanna Lehti-Eklund & Camilla Lindholm (red.), *Svenskans beskrivning 33. Förhandlingar vid Trettiofjärde sammankomsten för svenskans beskrivning*. Helsingfors den 15–17 maj 2013, 52–62. Helsingfors universitet.
- Forsberg, C. 2014. Myndigheten som pedagog – om myndigheters lättlästa texter. I Anders Persson & Roger Johansson, *Vetenskapliga perspektiv på lärande, undervisning och utbildning i olika institutionella sammanhang: utbildningsvetenskaplig forskning vid Lunds universitet*, 25–43. Lund: Lunds universitet.
- Nordenstam, A. & Olin-Scheller, C. 2018. Lättläst – en demokratifråga. *Utbildning och Demokrati* 27 (3), 35–52.
- Nordenstam, A. & Olin-Scheller, C. 2020. I litteraturens tjänst: Skolbibliotekariers uppfattningar om lättläst skönlitteratur till elever och lärare. I Maritha Johansson ; Bengt-Göran Martinsson & Suzanne Parmenius Swärdh (red.), *Trettonde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: Bildning, utbildning, fortbildning*, 209–223. Linköping: Linköpings universitet

Ask, Sofia, Linnéuniversitetet

Vårdat, enkelt och begripligt? Rekontextualisering av yttranden i polisstudenters PM

När muntliga utsagor flyttas från tal till text får de ny form och kan tolkas på ett nytt sätt, eftersom de rekontextualiseras i ett annat medium där det filtreras genom en skribent som gör olika språkliga och innehållsliga val. I den här studien undersöks hur olika typer av anföring och evidentialitetsmarkörer synliggörs i polisstudenters texter och hur dessa språkliga kategorier kan påverka yttrandens trovärdighet. Materialet består av 74 avrapporterings-PM som skrevs efter att en grupp polisstudenter tittat på ett filmklipp från ett autentiskt ingripande. Genom systematisk närläsning av texterna analyserades de dels kvantitativt för att undersöka frekvens i bruket av olika former av anföring, dels kvalitativt i fråga om evidentialitetens inverkan på anföringens styrka och trovärdighet. Resultatet visar att det finns problem med de rekontextualiseringar som stunderna gör i samband med indirekt anföring, eftersom de ofta resulterar i betydelseförskjutningar, medan de direkta anföringarna istället ofta är partiella, inkorrekt återgivna eller ibland fabricerade. Manifest evidentialitet förekommer främst i samband med indirekt anföring, vilket kan påverka yttrandets trovärdighet både negativt och positivt, beroende på om den det som anförs är korrekt återgivet eller inte. Polisstudenterna behöver inom ramen för sin utbildning medvetandegöras om hur rekontextualisering av utsagor kan påverka innehåll, struktur och tolkning, och hur olika typer av anföringsbruk har potential att vara mer eller mindre överensstämmande med det yttrade. Detta innebär ett utbildningsbehov som går utöver språkets yta, men som är viktigt för att utveckla studenternas skrivande så det blir rättssäkert, tydligt och begripligt i den framtida yrkesutövningen.

Axelsson, Karin, Högskolan i Skövde

Skiljetecken i skönlitteratur på svenska: en deskriptiv studie av svenska som originalspråk och svenska översatt från engelskan

Skiljetecken är internationella symboler som används på liknande sätt i många språk. Regler och rekommendationer för användningen återfinns i särskilda skrivregels-publikationer, t.ex. i Språkrådet (2017) och *Chicago Manual of Style* (2017), samt utförligt i stora grammatikor i t.ex. engelska (Quirk *et al.*, 1985; Huddleston & Pullum, 2002) men bara sporadiskt i SAG (Teleman *et al.*, 1999). Skiljetecken tenderar att presenteras preskriptivt snarare än som en beskrivning av faktisk användning; Huddleston och Pullum skriver t.ex. "we ourselves in writing this chapter on punctuation have given greater weight to the prescription of major style manuals than we have in the chapters on grammar" (2002:1727). Denna studie är deskriptiv men vill särskilt belysa återkommande avvikelser från de preskriptiva normerna. Data har hämtats från *English-Swedish Parallel Corpus* (Altenberg *et al.*, 2001), vilket möjliggör en jämförelse mellan interpunktionen i skönlitterära texter på svenska som originalspråk och i texter översatta från engelska. De skiljetecken som berörs är frågetecken, utropstecken, kolon och semikolon. De få studier som tidigare gjorts på interpunktion i svenska har främst varit rent kvalitativa (Strömquist, 1995, 2008; Dahl, 2015, 2016), men ett par magisteruppsatser har använt korpusdata: Gustafsson (2013) om översättning av kolon från franska till svenska och Katorugi (2019) om tankstreck i svensk sakprosa. Denna studie fyller en lucka genom att ge en generell bild av den faktiska användningen av några skiljetecken i skönlitteratur på svenska eftersom den baseras på utdrag från så mycket som femtio olika romaner på svenska: hälften med svenska som originalspråk och hälften med översättningar från engelska till svenska.

Referenser

- Altenberg, B., Aijmer, K. & Svensson, M. (2001). The English-Swedish Parallel Corpus(ESPC): Manual of enlarged version. Tillgänglig från https://sprak.gu.se/digitalAssets/1333/1333431_manual_espc.pdf
- Chicago Manual of Style*. (2017). 17 uppl. Chicago: The University of Chicago Press.
- Dahl, A. (2015). *I skriftens gränstrakter: Interpunktionens funktioner i tre samtida svenska romaner* (Doktorsavhandling). Uppsala: Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet.
- Dahl, A. (2016). *Interpunktion*. Stockholm: Morfem.
- Gustafsson, R. (2013). *Att översätta kolon: en undersökning av hur skiljetecknet kolon överförs från franska till svenska i skönlitterära översättningar*. Göteborg: Institutionen för språk och litteraturer, Göteborgs universitet.
- Huddleston, R. & Pullum, G. K.(2002). *The Cambridge grammar of the English language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Katorugi, A. (2019). *Hur lång tid behöver eftertanken? Tankstreck och interpunktion i kodifierad och faktisk norm*. Masteruppsats. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G. & Svartvik, J. (1985). *A comprehensive grammar of the English language*. Harlow: Longman.
- Språkrådet. (2017). *Svenska skrivregler*. 4 uppl. (Red. O. Karlsson). Stockholm: Liber.
- Strömquist, S. (1995). Tecken för tal: Om skiljetecknens retoriska funktioner. I *Retoriska frågor: Texter om tal och talare från Quintilianus till Clinton tillägnade Kurt Johannessson*, C. Åsberg (ed.), 187–196. Stockholm: Norstedts.

- Strömquist, S. 2008. Skiljetecknens semantik. I *Under språkets hud: Festskrift till Erik Andersson på 60-årsdagen*, L. Collin (ed.), 233–240. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Teleman, U., Hellberg, S. & Andersson, E. 1999. *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Svenska Akademien.

Bellander, Theres, Stockholms universitet

Maljan, Goran, Stockholms universitet

Nelson, Marie, Stockholms universitet

Reflektioner i L2-studenters akademiska skrivande. En analys av texter skrivna inom utländska lärares vidareutbildning (ULV)

Undersökningen uppmärksammar hur vuxna andraspråkstalare inom kompletterande professionsutbildning, hanterar uppgiften att reflektera på andraspråket svenska. Deltagarna studerar inom ULV vid ett lärosäte i Sverige och har erfarenhet av lärarutbildning och undervisning i framförallt Mellanöstern och Asien. Utgångspunkten är att reflektion är centralt både för akademiska studier och framtida yrkespraktik inom svensk förskola eller skola.

Undersökningen syftar till att beskriva hur deltagarna reflekterar på svenska i skriftliga uppgifter inom ULV. Materialet består av texter skrivna av 38 studenter som går kursen Språkintröduktion under sin första termin inom utbildningen. De flesta examinationsuppgifter på kursen inkluderar reflektion av något slag, ofta relaterade till undervisning och barns lärande. Skrivande förstås som deltagande i olika textaktiviteter, t.ex. berättande, beskrivande, förklarande där varje textaktivitet kräver specifika strukturella och språkliga resurser och där avancerade texter byggs upp genom att olika textaktiviteter sammanfogas (Holmberg 2009, Nordenfors 2017). Vi undersöker vilka strategier studenterna använder för att reflektera. På språklig nivå studeras lexikal, syntaktisk och pragmatisk språkproduktion och på innehållslig nivå studeras stilistisk och funktionell variation samt självständighet. Vi identifierar de strategier studenterna använder och uppmärksammar hur dessa samverkar med språklig kompetens, modersmål och andra faktorer.

Preliminära resultat visar att studenterna har svårt att hantera förväntningarna om reflektion. Det är vanligt att de helt undviker att reflektera eller att deras försök resulterar i långa berättande eller beskrivande sekvenser. Variationen av använda strategier är dock stor och visar på kreativitet hos studenterna.

Referenser

- Holmberg, Per (2009). Text, språk och lärande. Intröduktion till genrepedagogik. I: Olofsson (red.). Symposium 2009. *Genrer och funktionellt språk i teori och praktik*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Nordenfors, Mikael (2017). *Elevernas texter. Redskap för textanalys, textsamtal och bedömning*. Lund: Studentlitteratur.

Bellander, Theres, Stockholms universitet

Idevall Hagren, Karin, Stockholms universitet

Diskurser om, och (de)legitimeringar av, den svenska strategin i medierapportering om Covid-19

I såväl nationell som internationell media har Sveriges hantering av Covid-19-pandemin uppmärksammats som utstickande, och benämnts *den svenska strategin*.

Vår presentation belyser pandemin som en nationell och global kris, där föreställningar om nationell identitet utmanas i diskurser om den svenska strategin. Undersökningen anammar en förståelse av nationell identitet som diskursivt konstruerad (Billig 1995) och hämtar diskursanalytiska redskap från legitimeringsanalys (van Leeuwen 2007) och affektiv diskursanalys (Wetherell 2012).

Syftet är att utforska framväxten av diskursen om den svenska strategin genom att studera nationell identitet i legitimeringar och delegitimeringar av strategin i Dagens Nyheters rapportering om Covid-19 januari 2020 – augusti 2021.

Resultaten visar att den svenska strategin formas av fyra perspektiv, till vilka aktörerna politiker, folkhälsomyndigheten, forskare och allmänheten kan knytas. Politiker introducerar och legitimerar strategin genom att reproducera diskurser om svenskar som rationella och Sverige som jämlikt. Folkhälsomyndigheten legitimerar strategin på rationell grund. Båda aktörerna erbjuder affektiva subjekspositioner av lugn och tillit.

Strategin delegitimeras av forskare och andra experter som ifrågasätter den vetenskapliga grunden för makthavarnas beslut och de känslomässiga positionerna lugn och tillit. Även i allmänhetens uttalanden dominerar delegitimeringar som lyfter oron att pandemin blottlägger och skapar social ojämlikhet, vilket ifrågasätter Sverige som jämlikt.

En slutsats är att diskursen om den svenska strategin formas interdiskursivt i medierapportering som aktualiserar diskurser om nationell identitet för legitimering eller delegitimering, och att aktörerna stärker sina argument genom känslomässiga subjekspositioner, framförallt kopplade till tillit, trygghet och lugn.

Referenser

Billig, M. (1995). *Banal nationalism*. London: Sage.

Van Leeuwen, T. (2007). Legitimation in discourse and communication. *Discourse and Communication* 1. S. 91-111.

Wetherell, Margaret (2012). *Affect and emotion: a new social science understanding*. London: SAGE.

Bendegard, Saga, Uppsala universitet

Palmér, Anne, Uppsala universitet

Bedömning av självständigt språk i källbaserat skrivande

Integrerat, eller källbaserat, skrivande har många fördelar när skrivförmåga ska bedömas, inte minst att sådana uppgifter ligger närmare den typ av skrivande eleverna kommer att möta i framtida studier eller yrkesliv (Cumming 2013:1). Källtexterna kan också fungera som *scaffolding*, eller stöttning, för elevers eget skrivande. Tidigare studier har t.ex. visat att källanvändning kan leda till större lexikal variation i elevernas texter (Gebril & Plakans 2016). Ur ett bedömningsperspektiv diskuteras samtidigt att källanvändning kan leda till språkligt osjälvständiga texter (Gebril & Plakans 2014:68). Olika kategoriseringar har gjorts av elevtexters förhållande till sina källor (t.ex. Nordenfors 2011; Petrić 2012). Frågan om hur bedömaren ska ställa sig till elevers användning av källornas ordförråd är dock olöst.

Syftet med föreliggande undersökning är att bidra till diskussionen om bedömning av språklig självständighet i källbaserat skrivande genom en kvantitativ analys av ordförråd i källtexter och elevtexter. I vilken utsträckning använder elever sig av källornas ordförråd för att bygga upp sina egna texter? Hur varierar självständighet i förhållande till källornas ordförråd med det svenskämne eleverna läser respektive elevlösningarnas betyg?

Materialet består av 70 elevtexter från det nationella provet i svenska och svenska som andraspråk för gymnasiet kurs 3, samt av de 8 källtexterna från det aktuella provet. En semiautomatisk analys har gjorts av substantiv och verb för att se i vilken utsträckning elevlösningarna använder sig av vokabulär som kunnat hämtas från källtexterna. Vi presenterar resultaten av denna studie samt diskuterar implikationerna med tonvikt på didaktiska och bedömningsrelaterade perspektiv.

Referenser

- Cumming, A. (2013). Assessing Integrated Writing Tasks for Academic Purposes: Promises and Perils. *Language Assessment Quarterly*, 10(1), 1-8. doi: 10.1080/15434303.2011.622016
- Gebril, A., & Plakans, L. (2014). Assembling validity evidence for assessing academic writing: Rater reactions to integrated tasks. *Assessing Writing*, 21, 56-73. doi: <https://doi.org/10.1016/j.asw.2014.03.002>
- Gebril, A., & Plakans, L. (2016). Source-based tasks in academic writing assessment: Lexical diversity, textual borrowing and proficiency. *Journal of English for Academic Purposes*, 24, 78-88. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2016.10.001>
- Nordenfors, M. (2011). *Skriftspråksutveckling under högstadiet*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Petrić, B. (2012). Legitimate textual borrowing: Direct quotation in L2 student writing. *Journal of Second Language Writing*, 21(2), 102-117. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jslw.2012.03.005>

Björkquist, Vincent, Uppsala universitet

Nyheter i förhandling: SVT:s nyhetsartiklar och deras Facebookkommentarer

Läsargenererat innehåll i nyhetstidningar är ingen ny företeelse, men sociala medier har gjort det tillgängligt för fler att förhandla om innehållet i t.ex. nyhetsrapportering (Almgren, 2017). På plattformar som Facebook, som spelar en betydande roll för mångas nyhetskonsumtion, kan användare kommentera nyheter av olika slag. Tidigare studier av interaktion mellan nyhetsaktörer och läsare har framhållit att läsare inte sällan kommenterar för att de vill bidra med inslag som de upplever att nyhetsrapporteringen saknar (Almgren, 2017).

I min studie undersöker jag ett material av nyhetsartiklar med tillhörande kommentarer på SVT Nyheters Facebooksida, med syftet att utreda huruvida och hur kommenterande läsare kompletterar den ordinarie nyhetsrapporteringen. Utgångspunkten är Semetko & Valkenburgs (2000) kodningsschema över nyhetsframställningar, som består av framställningstyperna ansvarsutkrävande, människocentrerad, konfliktcentrerad, moralcentrerad och ekonomicentrerad (mina översättningar). Modellen, som har tillkommit inom medie- och kommunikationsvetenskap för att beskriva traditionell nyhetsrapportering, kompletteras med språkvetenskapliga verktyg för analys av adressering (Kim & Herring, 2018).

Studien visar bl.a. att nyhetsaktören använder fler (olika) nyhetsframställningstyper än de kommenterande. Både av nyhetsaktören och de kommenterande används den människocentrerade respektive den konfliktcentrerade framställningstypen frekvent, medan nyhetsaktören mer än de kommenterande relevanter gör den ansvarsutkrävande, moralcentrerade respektive ekonomicentrerade framställningstypen. Analysen av adressering visar också att nyhetsaktören och de kommenterande inte sällan adresserar olika mottagare. Att både nyhetsframställningarna och adresseringarna skiljer sig åt mellan nyhetsaktören och de kommenterande diskuteras utifrån frågor om statsnyhetsmedias uppdrag och målgrupp i tider av tekniska och sociala förändringar.

Referenser

- Almgren, S. (2017). *Users and producers: online news as mediated participation*. Diss. Jönköping : Högskolan i Jönköping, 2017. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-37598>
- Kim, Y., & Herring, S. C. (2018). *Is Politeness Catalytic and Contagious? Effects on Participation in Online News Discussions*. Hawaii International Conference on System Sciences. <https://doi.org/10.24251/HICSS.2018.247>
- Semetko, H., & Valkenburg, P. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), 93–109. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x>

Björkvall, Anders, Örebro universitet
Borgström, Eric, Örebro universitet
Yassin Falk, Daroon, Örebro universitet
Språkideologier i text och rum på högstadiet

I den svenska skolan presenteras dagligen många olika versioner av vad språk är eller kan vara. Med andra ord cirkulerar ett antal språkideologier (Cameron 2006). I vår presentation tar vi fasta på detta, och presenterar en studie av hur *språkideologier* uttrycks materiellt i svenskundervisningen på högstadiet. Materialet består av texter och artefakter från fysiska klassrum och virtuella lärmiljöer i fyra klasser i årskurs 7 och 9 och har samlats in genom så kallad virtuell etnografi (jfr Flewitt 2011; Kress 2011; Boellstorff, m fl. 2012): lärarna har genom zoom guidat oss genom klassrum och virtuella lärmiljöer, och försett oss med texter från klassrumsväggar, läromedelstexter, powerpoint-presentationer och annat undervisningsmaterial. Med hjälp av semiotiska och diskursanalytiska metoder (Kress 2010) har sedan dominerande språkideologier identifierats, och de har sedan diskuterats med de lärare som deltagit i projektet.

Analysen visar sammantaget hur svenskundervisningen i de undersökta klasserna ger en bred och mångfacetterad bild av vad språk är och kan vara, och där flera språkideologier inte sällan samexisterar inom en och samma text (t.ex. *språk som individens register* och *språk som nationsspråk*). Resultaten visar också hur föreställningen om *språk som konkret redskap* är särskilt framträdande i undervisningen.

Vår analys utmynnar i en diskussion av hur vi, tillsammans med en grupp svensklärare, kan utveckla former för kollegiala reflektioner över språkideologier i relation till den egna undervisningspraktiken och de texter och artefakter som är framskjutna där.

Referenser

- Boellstorff, T., Nardi, B., Pearce, C., & Taylor, T. L. (2012). *Ethnography and virtual worlds: a handbook of method*. Princeton University Press.
- Cameron, Deborah (2006). Ideology and language. *Journal of Political Ideologies*, 11(2), 141-152.
- Flewitt, Rosie (2011). Bringing ethnography to a multimodal investigation of early literacy in a digital age. *Qualitative Research*, 11(3), 293–310.
- Kress, Gunther (2010). *A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. London & New York: Routledge.
- Kress, Gunther (2011). 'Partnerships in research': Multimodality and ethnography. *Qualitative Research*, 11(3), 239–260.

- Winzell, Helen, 2018: *Lära för skrivundervisning. En studie om skrivdidaktisk kunskap i ämneslärarutbildningen och läraryrket*. Linköping Studies in Pedagogic Practices No. 35. Linköping: Linköpings universitet, Institutionen för kultur och kommunikation.
- Östlund-Stjärnegårdh, Eva, 2002: *Godkänd i svenska? Bedömning och analys av gymnasieelevers texter*. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk 57. Uppsala: Uppsala universitet.

Blåsjö, Mona, Stockholms universitet

Jonsson, Carla, Umeå universitet och Stockholms universitet

Vårt kontor, våra språk och världen. Lingvistisk etnografi utifrån en arbetsplats

Inom projektet *Professional Communication and Digital Media* undersökte vi med lingvistisk etnografi bland annat ett företag i läkemedelsbranschen. Vi observerade t.ex. det vardagliga arbetet i ett mindre kontorslandskap och en sorts säljmöte på sjukhus. Med begreppen *materialitet* (Scollon & Scollon 2003, Björkvall & Karlsson 2011) och *inkludering/exkludering* (Lillis & Curry 2013, Martin-Jones m.fl. 2009) visar vi i denna presentation hur skriftlig kommunikation förhöll sig till rumslighet och språkval. I kontorslandskapet försökte man inkludera genom att fästa en "anslagstavla" på väggen där anställda på handskrivna post-it-lappar föreslog hur arbetsplatsen kunde bli mer effektiv. På säljmötena användes ett PowerPoint-dokument som genomgått en lång produktionsprocess bland annat för att det var viktigt att exkludera vissa perspektiv som svensk lag förbjuder att läkemedelsindustrin antar. Och i val av svenska eller engelska på möten och i mejl förutsåg de anställda vilka personer, i olika delar av världen, som borde inkluderas respektive exkluderas från kommunikationen. Företaget öppnade och stängde sig därmed för olika aspekter, delar av världen och diskurser genom språkval och materiell utformning av kommunikation. Därmed blandades också gamla och nya skriftkulturer (Karlsson 2002) och flerspråkigheten uppträdde mer över tid än inom samma text.

Referenser

- Björkvall & Karlsson (2011). The materiality of discourses and the semiotics of materials: A social perspective on the meaning potentials of written texts and furniture. *Semiotica* 187.
- Jonsson & Blåsjö (2020). Translanguaging and multimodality in workplace texts and writing. *International Journal of Multilingualism* 17/3. Special Issue: Multilingual literacy practices - global perspectives on visuality, materiality and creativity.
- Karlsson (2002). *Skriftbruk i förändring: en semiotisk studie av den personliga hemsidan*.
- Lillis & Curry (2013). *Academic writing in a global context: The politics and practices of publishing in English*.
- Martin-Jones, Buddug & Williams (2009) Bilingual literacy in and for working lives on the land: Case studies of young Welsh speakers in North Wales. *International Journal of the Sociology of Language* 195.
- Scollon & Scollon (2003). *Discourses in Place: Language in the Material World*.

Brandtler, Johan, Stockholms universitet

Vart är det du vill komma? Om kvesitiva utbrytningsatser använda som icke-frågor

Det är välkänt att interrogativa satser ofta används för andra kommunikativa syften än att eftersöka information. I SAG:s framställning av de interrogativa satsernas ”sekundära användningar” ligger fokus på rogativa huvudsatser. SAG (4: 752f) konstaterar att de kan fungera som uttryck för förvånade konstateranden (*Sitter du här!*) och önskningar (*Hade jag bara vetat det!*). Betydligt mindre sägs om kvesitiva satser. Utöver användningen som retoriska frågor – frågor vars svar antas vara givet – nämns möjligheten att använda negerade kvesitiva satser för känslouttryck: *Hur lycklig blev han inte!*. Det noteras dock att användningen är ”något formell och ålderdomlig” (SAG 4: 753).

I en större korpusundersökning av utbrytningsformade kvesitiva satser (Förf. 2019) förekom ett stort antal satser vars primära funktion inte var att eftersöka information. Syftet med detta föredrag är att komplettera den tidigare studien genom att närstudera bruket av dessa kvesitiva satser använda som *icke-frågor*. I materialet kan urskiljas tre övergripande användningar: attitydmarkerande (1), kommenterande (2) och retoriska (3).

- (1) Vem var det som bestämde att yoghurt skulle inkluderas i duschkräm?
- (2) Hur var det Mona sa nu... ”det är häftigt att betala skatt”
- (3) Vem var det som sa senast i helgen att han ALDRIG skulle börja twittra?!

I analysen argumenteras för att de olika användningarna kan beskrivas systematiskt genom samspillet mellan den utbrytningsformade satsens presuppositioner och talarens och mottagarens kunskapsstillstånd (*knowledge state*). Detta möjliggör en empiriskt grundad systematisk taxonomi av den kvesitiva huvudsatsens sekundära användningar. Dessa är betydligt fler än vad SAG antar, och knappast vare sig formella eller ålderdomliga.

Referenser

[Förf. 2019.]

SAG = Teleman, Ulf, Hellberg Staffan & Andersson, Erik. 1999. *Svenska Akademiens Grammatik* 4. Stockholm: Svenska Akademien

Bylin, Maria, Institutet för språk och folkminnen

Spetz, Jennie, Institutet för språk och folkminnen

Svenskan är den fasta inredningen. Språklig representation i det offentliga rummet

Syftet med föredraget är att ge en lägesbeskrivning av svenskans informativa och symboliska status i Sverige idag. Den studie som presenteras ger en översiktlig bild av svenskans representation i det offentliga rummet i Sverige (Bylin & Spetz 2019). Metoden är inspirerad av språkliga landskap, men undersökningen gör inga närläsningar, utan syftar till en översiktsbild av svenskan i förhållande till andra språk i Sverige. Vi har kartlagt vilka språk som syns på skyltar och anslag på 14 vårdcentraler och 14 bibliotek, i 11 svenska orter. Totalt samlades 2000 foton in, som sorterades och kategoriserades utifrån vilka språk som fanns representerade på dem. De flerspråkiga skyltarna har sedan analyserats med hjälp av indikatorer på symboliska relationer mellan språk som hämtats från forskningen om språkliga landskap () Vi har noterat vilket språk som står överst/underst, om de skrivs med olika stora bokstäver, vilket material skylten är gjord av, vilken information som förmedlas på respektive språk.

Resultaten visar att svenska uttrycker allt överallt. Svenska är det totalt dominerande och därmed betydelsefullaste kommunikationsmedlet i Sverige, och det visar alla tecken på symbolisk överordning i den svenska språkhierarkin. Föredraget diskuterar hur dessa tecken på svenskans symboliska och kommunikativa värden relaterar till språklagarna (SFS 2009:600, SFS 2009:724) och deras förarbeten, där svenska språket primärt behandlas som ett kommunikationsmedel, medan t.ex. nationella minoritetsspråks värden behandlas som symboliska och identitetsstärkande.

Referenser

- Backhaus, Peter 2007. *Linguistic Landscapes. A comparative study of urban multilingualism in Tokyo*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Bylin, Maria & Spetz, Jennie 2019. *Svenskan är den fasta inredningen. Språklig representation i det offentliga rummet*. (Rapporter från Språkrådet 11) Stockholm: Institutet för språk och folkminnen.
- Järlehed, Johan 2011. *Att läsa språkliga landskap. Några teoretiska utgångspunkter och kritiska kommentarer*. Göteborg: Institutionen för språk och litteratur, Göteborgs universitet.
- Lag (SFS 2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Spolsky, Bernard & Cooper, Robert L. 1991. *The Languages of Jerusalem*. Oxford: Clarendon Press.
- Språklag (SFS 2009:600).

Bylin, Maria, Institutet för språk och folkminnen

Tingsell, Sofia, Institutet för språk och folkminnen

Reaktioner på rekommendationer eller grammatiskt rätt så säger man t.ex. Språkideologier i användarkommentarer till Frågelådan på Språkrådet”

I Språkrådets digitala frågor och svar-tjänst Frågelådan presenteras Språkrådets svar på vanliga språkfrågor. Tjänsten har drygt 130 000 sökningar årligen. När användaren läst svaret ges hen möjlighet att kommentera om svaret var till hjälp (ja/nej) samt skriva en fri kommentar. Dessa kommentarer, tillsammans med texterna i Frågelådan, utgör materialet för den här undersökningen.

Syftet med det här föredraget är att undersöka vilka språkideologier som går att utläsa hos mottagare av språkliga rekommendationer. Hur reagerar de på språklig variation och rekommendation? Användarnas och allmänhetens förståelse av språk, språkvård och språkideologier är underbeforskad (jfr Wengelin 2015), men central för att den statliga språkvården i högre utsträckning ska nå ut med sina rekommendationer.

Studien har ett folklingvistiskt och språkideologiskt anslag (Wilton & Stegu 2011, Bijvoet & Fraurud 2015). Explicita såväl som implicita uttryck för föreställningar kring språk och språkriktighetsfrågor hamnar här under luppen. När överensstämmer grundläggande antaganden om språk (se t.ex. Josephsson 2018) hos avsändare och mottagare – och vad händer när de inte överensstämmer? Vi har särskilt intresserat oss för olika konstruktioner av begreppsfält som rätt och fel, korrekt och inkorrekt samt grammatiskt och ogrammatiskt.

Byrman, Gunilla, Linnéuniversitetet

Westum, Asbjørg, Linnéuniversitetet

Folkhälsomyndighetens dagliga presskonferenser under corona. Kommunikativa strategier

Plötsligt fanns coronakrisen i hela världen. I sådana lägen förväntas regeringar och myndigheter kommunicera med medborgarna och informera om krisen och anvisa hur medborgarna bör förhålla sig och agera.

Syftet är att studera hur Folkhälsomyndigheten (FHM) i de dagliga presskonferenserna om coronapandemin kommunicerar sin information i tal, bild och text. Särskilt betydelsefulla retoriska medel för att vi ska minnas är berättelser, bilder och känslor (jfr Oxburgh m.fl. 2015). I studien ställer vi följande frågor:

1. Vad talar experterna om i presskonferenserna?

2. Vilka strategier har experterna för att kommunikativt hantera frågor, särskilt återkommande frågor, från medierna?

Teorin och metoden utgår från kritisk diskursanalys (Fairclough 2010) som kombineras med retoriska (Mralm.fl. 2016) och narrativa perspektiv (Labov 1972). Inom diskursanalys, retorik och narrativa modeller riktas fokus på hur språket genom att utformas enligt vissa strategier kan uppnå kommunikativa mål. Språket stimulerar oss att se kategorier, som kön eller socialtillhörighet, och under presskonferenserna ger experterna medborgare rollen som äldre eller boende i vissa områden. Berättelser är retoriska medel med starkt övertygande effekt, men de kan också ha den motsatta effekten (DeFina & Georgakopoulou 2012; Bruner 2010). En etablerad modell för att analysera berättelser utgörs av Labovs (1972) modell som delar upp berättelser i sex delar: abstrakt, orientering, förveckling, värdering, upplösning och slutkläm (se även Labov 2001; Westum 2012). Materialet är ett strategiskt urval av presskonferenser som finns på Youtube.

Resultaten visar att FHM:s strategier är föränderliga och generellt sett faktabaserade.

Referenser

- Bruner, Jerome (2010). Narrative, Culture, and Mind. In Deborah Schiffman, Anna De Fina & Anastasia Nylund (Eds.), *Telling Stories. Language, Narrative and Social Life*. Washington DC: Georgetown University Press. S. 45–51.
- De Fina, Anna & Georgakopoulou (2012). *Analyzing Narrative. Discourse and Sociolinguistic Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fairclough, Norman (2010). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. Harlow: Longman.
- Labov, William (1972). *Language in the inner city: studies in the black English vernacular*. Philadelphia: Univ. of Pennsylvania P.
- Labov, William (2001). Uncovering the Event Structure of Narrative. I: Georgetown University Round Table on Languages and Linguistics 2001. *Linguistics, Language and the Real World: Discourse and Beyond*. S. 63–83. [Hämtad 2020-04-09: <https://www.ling.upenn.edu/~wlabov/uesn.pdf>].
- Mral, Brigitte, Gelang, Marie & Bröms, Emelie (2016). *Kritisk retorikanalys: text, bild, actio*. Ödåkra, Sverige: Retorikförlaget.
- Oxburgh, Gavin, Myklebust, Trond, Grant, Tim & Milne, Rebecca (red.) (2015). *Communication in investigative and legal contexts: integrated approaches from*

forensic psychology, linguistics and law enforcement. Chichester, West Sussex, United Kingdom: John Wiley & Sons.

Westum, Asbjörg (2012). Händelsens konturer eller varför alla dessa upprepningar i Almas berättelse om spanska sjukan? *Språkets gränser- och verklighetens*. s. 33–50. [Hämtad 2020-04-09: Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-37515>].

Bäckström, Linnea, Högskolan i Halmstad
Nya kontexter för utelämning av infinit ha

I svenskan utelämnas ibland infinit *ha* i perfekt infinitiv. Utelämning förekommer i fyra olika konstruktioner, och restriktionerna för möjlig utelämning är olika för var och en av dessa konstruktioner. Exempel på de fyra varianterna av infinit *ha*-bortfall ges i (1).

- (1) a. Hon skulle (ha) cyklat, men tog bussen istället. (*Hjälpverbsinfinitiv*)
- b. Havsörnen är tillbaka efter att nästan (ha) varit helt utrotad.
(*Kontrollinfinitiv*)
- c. De ansåg henne (ha) blivit lurad. (*Nexusinfinitiv: objekt med infinitiv*)
- d. Hon ansågs (ha) blivit lurad. (*Nexusinfinitiv: subjekt med infinitiv i passiv*)

I SAG (1999:III273) ges exempel på *ha*-bortfall i samtliga konstruktionstyper. De restriktioner som presenteras är att utelämning i hjälpverbsinfinitiver går bra om det överordnade hjälp verbet står i preteritum. Om kontrollinfinitiver förklaras att utelämning går bra om supinum verbet föregås av en bestämning. För utelämning i nexusinfinitiv ges inga särskilda restriktioner. I anslutning till redogörelsen nämns att språkvårdare rekommenderar utsatt *ha* i alla nämnda konstruktionstyper.

Utelämning av infinit *ha* diskuteras också i Språkriktighetsboken (2005:372). Där framhålls att *ha*-bortfall efter hjälpverb i preteritum går bra i skrift samt att utelämning som innebär att infinitivmärket omedelbart följs av supinum inte anses grammatiskt.

I en undersökning av språkbruket i tidningstextrespektivebloggmateriel från 2010-talet fann jag att *ha*-bortfall i perfekt infinitiv regelbundet förekommer i konstruktioner som bedöms ogrammatiska från språkvårdshåll (2).

- (2) a. Det finns misstankar om att han ska (ha) begått övergrepp.
- b. Hästen är ordentligt på gång efter att (ha) varit skadad en längre tid.
- c. Kristdemokraterna ansåg sig (ha) fått provocerande telefonsamtal.
- d. Ändå anses han (ha) haft stor framgång där.

I föredraget presenterar jag hur infinit *ha*-bortfall har ökat såväl i frekvens som i distribution under de senaste decennierna. Jag diskuterar den pågående förändringen med utgångspunkt i de förklaringar till infinit *ha*-bortfall som lagts fram tidigare (Platzack 1986; Bäckström 2020).

Referenser

- Bäckström, Linnéa 2020. *Etableringen av ha-bortfall i svenskan. Från kontaktfenomen till inhemsk konstruktion*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Platzack, Christer 1986. Comp, Infl, and Germanic Word Order. I Hellan, Lars & Kirsti Kich Christensen(red.), *Topics in Scandinavian Syntax*. Dordrecht: D. Reidel, s. 185–234.
- SAG = Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson 1999. *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Svanlund, Jan (red.) 2005. *Språkriktighetsboken*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Christensson, Johan, Högskolan i Gävle

Att bygga sin läraridentitet – resemiotisering som strategi för att navigera det språkliga gränslandet mellan akademi, yrke och vardagsliv

Denna studie bygger på min avhandling (Christensson 2021), i vilken lärarstudenters interaktionella produktion av yrkesidentitet studeras inom tre områden som är mer eller mindre typiska för svensk lärarutbildning: en retorikkurs, en uppsatskurs och den verksamhetsförlagda utbildningen. Ett av huvudresultaten i avhandlingen visar hur studenterna använder och modifierar olika semiotiska resurser i situationer där de vill närma sig lärarrollen, eller ta avstånd från den. Med det som utgångspunkt är syftet med den här undersökningen att lyfta fram och fördjupa detta resultat genom att fokusera på hur lärarstudenter använder semiotiska resurser i ett gränsöverskridande interaktionellt arbete för att röra sig mellan olika diskursiva domäner inom utbildningen. Gränser i detta sammanhang handlar om den potentiella spänningen mellan akademi, yrke och vardagsliv, vilket också är benämningarna på de tre diskursiva domäner som används i studien (jfr. Northedge 2003).

Undersökningens material består av video- och ljudinspelningar av seminarieinteraktion och undervisningsinteraktion, tillsammans med observationsanteckningar, intervjuer och skrivna texter. Den teoretiska och metodologiska utgångspunkten är ramverket medierad diskursanalys (Scollon 2001), med särskilt fokus på begreppet resemiotisering (Iedema 2001). Resultatet visar hur lärarstudenterna rör sig mellan diskursdomänerna genom att använda resurser som exempelvis skrivna texter kopplade till akademiska och yrkesrelaterade sammanhang, men också muntliga berättelser som aktualiserar tidigare och mer vardagliga erfarenheter. Mer specifikt visar studien hur instruktionstexter, styrdokument och personliga narrativ alla kan utgöra potentiellt viktiga grundstenar i lärarstudenternas identitetsbygge och hur de synliggörs i interaktionen genom olika resemiotiseringsprocesser.

Referenser

- Christensson, J. 2021. *Teacher Identity as Discourse. A Case Study of Students in Swedish Teacher Education*. Stockholm: Stockholm University.
- Iedema, R. 2001. Resemiotization. *Semiotica* 137 (1/4), 23–39.
- Northedge, A. 2003. Rethinking teaching in the context of diversity. *Teaching in Higher Education* 8 (1), 17–32.
- Scollon, R. 2001. *Mediated Discourse. The Nexus of Practice*. New York: Routledge

Coussé, Evie, Göteborgs universitet
Berdicevskis, Aleksandrs, Göteborgs universitet
Adesam, Yvonne, Göteborgs universitet
Språkförändring på bar gärning

Språk förändras ständigt och denna förändring studeras ofta genom att jämföra äldre historiska texter med varandra eller att sätta dessa i relation till nutida språkbruk. Men går det att observera pågående språkförändringar i nutid? Hur påverkas i så fall förändringarna av språkliga och utomspråkliga faktorer (som t.ex. textgenre, ålder och kön på författare)? Och kan detta undersökas storskaligt (dvs automatiskt)? För att besvara dessa frågor använder vi oss inom det nya projektet Cassandra av stora nutida korpusar hos Språkbanken med texter från flera år i rad: nyhetstext från Göteborgs-Posten och SVT nyheter, samt diskussionsforum från Familjeliv och Flashback. Korpusmaterialet låter oss följa hur språkliga innovationer sprider sig i olika textgenrer från år till år. Vi presenterar några fallstudier där vi fokuserar på olika språkliga variabler, bl.a. könsneutralt *hen*, bortfall av *att* efter verbet *komma*, aktiv presensparticip med *-s* i predikativ funktion, uttalstavningen av *de / dem* som *dom* samt grammatikalisering av ord som *kanon*

Degrenius, Jim, Linnéuniversitetet

Språkliga resurser, social positionering och geografisk plats i svensk rap

Hiphop är sedan många år tillbaka ett väletablerat uttryckssätt med stor spridning i samtida svensk populärkultur. Inom genren uttalas inte sällan anspråk på att hiphopens texter, raplyriken, ska framställa en social verklighet på ett autentiskt sätt (Pennycook, 2007), vilket inte minst stått i centrum för den senaste tidens mediala debatt om en av hiphopens subgenrer, den så kallade gangsterrappen. För den svenska raplyrikens verklighetsframställning spelar tre typer av språkliga resurser en central roll: bruket av fraser eller satser på andra språk än svenska (arabiska, somaliska, engelska, turkiska, wolof, med flera andra), bruket av förortsslang och bruket av markörer för geografisk plats. Med utgångspunkt i systemisk-funktionell lingvistik, specifikt de diskurssemantiska systemen Appraisal (Martin & White, 2005) och Involvement (Eggins & Slade, 2006) presenteras här en analys av hur sådana språkliga resurser interagerar i ett urval svensk rap för att skapa mening. Analysen visar, utifrån ett antal exempel ur texter av hiphopartisterna Jelassi, Ant Wan, Imenella och Yasin, hur flerspråkighet, förortsslang och geografiska markörer används interpersonellt för att uttrycka attityder, positionera rösterna socialt och för att markera solidaritet med såväl bestämda platser i Sverige som en global hiphopkultur. Denna analys utgör en del av ett pågående avhandlingsarbete om flerspråkighet i svensk rap.

Referenser

- Eggins, S. & Slade, D. (2006). *Analysing casual conversation*. London: Equinox.
- Martin, J.R. & White, P.R.R. (2005). *The language of evaluation: appraisal in English*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Pennycook, A. (2007). Language, localization, and the real: Hip-hop and the global spread of authenticity. *Journal of Language, Identity, and Education*, 6(2), 101–115.

Devine, Josefin, Institutet för språk och folkminnen
Neumüller, Kristina, Institutet för språk och folkminnen
Namnet och platsen

Mötet mellan språk och plats manifesteras på ett tydligt sätt i de ortnamn vi har runt omkring oss. Att ge en plats ett namn är ett sätt att skapa rumslighet, och namnet – förekomsten av det såväl som dess semantik och morfologi – är samtidigt resultatet av den rumsliga, språkliga och sociala kontext det har uppstått i. Relationen mellan namnet och platsen finns kvar under hela den tid som namnet finns i bruk, och den är inte statisk. Platsens rumslighet kan förändras liksom namnets form och denotation, och det kan även ske en förskjutning av hur namnets betydelseinnehåll uppfattas. De olika typerna av förändring samspelar, men inte alltid på sätt som är lätta att förutse.

I vårt föredrag kommer vi att diskutera förhållandet mellan språk, plats och tid utifrån ett medborgarforskningsprojekt om ortnamn i Tensta socken norr om Uppsala. Projektet bedrivs som ett samarbete mellan Institutet för språk och folkminnen (Isof) och Tensta hembygdsförening och syftar bland annat till att sätta den nutida lokalbefolkningens namnbestånd och namnbruk i relation till det namnmaterial som återfinns i Isofs arkivsamlingar. Detta namnmaterial samlades huvudsakligen in under 1900-talets första hälft, i ett samhälle som på många sätt skiljer sig från dagens.

Edgren, Matilda, Uppsala universitet

Sangfelt, Adrian, Uppsala universitet

Adverb i vardande: Om gränsen mellan prepositionsfraser och adverb i svenska.

Det är en central allmänlingvistisk fråga om grammatiska kategorier (t.ex. ordklasser) är tydligt avgränsade från varandra, eller om gränserna är vaga och kategorier glider in varandra (se t.ex. Newmeyer 1998:165 ff.). Två kategorier i svenska (och i andra språk) med en potentiellt oskarp gräns är prepositionsfraser och adverb (SAG III: 650). I (1a) nedan är det självklart att adverbialet *på den rödmålade bänken* är en icke-lexikaliserad PP – tecken på detta är exempelvis att rektionen innehåller ett böjt huvudord och bestämmningar. Det är heller ingen tvekan om att adverbialet *i morgon* (1b) egentligen är ett adverb – förutom kriterierna om böjning och bestämmningar finns en avsaknad av kompositionalitet, och adverbialet skrivs lika gärna ihop och reduceras fonetiskt (*imorgon/imorn*). Adverbialet *med flit* (1c) är mer svåranalyserat. Hopskrivning förekommer inte, och prepositionen *med* uppfattas sannolikt som en sådan, men rektionen modifieras inte (**med fliten*, #*med stor flit*).

(1) a. Flaskan ligger på den rödmålade bänken.

b. Jag kommer tillbaka i morgon.

c. Misstaget gjorde hon med flit.

I vårt föredrag diskuterar vi strukturella och semantiska kriterier för att skilja prepositionsfraser från adverb, alltså ett slags kriterier för grader av lexikalisering, med utgångspunkt i tidigare studier om lexikaliserade fraser i svenska (Anward & Linell 1976; Ekberg 1989; jfr även Svanlund 2002). Dessutom presenterar vi utdrag från en empirisk undersökning, där vi applicerar kriterierna på autentiska språkdata och försöker reda ut om kriterierna låter sig indelas i en implikationsskala – följer det t.ex. att rektionen inte kan innehålla bestämmningar eller böjas, om adverbialet är semantiskt icke-kompositionellt?

Referenser

- Anward, Jan & Linell, Per, 1976: Om lexikaliserade fraser i svenskan. *Nysvenska studier* 55–56. S. 77–119.
- Ekberg, L. 1989: Gå till anfall och falla i sömn. *En strukturell och funktionell beskrivning av abstrakta övergångsfraser*. Lund: Lund University Press.
- Newmeyer, Frederick J, 1998: *Language Form and Language Function*. Cambridge, MA/London: The MIT Press.
- SAG = Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik, 1999: *Svenska Akademiens grammatik* I–IV. Stockholm: Norstedts.
- Svanlund, Jan, 2002: Lexikalisering. *Språk & Stil* 12. NF. S. 7–45.

Engblom, Charlotte, Uppsala universitet
af Geijerstam, Åsa, Uppsala universitet

Vad relevantgörs som viktigt i tidigt skrivande i årskurs 1 och 2? Analys av kritiska händelser

Materialet för denna studie utgörs av fyra inspelade lektioner i årskurs 1 och 2 där gemensamt skrivande är huvudaktiviteten, och uppföljande lärar- och elevintervjuer. Analyserna inriktas mot sekvenser där lärarna under det gemensamma skrivandet stannar upp och markerar att något behöver adresseras. Sådana sekvenser analyseras som *kritiska händelser* (Tripp 2012). Analyser av kritiska händelser i utbildningsvetenskapliga sammanhang har använts just för att iaktta vilka områden lärare själva lägger tyngd vid och ser som viktiga i sin undervisning (Andersson 2011). Steg 1 i analysen är att beskriva händelsen och vad den betyder i sin omedelbara kontext. För att skapa en *kritisk* händelse behöver den beskrivas utifrån vad den betyder utanför sin omedelbara kontext. Steg 2 i analysen innebär därför att sätta in händelsen i en mer generell förklaringsram med bäring också på sociala strukturer utanför den specifika situationen. De sekvenser som analyseras från klassrummen inleds med att lärarna markerar något särskilt viktigt genom interjektioner, värderande ord, upprepningar eller pauser, gester, blickar och rörelse i rummet. Preliminära resultat visar att skrivfel, regler vid kommatering och mellanrum vid ordgränser relevantgörs. Utifrån en mer generell diskussion, i enlighet med steg 2, väljer lärarna att markera skrivtekniska och färdighetsinriktade aspekter av skrivandet istället för t.ex. sådana som rör innehåll och val av ord och formuleringar. Det senare kan sägas motsvara en mer funktionell syn på skrivkompetenser. I lärarintervjuerna förstärks det färdighetsinriktade fokuset medan eleverna lyfter sin frustration över att inte få svara när de kan och över att inte ha kontroll i skrivsituationen.

Referenser

- Andersson, Kristina (2011). *Lärare för förändring: att synliggöra och utmana föreställningar om naturvetenskap och genus*. Diss. Norrköping: Linköpings universitet, 2011.
- Tripp, David (2012). *Critical incidents in teaching: developing professional judgement*. Classic ed. London: Routledge.

Engblom, Charlotte, Uppsala universitet
Westman, Maria, Uppsala universitet
Faktatexter på lågstadiet

Det övergripande syftet med projektet är att undersöka förståelsen. Av "faktatexter på lågstadiet". I studien analyseras karaktäristiska drag i "faktatexter" skrivna vid nationellt prov i årskurs 3 samt underlagstexterna till provet.

Läroplanen (Lgr 11) anger som centralt innehåll i årskurs 1-3: Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Dessa skrivningar väcker intresse för hur olika typer av texter uppfattas och förstås inom den givna verksamheten. I den här presentationen diskuterar vi analys av 100 elevtexter med fokus på vad och hur olika språkliga drag förstås i relation till genren faktatexter. Utgångspunkten för vår förståelse av genre är social, situerad och sociosemiotisk (Ledin 1999; Martin 1984; Rose & Martin 2012).

En analys av de underlagstexter som eleverna läser under provet visar att de innehåller en del otypiska drag för faktatexter: t.ex. bedömningar, frågor och utrop. Det visar sig emellertid att dessa drag förekommer i liten utsträckning i elevtexterna. Elevernas texter är alltså mer typiska faktatexter än de texter som läses som inspiration. Instruktionen till eleverna inför skrivandet är: "Beskriv igelkottsfisken med hela meningar så noga du kan. Använd alla stödord i rutan". Bedömningen av elevens faktatext ska endast göras på de delar där fakta är korrekt återgivna, vilket motiverade oss att dels undersöka om eleverna använder stödorden, dels om det finns missuppfattningar i elevtexterna i samband med användningen av stödorden. Utifrån resultaten diskuteras vilken förståelse för "faktatexter" provets konstruktion signalerar.

Referenser

- Ledin, P. (1999). Texter och textslag: en teoretisk diskussion. Rapport nr 27 från projektet Svensk sakprosa. Lund: Institutionen för Nordiska språk, Lunds universitet.
- Martin, J.R. (1984). Language, register and genre. I F. Christie (ed.). *Children Writing: reader 1* (pp.21-30). Geelong Victoria, Australia: Deakin University Press.
- Rose, D. & Martin, J. R. (2012). *Learning to write, reading to learn: genre, knowledge and pedagogy in the Sydney school*. Sheffield: Equinox.

Engdahl, Elisabet, Göteborgs universitet
Andréasson, Maia, Göteborgs universitet

Jag tror inte det vs. Jag tror det inte – *Fri variation? Vi tror inte det.*

Språkproven i titeln är exempel på det som brukar kallas *objektsskifte*. Med detta avses möjligheten att placera ett obetonat personligt pronomen före ett satsadverbial i huvudsatser med enkelt predikat, t.ex. som i (1).

1. a. Vi såg henne inte.
b.*Vi har henne inte sett.

Som visats i tidigare forskning påverkas möjligheten till objektsskifte av prosodi, huruvida pronomenet syftar på en entitet eller ett sakförhållande samt hur kognitivt tillgänglig antecedenten är (Holmberg 1986; Andréasson 2008, 2011, 2013; Bentzen & Anderssen 2019). Samtidigt finns det variation som hittills inte har uppmärksamrats. I detta föredrag tar vi upp att objektsplacering verkar betydelseskiljande för verb med flera huvudbetydelser. Verbet *tro* har i *Svensk ordbok* som huvudbetydelse 1 ‘hålla för sannolikt’ och som huvudbetydelse 2 ‘hålla för sant’. Sökningar i talspråskorpusar och Språkbankens *Korp* visar att placeringen av objektet korrelerar med verbets betydelse: med ett oskiftat *det* tolkas verbet som *tro*. 1, motsvarande engelskans *think*, och med ett skiftat *det* tolkas verbet som *tro*. 2, motsvarande *believe*.

2. får se om jag hinner blogga mer senare, men jag tror *inte det*. (Bloggmix 07)
(but I don't *think* so)
3. man tror *det inte* förrän man ser det (Bloggmix 07) (you don't *believe* it until you see it)

I föredraget redovisar vi resultaten från våra korpusundersökningar och diskuterar i vilken mån mönstren kan förklaras med hänvisning till vilken *fakticitet* (SAG IV:476ff) som associeras med *tro*. 1 och *tro*. 2.

Referenser

- Andréasson, Maia 2008. Not all objects are born alike – Accessibility as a key to pronominal object shift in Swedish and Danish. In M. Butt & T. H. King (eds.), *Proceedings of the LFG08 conference*, s. 26–45. Stanford: CSLI.
- Andréasson, Maia 2011. Inte bara objektsskifte – om placering av pronominella komplement i svenska och danska. I: A-C Edlund & I. Mellenius (red.) *Svenskans beskrivning 31. Förhandlingar vid Trettioförsta sammankomsten för svenskans beskrivning, Umeå den 20–21 maj 2010*, s. 51–61. Umeå: Umeå universitet, Institutionen för språkstudier.
- Andréasson, Maia 2013. Object Shift in Scandinavian Languages: The impact of contrasted elements. *Nordic Journal of Linguistics* 36(2): 187–217.
- Bentzen, Kristine & Merete Anderssen 2019. The form and position of pronominal objects with non-nominal antecedents in Scandinavian and German. *Journal of Comparative Germanic Linguistics* 22:169–188.
- Holmberg, Anders 1986. *Word Order and Syntactic Features in the Scandinavian Languages and English*. Stockholm: Inst. f lingvistik, Stockholms universitet. Korp
<https://spraakbanken.gu.se>

Ericsson, Stina, Göteborgs universitet
Wojahn, Daniel, Södertörns högskola
Kritiska platser och funktionshinder i svensk tidningstext

Vardagliga platser kan upplevas väldigt olika av olika personer. Medan vissa till exempel använder trappor utan att reflektera över att de gör det utgör trappor för andra ett rejält hinder. Trappor utgör därmed ett exempel på en *kritisk plats* (Alftberg m.fl. 2016; Hansson 2020), dvs. en plats som innebär ett avbrott för individen och hindrar denne från att förflytta sig genom eller befinna sig på platsen och i vidare bemärkelse från att delta. Samtidigt delar trappan också in människor i olika grupper: å ena sidan de som kan passera den, å andra sidan de som inte kan det. Trappan som kritisk plats kategoriserar därmed människor i relation till rumsligt och socialt konstruerade funktionshinder.

I denna studie analyserar vi med hjälp av en korpusanalytisk metod (Baker 2006) hur normer beträffande funktionsförmåga blir synliggjorda i diskurser om platser, analyserade som kritiska platser. Vi har sammanställt en korpus bestående av 57000 svenska tidningsartiklar 1982–2019 som innehåller minst ett ord som *handikapp*, *funktionshinder*, *funktionsvariation*, m.m. Med en kombination av kvantitativa och kvalitativa analyser undersöker vi vilka platser som upplevs som kritiska och hur dessa platser beskrivs rent språkligt. Platserna inbegriper trappor, toaletter, omklädningsrum, parkeringar, m.m., och har identifierats dels genom direkta sökningar på dessa platsord, dels genom indirekt identifiering via sökord som *hinder* och *tillgänglig/t/het*.

Med denna studie vill vi bidra till att text-och diskursanalytisk uppmärksamhet riktas mot funktionshinder som samhällsstrukturerande kategorisering. Funktionshinder har hittills sällan stått i fokus för språkvetenskapliga studier, särskilt jämfört med kategoriseringar som kön och sexualitet (Grue 2015).

Referenser

- Alftberg, Åsa, Elisabet Apelmo & Kristofer Hansson (2016). Inledning. I: Å. Alftberg, E. Apelmo & K. Hansson, *Ljud tar plats: funktionshinderperspektiv på ljudmiljöer*. (Lund Studies in Arts and Cultural Sciences; Vol. 11). Lund: Lunds universitet.
- Baker, Paul (2006). *Using Corpora in Discourse Analysis*. London: Continuum.
- Grue, Jan (2015). *Disability and Discourse Analysis*. Farnham: Ashgate.
- Hansson, Kristofer (2020). Critical places and emerging health matters: body, risk and spatial obstacles. I: S. Atkinson & R. Hunt (red.) *GeoHumanities and Health. Global perspectives on health geography*. Springer.

Gustafsson, Anna W., Lunds universitet
Seiler Brylla, Charlotta, Stockholms universitet
"Heja Jimmie!" Sverigedemokratiska supportrar i sociala medier

Under de senaste decennierna har högerpopulistiska partier haft stora framgångar i Europa såväl som globalt (jfr Wodak 2015; Wodak & Krzyżanowski 2017, Boréus 2021). Partiernas politiska kommunikation har fått stort utrymme i vetenskapliga studier. Men supportrarnas språkbruk har undersökts i betydligt mindre utsträckning (Koller & Miglbauer 2019). I detta föredrag presenterar vi resultat från den svenska delen av ett europeiskt projekt om populistiska supportrars röster. Vi har undersökt vilka ämnen som engagerar supportrar till *Sverigedemokraterna* (SD) och vilka diskursiva strategier de använder för att positionera sig själva i relation till andra partier, politiker, väljare och till olika ämnen. Vi har analyserat kommentarer i SD:s officiella kanaler på Facebook, Instagram, Twitter och Youtube i anslutning till EU-valet 2019 (23/4–2/6). Analysen grundas i en diskursteoretisk ram som tillhandahåller redskap för analys av positionering, rekontextualisering och affekt (Du Bois 2007; Reisigl & Wodak 2016; Wetherell et al. 2015). I föredraget vill vi särskilt ta upp supportrarnas diskursiva konstruktion av Sverige som en plats att identifiera sig med och kämpa för i kontrast till det byråkratiska och själlösa EU. Vi vill också diskutera betydelsen av affekt och hur affirmativa och evaluerande praktiker används av supportrarna för att bygga in-grupper.

Referenser

- Boréus, K. (2021) *Migrants & Natives – 'Them' and 'Us'.* *Mainstream and radical right political rhetoric in Europe.* Los Angeles etc: Sage
- Du Bois, J. (2007) The stance triangle. I: R. Englebreton (red.). *Stancetaking in Discourse: Subjectivity, Evaluation, Interaction.* Amsterdam: John Benjamins, s. 139-182.
- Koller, V. & Miglbauer, M. (2019) What Drives the Right-Wing Populist Vote? Topics, Motivations and Representations in an Online Vox Pop with Voters for the Alternative für Deutschland. *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik*, Volume 67, Issue 3, s. 283–306
- Reisigl, Martin, and Ruth Wodak. (2016) "The discourse-historical approach." I: *Methods of critical discourse analysis*, (red.) Ruth Wodak, and Michael Meyer, s. 23–61. London: Sage.
- Wetherell, M., McCreanor, T., McConville, A., Moewaka Barnes, H., & le Grice, J. (2015) Settling space and covering the nation: some conceptual considerations in analysing affect and discourse. *Emotion, Space and Society*, 16, s. 56–64
- Wodak, R. (2015) *The politics of fear: What right-wing populist discourses mean.* Los Angeles: Sage
- Wodak, R., & M. Krzyżanowski (2017) Right-wing populism in Europe and USA. *Journal of Language and Politics*, 16(4), 471–484

Gustafsson, Linnea, Högskolan i Halmstad

Att titta på väggarna i klassrummet

Ett av skolans explicita uppdrag är att kompensera för eventuell ojämställdhet i den bakgrund som barnen har med sig när de kommer till skolan (Skolverket 2011:8). När det gäller språk och kultur har det genom historien varit svårt för skolan att agera på ett jämlikt sätt. Ett konkret exempel är när majoritetsgruppens språk och värderingar förmedlas genom läraren och genomsyrar undervisning, vilket är lagt flera gånger i svensk skolhistorisk (SOU 2000:27, bilaga 3:50 ff.). Den interaktion som pågår i klassrummet bidrar antingen till förstärkning eller försvagning av elevernas självbild och identitet (Cummins 2000:44 ff.).

En typ av interaktion som pågår i klassrummet förmedlas av de anslag som finns på klassrummets väggar och därför ligger föredragets fokus på just dessa ytor. Undersökningen har genomförts i två grundskolor som ligger i samma svenska stad, men i två områden som skiljer sig åt ur språkligt, socioekonomiskt och etniskt perspektiv. Eleverna, vars hemklassrum undersöktes, gick i låg- och mellanstadiet. Hypotesen är att det kan vara möjligt att se skillnader i innehållet på väggarna som skulle kunna påverka bildandet av barnens identiteter och deras föreställningar om sin framtid. I det här föredraget hävdas att vägganslagen har åtta möjliga funktioner men vissa av dessa funktioner förekommer i princip bara i den ena skolan. Undersökningen är att betrakta som en pilotundersökning och därför leder resultaten i det här skedet till fler frågor än de besvarar.

Referenser

Cummins, Jim. 2000. *Language, Power and Pedagogy. Bilingual Children in the Crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters.

Skolverket, 2011. Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. *Lgr 11*.
SOU=Statens offentliga utredningar 2002:27. Mål i mun. Bilagor. Stockholm: Frizes.

Halleson, Yvonne, Uppsala universitet

Momsfordring, mjukglödning och markerad kragbrukt – Ämnesspråk i gymnasietexter

Ämneslitteracitet, eller ämnesspecifika sätt att läsa, skriva och kommunicera på, har på senare år uppmärksammats allt mer (t.ex. Shanahan & Shanahan 2012). En viktig aspekt av ämneslitteracitet är själva ämnesspråket. Ett textanalytiskt perspektiv på olika ämnens genrer och ämnesspråk har anlagts inom den systemisk-funktionella lingvistik, SFL (t.ex. Schleppegrell 2004). Genom studier av ämneslitteracitet inklusive språkbruk i olika ämnen kan förutsättningar för elevers ämneslärande synliggöras, vilket i sin tur kan ha didaktisk relevans. Trots det ökade forskningsintresset för ämnesspråk är emellertid många skolämnens ämnesspråk fortfarande inte särskilt väl undersökta (Bergh Nestlog 2019:25). Det gäller inte minst gymnasietens programinriktade ämnen. Syftet med det här föredraget är därför att exemplifiera några ämnesspråkligadrag i undervisningstexter i programinriktade gymnasieämnen. Empirin har samlats in under fältstudier på gymnasieprogrammen El och energi, Hantverk (textilinriktningen), Ekonomi och Teknik. Texterna, som har analyserats huvudsakligen med redskap från SFL, utgörs av såväl lärobokstexter som mer ämnesspecifika textsorter.

I föredraget presenterar och diskuterar jag hur ett urval av de analyserade ämnestexterna skiljer sig åt verbalspråkligt och visar bl.a. hur elever i såväl Ekonomi som Mönsterkonstruktion möter ämnesspecifika texter med ett formellt språkbruk, en stor mängd fackord och många matematiska inslag, vilket ställer specifika krav på elevernas ämneslitteracitet. Även de analyserade lärobokstexterna, som ofta har strukturella och genremässiga likheter uppvisar ämnesspråkliga skillnader. Lärobokstexter i Energiteknik respektive Teknik, som båda behandlar ett naturvetenskapligt ämnesinnehåll, skiljer sig exempelvis åt när det gäller bl.a. nominaliseringar, densitet och kohesiva sambandsmarkörer. Med utgångspunkt i resultaten diskuteras det situerade, platsbundna, ämnesspråket och dess roll för elevers lärande.

Referenser

- Bergh Nestlog, E. (2019). Ämnesspråk – en fråga om innehåll, röster och strukturer i ämnestexter. HumaNetten, Nummer 42 Våren 2019, Tema: Ämnesspråk och ämneslitteracitet, 9–30.
- Schleppegrell, M. (2004). The language of schooling: A functional linguistics perspective. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Shanahan, T. & Shanahan, C. (2012). What Is Disciplinary Literacy and Why Does It Matter? Topics in Language Disorders Vol. 32, No. 1, pp. 7–18. DOI: 10.1097/TLD.0b013e318244557a

Halleson, Yvonne, Uppsala universitet
Visén, Pia, Stockholms universitet
af Geijerstam, Åsa, Uppsala universitet
Wiksten Folkeryd, Jenny, Uppsala universitet

Ämnesspråk i rörelse – begreppsanvändning i introduktionen till momentet Lag och rätt i samhällskunskap

Vikten av att elever får möjlighet att utveckla ett ämnesrelevant språk har diskuterats under senare år (t.ex. Shanahan & Shanahan 2008). En central aspekt av ämnesspecifikt språkbruk är ämnesbegrepp, vilket också ofta skrivs fram i olika kursplaner. I samhällskunskap ska elever under grundskolan bl.a. lära sig om rättssystemet i Sverige och utveckla förmåga att analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp (Skolverket 2019). Även om forskningen om ämnesspråk ökat är samhällskunskapsämnet fortfarande mindre studerat. I det här föredraget undersöks med hjälp av systemisk-funktionella kohesionsanalyser (Halliday 2014; Halleson & Visén 2018) begreppsanvändning under introduktionen av momentet Lag och rätt i sexklasser i år 5 och 8, där olika läsmetoder präglar undervisningen. Empirin hämtas från klassrumsobservationer inom VR-projektet Läsmetoder under lupp.

I föredraget analyseras och diskuteras hur ämnesbegrepp framträder och utvecklas i klassrumsinteraktionen, samt hur ämnesbegreppen tillgängliggörs. Resultaten visar bl.a. att några gemensamma huvudbegrepp introduceras i alla sex klasserna, men att man i en del praktiker tar avstamp i överordnade begrepp för att sedan behandla underkategorier, och tvärtom i andra. Variation märks när det gäller hur och hur mycket begreppen byggs ut. Begrepp tillgängliggörs genom att lärarna använder exempel eller anknyter till elevers erfarenheter och referensram. När det gäller exempel kan tre tillvägagångssätt urskiljas där läraren exemplifierar genom egna erfarenheter, samhällshändelser, eller skriver in elever i fiktiva händelser. En tydlig skillnad mellan praktikerna är i vad mån rörelse mellan vardagsspråk och ämnesspråk skapas. Utifrån resultaten diskuteras vilken plats ämnesbegrepp ges i de specifika klassrumspraktikerna samt ämnesbegreppens roll i det ämnesspecifika språkbruket.

Referenser

- Halliday, M.A.K. (2014). *Halliday's introduction to functional grammar*. (4. ed.) Abingdon, Oxon: Routledge.
- Halleson, Y. & Visén, P. (2018). Intertextual Content Analysis. An Approach for Analysing Text-related Discussions with Regard to Movability in Reading and How Text Content is Handled. *International Journal of Research & Method in Education*, 41(2), pp. 142–155. DOI:10.1080/1743727X.2016.1219981.
- Shanahan T. & Shanahan C. (2008), Teaching disciplinary literacy to adolescents. *Harvard Educational Review*, 78(1): 40–59. doi:10.17763/haer.78.1.v62444321p602101.
- Skolverket. (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Reviderad 2019*. Stockholm: Skolverket.

Henricson, Sofie, Helsingfors universitet
Nelson, Marie, Stockholms universitet
Genus i informerat samtycke

I sociolingvistiska studier efterfrågas ofta bakgrundsvariabler som ålder och kön, även om relevansen av sådana kategorier ibland ifrågasatts. Frågan om könstillhörighet är komplex och genererar olika ställningstaganden – både hos den som frågar och hos den som svarar. Syftet med denna studie är att undersöka hur personer i olika åldrar i Sverige och Finland beskriver sin könstillhörighet i samtyckesblanketter som samlats in för forskningsändamål.

I undersökningen går vi igenomdrygt 500 samtyckesblanketter vi samlat in 2015–2018 för att se vad deltagarna svarat på den öppna frågan ”Kön: _____”. Frågan är öppen så till vida att det inte ges några färdigformulerade svarsalternativ.

En pilotstudie av 250 samtyckesblanketter, ifyllda av personer födda 1935–2008, visar att 150 personer använder ord och symboler som kan kopplas till kvinna, t.ex. *dam*, *female* och ♀, 93 anger ord som kan kopplas till man, t.ex. *kille*, *M* och *man*, och 7 anger något annat, t.ex. *Attack Helikopter* (se skoltidningsartikeln i Öqvist 2019), eller lämnar frågan obesvarad. Hur vi betecknar oss själva och varandra ger inblick i den sociala konstruktionen av könsidentiteter (se McConnell-Ginet 2003:69). Genom att studera de svar vi fått på den öppna frågan om kön i samtyckesformulärfår vi inblick i hur könstillhörighet konstrueras i Sverige och Finland på 2010-talet.

Referenser

- McConnell-Ginet, Sally, 2003: Social labeling and gender practices. I: Janet Holms & Miriam Meyerhoff (red.), *The handbook of language and gender*. Malden, MA: Blackwell Pub. 69–97.
- Öqvist, Tyra, 2019: Planeter, stjärnor och attackhelikoptrar. Nyköpings högstadiums skoltidning. Publicerad 2019-01-18.

Hjortstam, Klas, Göteborgs universitet

Vara () och handla: bestämmningen som försvann

I svenska medeltida källor är rumsadverbial obligatoriskt i verbfraser med befintlighets- *vara* (*vara tillstädes*). När verbet pseudosamordnades med annat verb ser vi exempel som *vara på åkern och plöja*. I nutid är rumsadverbial optionellt (*vara och handla*).

I detta föredrag presenteras förslaget att en semantisk reanalys, triggad av pragmatisk kontext, ägde rum redan under fornsvensk tid – en reanalys som innebar att [*vara och VERB*] (med obligatorisk framförställd eller medial rumsbestämning) blev en polysem konstruktion (Goldberg 1995:31-39) – och nu alternativt kunde användas för att uttrycka förflyttning + aktion. Ordföljdspraxis under fornsvensk och äldre nysvensk tid ledde samtidigt till hög frekvens av den exakta ordföljden *vara och*, utan något mellanliggande led. Språkbrukarna kan då i analogi med redan etablerade konstruktioner som [*stå och VERB*] och [*sitta och VERB*] ha börjat uppfatta att [*vara och VERB*] betyder något i sin egen rätt när det står utan mellanliggande rumsadverbial. Det föreslås att detta påskyndade en novation: [*vara och VERB*] utan, eller med efterställd, rumsbestämning, som kom att bli hemvist för ovan nämnda betydelse av förflyttning + aktion (*vara och hälsa på*) (Hjortstam 2020, 2021). En förändring i betydelsesidan har därmed följts av en förändring i formsidan, vilket enligt ett konstruktionsgrammatiskt synsätt innebär att en *konstrukcionalisering* är fullbordad (Traugott & Trousdale 2013).

Vannebo (2003) antyder ett liknande förlopp för pseudosamordningen *ta och VERB*, och en fråga inför framtiden är om det finns fler pseudosamordningar som förändrats på ett liknande vis?

Referenser

- Goldberg, Adele. 1995. *Constructions: A Construction grammar Approach to Argument Structure*. Chicago: University of Chicago Press.
- Hjortstam, Klas 2020. *Den 16 var iag och hälsa på dråningen. En diakron studie av pseudo-samordning med förstaverbet vara i svenskan*. Göteborg: Göteborgs universitet (Magisteruppsats).
- Hjortstam, Klas 2021. *Vara och hälsa på – rumsadverbialen som försvann*. Vetenskaplig artikel. Submitted for publication.
- Traugott & Trousdale 2013. *Constructionalization and constructional changes*. Oxford: Oxford University Press.
- Vannebo, Kjell Ivar 2003. Ta og ro deg ned noen hakk: on pseudokoordination with the verb ta 'take' in a grammaticalization perspective. I: *Nordic Journal of Linguistics* 26:2 s. 165– 193.

Holmberg, Per, Göteborgs universitet

Vikingarnas multimodala kod. En ny förståelse av runristningarna vid Rök, Ingelstad och Oklunda

Det var först vid förra sekelskiftet som runforskare lyckades knäcka koden för den variant av runor, s.k. kortkvistrunor, som under vikingatidens första del (ca 750–950 e.Kr.) använts inom det nutida svenska och danska området. Det finns ungefär 100 bevarade inskrifter med dessa runor, varav de flesta ristats i sten (se Åkerström 2019). Den nya skriftkultur som manifesteras genom stenmonument med kortkvistrunor tycks mycket heterogen. Ett exempel på detta skulle kunna vara runristningarna vid Rök (Ög 136), Ingelstad (Ög 43) och Oklunda (N288) i nuvarande Östergötland. De har, trots relativt nära avstånd i tid och rum, av runologin uppfattats som hörande till helt olika genrer. Syftet med denna studie är att pröva huruvida en multimodal förståelse av de tre monumenten leder till att monumenten framträder som mer lika varandra. Analysen utnyttjar geosemiotisk teori (Scollon & Scollon 2003) vilken kombinerar visuell analys med en analys av interaktionell och materiell semiotik. Utgångspunkt tas en tidigare studie av Rökstenens multimodalitet (Holmberg 2021). Ett resultat av denna analys var att inskriftens läsriktning kan förstås som ett sätt att representera solens rörelser över himlavalvet. Kan det vara så att detta är en aspekt av en multimodal kod som utnyttjats även för andra runmonument? En fördel med att pröva en sådan hypotes just på ristningarna vid Ingelstad och Oklunda är att de gjorts i fasta hållar, och är de enda inskrifter från perioden som därför säkert finns kvar på ursprunglig plats.

Referenser

- Holmberg, P. (2021) Reading runes with the sun. A geosemiotical analysis of the Rök runestone. *Multimodality & Society* 1(4): 455–473.
<https://doi.org/10.1177/26349795211059109>
- Scollon, R. and Scollon, S. (2003) *Discourses in Place. Language in the Material World*. London: Routledge.
- Åkerström, H. (2019) Läsordning i tidigvikingatida runristningar. *Futhark: International Journal of Runic Studies* 8: 7–88.

Holmlund, Jessica, Uppsala universitet

OV-ledföljd i fornsvensk dialog: Talaren, skrivaren och den flerspråkiga staden

Modern svenska är ett VO-språk, men i äldre svenska fanns möjligheten att placera objektet före verbet. OV-ledföljdens status i det äldre svenska talspråket är dock en omdebatterad fråga. Vissa typer av OV-ledföljd betraktas traditionellt som icke-genuina ”skriftspråkliga germanismer” och ”rena skriftspråksprodukter” utan förankring i talspråket (Petzell 2011:142–143). På senare år har frågan återaktualiserats, samtidigt som avsaknaden av talspråkskällor har framhållits (Sangfelt 2019:72). Den medeltida rådstugurättens tänkeböcker innehåller en riklig mängd icke-fiktiv dialog, vilket gör dem till ett så lämpligt källmaterial som möjligt för studier av det fornsvenska talspråket.

I min studie av OV-ledföljd i yngre fornsvensk dialog har jag jämfört andelen OV-ledföljd av fyra olika typer i dialog och relation (den text som omger dialogen) i *Arboga stads tänkebok* (ATb) och *Stockholms stads tänkeböcker* (STb) under perioden 1450–1500. Resultaten visar att samtliga typer av OV-ledföljd förekommer i dialogen, men att andelen skiljer sig åt mellan typerna och genomgående är lägre i dialogen än i relationen, och betydligt lägre i ATb än i STb. Den högre andelen i STb kan sannolikt delvis förklaras genom tillsättandet av en ny stadsskrivare; Helmik van Nörden var tvåspråkig och hade en högre andel lågtyska drag än sin företrädare (Moberg 1989).

Under föredraget kommer jag att diskutera hur resultaten kan förstås i ljuset av de geografiska och sociala betingelser som rådde i 1400-talets Stockholm och Arboga, samt huruvida dessa resultat kan ge stöd åt antagandet att OV-ledföljd fanns även i yngre fornsvenskt talspråk.

Referenser

Moberg, Lena, 1989: Lågtyskt och svenskt i Stockholms medeltida tänkeböcker: Niederdeutsch und Schwedisch in Stockholms mittelalterlichen Gedenkbüchern. Diss. Stockholm : Univ.

Petzell, Erik Magnusson, 2011: OV-ordföljd i svenskans historia. I: Arkiv för nordisk filologi 126. S. 141–191.

Sangfelt, Adrian, 2019: Syntaktiska strukturer i tiden. [Elektronisk resurs] OV- och bisatsledföljd i svenskans historia. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2019. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-395258>

Horn, Greta, Göteborgs universitet

Nutida Helsingborgsskånska. Perspektiv på en sydsvensk stadsdialekt och dess unga talare

Svenska dialekter förändras, bland annat på grund av ökad rörlighet (Auer 2005, Auer, Hinskens & Kerswill 2005). Men dialekten i Skåne har traditionellt sett ansetts vara mer immun mot standardisering, bland annat för att skånskan är fonetiskt skild från central standardsvenska (Bruce 2010), och för att den varit under påverkan av danskan (Strandberg 2019, Bruce 2010, Pamp 1978).

I mitt avhandlingsprojekt studerar jag dialektal variation bland 21 gymnasieungdomar (16–19 år) i Helsingborgsområdet i nordvästra Skåne. Syftet med studien är att relatera några fonologiska och morfologiska variabler till plats och rörlighet. Mitt material består av intervjuer och enkäter och ger svar på frågor om exempelvis mobilitet, framtidsplaner och föräldrars dialekter.

Tidigare forskning visar att tonåringars språkval påverkas av deras mobilitet men också deras inställning till framtida mobilitet (Monka 2013). Det visas också hur både standardspråk, regionala dialekter och lokala dialekter påverkar de mobila talarna (Grönberg 2004, Nilsson & Nylund Skog 2019, Røyneland 2005, Svahn & Nilsson 2014). I mitt föredrag kommer jag att diskutera relationen mellan språkval och mobilitet utifrån en studie av tre språkliga variabler: långa vokaler, på skånska typiskt diftongiskt realiserade; /r/, på skånska typiskt uvulart realiserat, och dentala konsonanter efter /r/, som på standardsvenska, men inte på skånska, vanligtvis realiseras med retroflex artikulation.

Eftersom den nutida skånskan är mycket lite beforskad hoppas jag kunna bidra med nya insikter om hur unga dialektalare låter idag, och hur deras tal är relaterat till deras känsla av att tillhöra en plats och deras rapporterade framtida mobilitet.

Referenser

- Auer, Peter, Hinskens, Frans & Kerswill, Paul (eds.). (2005). *Dialect change: convergence and divergence in European languages*. New York: Cambridge University Press
- Auer, Peter. (2005). 'Europe's sociolinguistic unity, or: A typology of European dialect/standard constellations', in Delbecque, N., van der Auwera, J. & Geeraerts, D. (eds.) *Perspectives on Variation: Sociolinguistic, Historical, Comparative*. (Trends in Linguistics. Studies and Monographs 163.). Berlin. S. 7–42.
- Bruce, Gösta. (2010). *Vår fonetiska geografi: om svenskans accenter, melodi och uttal*. Lund: Studentlitteratur
- Grönberg, Anna Gunnarsdotter. (2004). *Ungdomar och dialekt i Alingsås*. Diss. Göteborg: Univ.
- Monka, Malene. (2013). *Sted og sprogforandring: En undersøgelse af sprogforandring i virkelig tid hos mobile og bofaste informanter fra Vinderup, Odder og Tinglev*. Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.
- Nilsson, Jenny & Susanne Nylund Skog. (2019). 'Dialekter, platser och identiteter. Språk- och kulturvetenskapliga förklaringar till språklig förändring och stabilitet i Torsby och Edsbyn', *Språk och stil*, NF 29, 203–232.
- Pamp, Bengt. (1978). *Svenska dialekter*. Stockholm: Natur o. kultur.
- Røyneland, Unn. (2005) *Dialektnivellering, ungdom og identitet: ein komparativ studie av språkleg variasjon og endring i to tilgrensande dialektområde, Røros og Tynset*. Diss. Oslo: Universitetet i Oslo.

Strandberg, Mathias. (2019). 'Vad är danskt och vad är svenskt i Skånes dialekter?' I
Stubkjær Adamesen, Georg (ed.) *Dialekter i rigt mål*. Köpenhamn: ModersmålsSelskabet.
Svahn, Margareta & Nilsson Jenny. (2014). *Dialektutjämning i Västsverige*. Uppsala:
Institutet för språk och folkminnen

Huhtamäki, Martina, Helsingfors universitet

Tolvanen, Eveliina, Helsingfors universitet

Lindström, Jan, Helsingfors universitet

Direktiv med tänk på att i personlig träning. En interaktionell och systemisk-funktionell analys

I personlig träning förekommer många uppmanande handlingar med olika syntax, t.ex. imperativer, påståenden och frasformade uttryck. I denna studie fokuserar vi på direktiv med *tänk på att*, som är vanligare i sverigesvenska träningssamtal än i finlandssvenska (Huhtamäki m.fl. u.u.). *Tänk på att* följs typiskt av en sats som uttrycker direktivets innehållsliga kärna, t.ex. *tänk på att > handlederna ska va rakare så här*. Syftet med undersökningen är att studera utformning och funktion hos dessa direktiv.

Materialet består av inspelade sessioner med personlig träning på svenska i Finland och Sverige. För att belysa direktivens grammatiska struktur, sekventiella placering och interpersonella betydelse kombinerar vi analysmetoder från två olika riktningar, interaktionell lingvistik/samtalsanalys (Couper-Kuhlen & Selting 2018; Sidnell & Stivers 2012) och systemisk-funktionell lingvistik (Halliday & Matthiessen 2014; Holmberg & Karlsson 2006).

Den interaktionella analysen visar att *tänk på att* är en rutiniserad fras som typiskt ramar in direktiv när PT:n observerat eller förutsett ett problem som kräver finjustering av motionären. Den systemisk-funktionella analysen visar att satsen efter *tänk på att* ofta uttrycker en relationell process, d.v.s. ett tillstånd som motionären ska sträva efter. Dessutom uttrycker bisatsen efter *tänk på att* inte en egen språkhandling, vilket innebär att direktivets kärna inte är öppen för respons. Båda analyserna tyder sålunda på att ett direktiv som ramar in med *tänk på att* är mindre uppfordrande genom att den deontisk-innehållsliga kärnan skjuts upp - samtidigt som den är svårare att ifrågasätta.

Referenser

Couper-Kuhlen & Selting 2018: *Interactional linguistics: Studying language in social interaction*. Cambridge University Press.

Halliday, revised by Matthiessen 2014: *Halliday's Introduction to Functional Grammar*. 4th edition. Routledge.

Holmberg & Karlsson 2006: *Grammatik med betydelse: En introduktion till funktionell grammatik*. Språkvårdssamfundets skrifter 37. Hallgren & Fallgren.

Huhtamäki, Lindström, Grahn, Nilsson, Norrby & Wide (u.u.): Tankar som styr kroppen: Instruktioner med verbet tänka under sessioner med personlig träning. I: Björklund m.fl. (red.), *Svenskan i Finland 19*. Åbo Akademi.

Sidnell & Stivers (red.) 2012: *The handbook of conversation analysis*. Wiley-Blackwell.

Håkansson, David, Uppsala universitet

Stymne, Sara, Uppsala universitet

Svedjedal, Johan, Uppsala universitet

Östman, Carin, Uppsala universitet

Som om. *Stil och struktur hos komparativa subjunktionsfraser med konditional bisats*

Den pågående digitaliseringen av det litterära kulturarvet har öppnat för nya former av datorstödda analyser. Den nya tekniken öppnar inte minst för möjligheten att urskilja annars svårångade språkliga mönster också i skönlitteraturen – en texttyp som annars främst har undersökts med kvalitativa metoder. Ett sådant mönster som framträder frekvent i svensk skönlitteratur är ordparet *som om*, ibland betraktat som en flerordssubjunktion (SAG III:671):

- (1) Från land såg det ut **som om** han flydde och jagades.
(Odensten, *En lampa som gör mörker*)
- (2) Han lyfte huvudet med en spänd blick, **som om** han vädrade hopp och fara i samma ögonblick.
(Boye, *För lite*)
- (3) Petra kände **som om** någon stigit in till henne utan att knacka.
(von Krusenstjerna, *Fröknarna von Pahlen*)

I vårt föredrag ska vi redovisa en studie av komparativa subjunktionsfraser med konditional bisats i svensk romanprosa och visa hur konstruktionen varierar och förändras som stilmedel. Komparativa subjunktionsfraser med konditional bisats fyller en central funktion när det gäller att ge röst åt berättaren (jfr Mahlberg 2012), och vi kommer att diskutera förskjutningar i bruket i relation till den svenska romanens utveckling under 1900-talet. Berättarens röst har under denna period förändrats i riktning mot något som närmast kan liknas vid en reduktion (Björk 1983; jfr även Hellberg 1984). Vår studie har genomförts som en del av projektet *Hur skönlitteraturen gjorde svenskan modern* som bedrivs med stöd av Vetenskapsrådet under perioden 2020–2023.

Referenser

- Björk, Staffan (1983): *Romanens formvärld. Studier i prosaberättarens teknik*. Stockholm: Natur och kultur.
- Hellberg, Staffan (1984): "Satsens subjekt och textens". I: *Nysvenska studier. Tidskrift för svensk språk- och stilforskning* 64, s. 29–82.
- Mahlberg, Michaela (2012): *Corpus stylistics and Dicken's fiction*. New York: Routledge.
- SAG = Ulf Telemann, Staffan Hellberg & Erik Andersson (1999): *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm.

Heittola, Sanna, Helsingfors universitet
Henricson, Sofie, Helsingfors universitet

Skolämnet Modersmålsinriktad svenska i finskspråkiga grundskolor

I finskspråkiga grundskolor i Finland deltar elever med modersmålsliknande kunskaper i svenska i regel i undervisning i antingen A-svenska (lång lärokurs) eller B-svenska (medellång lärokurs). I den nationella läroplanen finns därtill sedan 2004 läroämnet modersmålsinriktad svenska (mosve) avsett för tvåspråkiga elever. Få skolor känner dock till detta läroämne och ännu färre erbjuder eleverna denna möjlighet. Förutom två avhandlingar (Öhman 2013, Nuutinen 2021) är mosve därtill ett outforskat skolämne.

I ett tvåårigt projekt finansierat av Svenska kulturfonden (1.9.2021–31.8.2023) kartlägger vi vilka skolor som erbjuder mosve-undervisning och hur denna undervisning har ordnats, samt utreder intresset att i framtiden ordna undervisning i mosve. Projektet syftar till att sprida information om och stödja denna fördjupade lärokurs i svenska, och på längre sikt bidra till att det kan bli ett etablerat alternativ till A- och B-svenska.

Hösten 2021 kartlade vi den nuvarande situationen i finska grundskolor, vilket avslöjade att ett flertal skolor inte känner till att läroämnet mosve existerar. I vårt föredrag presenterar vi resultat från projektets andra fas, utifrån intervjuer vi gör med 15 svensklärare våren 2022: 5 mosve-lärare, 5 lärare i A-svenska och 5 lärare i B-svenska. Vi undersöker följande frågor:

- Vad är kännetecknande för mosve-undervisning?
- Hur skiljer sig mosve-undervisningen från undervisningen i A-svenska (lång lärokurs) och B-svenska (medellång lärokurs)?
- Hur samstämmiga är den officiella policyn (läroplanen) och lärarnas praktiker?
- Vilket slags stöd önskar sig mosve-lärare?
- Varför har mosve inte blivit ett etablerat skolämne?

Efter intervjuerna fortsätter projektet med klassrumsobservationer och fokusgruppdiskussioner med svensklärare och bildningsdirektörer.

Referenser

Nuutinen, Elisa, 2021: De tvåspråkigas svenskundervisning i finskspråkiga skolor. Magisteravhandling. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Öhman, Niina, 2013: Äidinkielenomaisen ruotsin opetus. Tapaustutkimus ruotsin kielen äidinkielenomaisen oppimäärän opetuksessa Pohjanmaalla ja Uudellamaalla opettajan näkökulmasta. Avhandling pro gradu. Uleåborg: Uleåborgs universitet.

Ingves, Anna, Uppsala universitet
Lindström Tiedemann, Therese, Helsingfors universitet
Avledningsprefix i svenska och svenska som andraspråk

Affixkunskap har en tydlig koppling till ordförrådets utveckling (Mochizuki & Aizawa 2000, Schmitt & Meara 1997), åtminstone inom engelskan. Som ett första led i att utreda om samma förhållande gäller för svenska granskar vi svenska avledningsprefix och deras förekomst bland svenskans vanligaste ord enligt den svenska Kelly-listan (Kilgariff m.fl. 2014), och jämför också med Alléns lista över prefix i tidningsspråket från 1965 (Allén 1980). Vilka är de vanligaste avledningsprefixen bland de 1000 vanligaste svenska orden? Hur skiljer sig dessa från följande frekvensband? Hur vanliga är prefixavledda ord i förhållande till andra ord, som börjar på samma bokstavskombination, men som inte är prefixavledda?

Affixkunskap i svenska som andraspråk är viktigt att studera i koppling till utvecklingen av diagnostiska test för svenskt ordförråd, som det finns ett ökande behov av. Med information om avledningsaffix i svenska skulle vi kunna skapa *Word part levels* test (Webb & Sasao 2017), eller andra liknande verktyg som kan användas inom såväl forskning som undervisning för att uppskatta ordförrådets storlek och utvärdera undervisningen.

Affixens roll i svenskan är dock inte självklart densamma som i engelskan. Vi måste således börjamed att utforska hur affixen används i L1-svenska, både deras frekvenser och eventuella användningsmönster för att jämföra detta med tidigare forskning om engelska. Vår studie har således både en teoretisk morfologisk vinkel och en koppling till forskning kring relationen mellan affixkunskap och ordförrådsinläring.

Referenser

- Allén, S. (1980). *Nusvensk frekvensordbok baserad på tidningstext: Frequency dictionary of present-day Swedish based on newspaper material. 4, Ordled, betydelser = Morphemes, meanings*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Kilgariff, A.; Charalabopoulou, F.; Gavrilidou, M.; Johannessen, J. B.; Khalil, S.; Kokkinakis, S. J.; Lew, R.; Sharoff, S.; Vadlapudi, R. & Volodina, E. (2014). Corpus-based vocabulary lists for language learners for nine languages. *Language Resources and Evaluation*, 48:121–163, DOI10.1007/s10579-013-9251-2.
- Mochizuki, M., & Aizawa, K. (2000). An affix acquisition order for EFL learners: An exploratory study. *System*, 28(2), 291–304.
- Schmitt, N., & Meara, P. (1997). Researching vocabulary through a word knowledge framework: Word associations and verbal suffixes. *Studies in second language acquisition*, 19(1), 17–36.
- Sasao, Y., & Webb, S. (2017). The word part levels test. *Language Teaching Research*, 21(1), 12–30.

Den gemensamma europeiska referensramen (GERS, Europarådet 2001) beskriver språkfärdighet holistiskt på nivåerna A-C med kommunikativ syn som utgångspunkt. I och med att kunskapsbeskrivningarna inte inkluderar exempel på nivårelaterade grammatiska strukturer är det inte alltid så lätt att avgöra vilka strukturer som tillmäts betydelse i helhetsbedömningen. Detta gäller speciellt mellan nivåerna B1 och B2. På nivå B1 får fel förekomma förutsatt att budskapet framkommer tydligt. På B2-nivån är misstagen sällsynta och inläraren förväntas ha en relativt god grammatisk behärskning.

Mitt syfte är att redogöra för vilka grammatiska strukturer europeiska L2-svensklärare (N=107) anser tillhöra nivå B1 respektive B2. Informanterna representerar Finland (30), Sverige (27), Baltikum (13), mellersta Europa (15) och Östeuropa (22). Materialet har samlats in i form av en E-blankett 2014-2019. Resultaten granskas kontrastivt i ljuset av processbarhetsteorin (PT, Pienemann 1998, 2005) enligt vilken varje andraspråksinlärare oberoende av modersmål processar morfosyntaktiska strukturer i en viss ordning från nybörjare (PT-nivå 1) till avancerad språkbrukare (PT-nivå 5).

Även om lärarsvaren till vissa delar följer PT:s inlärningsgång, finns det även några intressanta observationer:

- Det finns större skillnader i hur huvud-och bisatser, som kräver olik processförmåga, kopplas till B1-och B2-nivåer.
- Inversion (PT-nivå 4), som kräver en högre processförmåga än SVO-ordföljden (PT-nivå 2), nämns sällan separat.
- I morfologin gör lärarna inte en klar skillnad mellan attributiv och predikativ kongruens som representerar olika PT-nivåer. Predikativ kongruens (PT-nivå 4) uttrycks i form av vara- och bli-passiv på nivå B2.

Referenser

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinläring*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Eklund Heinonen, M. (2009). *Processbarhet på prov. Bedömning av muntlig språkfärdighet hos vuxna andraspråksinlärare*. Skrifter utgivna av institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet. Uppsala universitet.
- Flyman Mattsson, A. & Håkansson, G. (2010). *Bedömning av svenska som andraspråk. En analysmodellbaserad på grammatiska utvecklingsstadier*. Studentlitteratur AB, Lund.
- GERS (2009). *Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning*. Rådet för kulturellt samarbete. Utbildningskommittén. Enheten för moderna språk, Strasbourg. Elanders 2009.
- Glahn m.fl. (2001). Processability in Scandinavian second language acquisition. *Studies of Second Language Acquisition*, 23, 389-416.
- Hammarberg, B. (2004). Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I: Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg (red.): *Svenska som andraspråk i forskning, undervisning och samhälle*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Paavilainen, M. (2015). *Inläring och behärskning av svenskans verb-och adjektivböjning samt negationens placering hos finska grundskoleelever*. Jyväskylä studies in humanities 260. University of Jyväskylä 2015.

- Pienemann, M. & Håkansson, G. (1999). A unified approach towards the development of Swedish as a L2: A processability account. I: *Studies in Second Language Acquisition* 21, s. 383–420.
- Pienemann, M. (1984). Psychological constraints on the teachability of languages. I: *Studies in Second Language Acquisition* 6, s. 186-214.
- Pienemann, M. (1998). *Language processing and second language development: Processability theory*. Amsterdam: Benjamins.
- Pienemann, M. (2005). *Cross-linguistic aspects of processability theory*. Amsterdam: Benjamins.

Johansson, Sofie, Göteborgs universitet

Hillbom, Annika, Uppsala universitet

Svenska som främmande språk i Östersjöregionen: Varför, vad och hur?

I många länder runt Östersjön pågår en livaktig undervisning i svenska på universitetsnivå. Svenskan har sedan lång tid tillbaka en hög status i dessa länder. Intresset för språk och kultur är stort. Detta till trots har svenska som främmande språk i Östersjöregionen inte uppmärksammats så mycket inom svensk forskning.

Den så kallade Östersjökorpusen innehåller omkring 200 texter skrivna av universitetsstudenter i svenska i Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Finland, insamlade 2016-2018. Texterna är återberättande (*Jag och min svenska*) och berättande (*Fjällvandringen*). I korpusen ingår också bakgrundsinformation om skribenterna, såsom varför de läser svenska, attityder till svenskan, kontakter med Sverige m.m. Uppgifterna har också skrivits av studenter med svenska som modersmål vid universitet i Sverige, som jämförelsematerial.

Övergripande syftar projektet till att undersöka vad som utmärker svenska som främmande språk i olika länder i Östersjöregionen inom ordförråd och syntax, och hur de språkliga dragen kan förstås i förhållande till modersmål, utomspråkliga faktorer och didaktiska val i undervisningen. Tidigare forskning av relevans för projektet inkluderar bland annat studier av svenska som främmande språk med sociokulturell teori som utgångspunkt, genomförda i olika språkliga kontexter (t.ex. Norrby & Håkansson 2007, Rydenvald 2017), samt studier som belyser olika aspekter av varieteter av svenska som andraspråk där informanterna har olika språklig bakgrund (se t.ex. Källström & Lindberg, red. 2011).

Under föredraget ges en presentation av Östersjökorpusen, med särskilt fokus på studenternas motiv för att studera svenska som främmande språk i de olika länderna, deras attityder till svenska språket, samt centrala språkliga iakttagelser på lexikal och syntaktisk nivå.

Referenser

- Källström, Roger & Lindberg, Inger (red.) (2011). *Young Urban Swedish, Variation and change in multilingual settings*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap.
- Norrby, Catrin & Håkansson, Gisela 2007. *Språkinlärning och språkanvändning – Svenska som andraspråk i och utanför Sverige*. Lund: Studentlitteratur
- Rydenvald, Marie (2017), *Inflätat och överlappande. Flerspråkighet och språkanvändning bland svensktalande ungdomar i Europa*. Doktorsavhandling vid Göteborgs universitet.

Järnefelt, Pia, Uppsala universitet

Vad betyder egentligen egentligen? – en undersökning om modal- och diskurspartiklarna ju, väl, nog, egentligen och faktiskt

Modal- och diskurspartiklar som *ju*, *nog*, *väl*, *egentligen* och *faktiskt* utgör en viktig del av konversationens grammatik och är centrala för att skapa dialogisk kommunikation. Sådana ord används för att uttrycka talarens attityder till påståenden och bilda en gemensam referensram för samtalsdeltagare. (Aijmer, 2011). Orden är polyfunktionella, och beroende på betoning, placering och kontext varierar betydelseerna. Många studier hävdar att förekomsten av *ju*, *väl*, *nog*, *egentligen* eller *faktiskt* inte ändrar meningens propositionella värde (Scherf, 2017; Aijmer, 2005). Forskningen har dock sällan undersökt experimentellt om detta stämmer. Dessutom är andraspråkstales bruk av och förståelse för svenskans modal- och diskurspartiklar underbeforskade. Som en del i mitt avhandlingsarbete undersöker jag därför hur dessa ord påverkar meningars propositionella värde, jämför första- och andraspråkstales förståelse och undersöker avancerade andraspråkstales egenrapporterade bruk och förståelse. Hittills har jag undersökt detta genom två webbenkäter som besvarats av ca 65 deltagare. Resultaten visar att det propositionella värdet i viss mån påverkas, och att andraspråkstales bruk och förståelse skiljer sig från förstaspråkstalarnas. Mest utmärkande är resultaten för *egentligen*, som preliminärt verkar ha stor inverkan på det propositionella värdet och utgöra en utmaning för andraspråkstalare. För att identifiera prototypiska och icke-prototypiska betydelser har en kartläggning av orden gjorts genom att samla in definitioner och exempelmeningar från svenska ordböcker, SAG och tidigare forskning inom fältet. I föredraget kommer jag att exemplifiera och diskutera hur resultaten från enkäterna och kartläggning kan användas för att skapa stimuli till framtida experiment.

Referenser

- Aijmer, K. (2011). Well I'm not sure I think... The use of well by non-native speakers*. *International Journal of Corpus Linguistics* 16(2). 231–254.
- Aijmer, K. (2005). Evaluation and pragmatic markers. I E. Tognini-Bonelli & L. C. G. Del (Red.) *Strategies in academic discourse*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 83–96.
- Scherf, N. (2017). The syntax of Swedish modal particles. I J. Bayer, & V. Struckmeier, (Red.), *Discourse particles formal approaches to their syntax and semantics*. Berlin: De Gruyter, 78–99.

Järvinen, Sivi, Göteborgs universitet

Lyngfelt, Benjamin, Göteborgs universitet

Suomessa på grund av corona niillä on visiiri kaikilla. Grammatiska kodväxlingsmönster i en svenskfinsk familj

Föredraget behandlar kodväxling mellan finska och svenska i talat vardagsspråk, med fokus på grammatiska mönster. Analysen utgår från Järvinen (2021) som med en kombination av samtalsanalytiska verktyg och grammatisk analys har undersökt kodväxling i middagssamtal i en svenskfinsk familj. Vi utvecklar här Järvinens analys till en gestaltning av kodväxling som samverkan inom ett integrerat språksystem hos flerspråkiga individer.

Trots stora strukturella skillnader mellan svenska och finska visar materialet kodväxling inte bara lexikalt utan också syntaktiskt. Samtidigt bibehålls språkspecifika mönster vid syntaktisk integrering, vilket vi kan kalla *konstruktionell integritet*. Detta illustreras i (1), där en svensk prepositionsfras ingår i en finsk sats samtidigt som både det finska satsmönstret och det svenska frasmönstret upprätthålls.

- (1) *Suomessa på grund av corona niillä on visiiri kaikilla*
I Finland har alla visir

Språkkontakt kan också leda till förändrade mönster. Exempelvis noterar Järvinen att finskans demonstrativa pronomen *se* ('den') verkar användas för att markera definithet tillsammans med svenska substantiv: *no missä se sååsi on?* ('nå var är såsen'). Detta är anmärkningsvärt eftersom standardfinskan saknar bestämd artikel, vilket är en markant typologisk skillnad mellan språken (jfr dock Juvonen 2000 om *se* som ett slags bestämdhetsmarkör i finskt talspråk).

Sammantaget utmärks resultaten av dels tät integrering mellan språken, inklusive tecken på grammatisk påverkan; dels konstruktionell integritet, dvs. upprätthållande av konstruktions-specifika konventioner. Vi kommer att sätta in dessa kodväxlingsmönster i ett större språkssystematiskt sammanhang med hjälp av s.k. diasystematisk konstruktionsgrammatik (Höder 2018), enligt vilken flerspråkiga talare besitter en integrerad repertoar av såväl språkgemensamma som språkspecifika konstruktioner inom samma språksystem.

Referenser

- Höder, Steffen (2018). Grammar is community-specific. Background and basic concepts of Diasystematic Construction Grammar. I: Hans C Boas & Steffen Höder (red.): *Constructions in contact. Constructional perspectives on contact phenomena in Germanic languages*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins. s. 37–70.
- Juvonen, Päivi (2000). *Grammaticalizing the definite article: a study of definite adnominal determiners in a genre of spoken Finnish*. Diss. Stockholms universitet.
- Järvinen, Sivi (2021). *"Ajatelkaa se ensimmäinen aamu kun tietää että hela veckan är framför oss ja mennä syömään frukostia"*. Kodväxlingens grammatik i en svenskfinsk familj. Magisteruppsats: Göteborgs universitet.

Kahlin, Linda, Södertörns högskola
Söderlundh, Hedda, Södertörns högskola

Språket som nyckel till arbetsmarknaden. Reflektion utifrån en studie om språk och yrkesliv hos arbetspendlande snickare från Estland

I politisk debatt lyfts återkommande kunskaper i svenska fram som en nyckel till arbetsmarknaden och många företag ställer krav på svenska även för enklare arbetsuppgifter. I vår presentation reflekterar vi över majoritetsspråkets betydelse för arbete genom en fallstudie av arbetspendlande byggarbetare från Estland och hur de hanterar sitt yrkesliv i Sverige utan kunskaper i svenska (eller engelska). Projektet fördjupar internationella sociologiska och sociolingvistiska teorier om migration och språk i globaliseringens tidevarv (se t.ex. Blommaert 2010) och ger ytterligare kunskaper om flerspråkiga praktiker och flerspråkigt arbetsliv på den europeiska arenan i relation till uppehållsrätt och hur det är att tillfälligt arbeta som EU-medborgare i Östersjöområdet.

Materialet består av en veckas etnografiska observationer, intervjuer med chefer och anställda samt ca 15 timmar videoinspelningar vid en stor byggarbetsplats. Vi analyserar arbetarnas yrkesvardag med utgångspunkt i teorier om språk som resurs (jfr Canagarajah 2013) och visar hur arbetslagen organiseras i relation till arbetets karaktär och arbetarnas tillgängliga språk. Frågor som belyses är: vilka språk används under arbetet och vems kommunikativa arbete är det som värderas? I vilka situationer används svenska (eller engelska) och när går det att klara sig utan? Vilka är de arbetsmässiga nackdelarna för de individer som inte behärskar just svenska? Vi frågar oss också på vilket sätt och för vem arbetsmigranternas språk (i detta fall estniska) kan sägas utgöra en nyckel till den svenska arbetsmarknaden.

Referenser

- Blommaert, J. (2010) *The Sociolinguistics of Globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Canagarajah, S. (2013). Skilled migration and development: portable communicative resources for transnational work. *Multilingual Education*, 3(1), 8.

Kalm, Mikael, Stockholms universitet

Lind Palicki, Lena, Stockholms universitet

Kritiskt tänkande i svenskämnet hos universitetslärare och studenter

Kritiskt tänkande lyfts ofta fram som centralt inomsvenskämnet i högre utbildning. Både centralt i Högskoleförordningen, och på lokal nivå i svenskämnets styrdokument är det vanligt att formuleringar om kritiskt tänkande finns, t.ex. i betygskriterier. Studenten ska exempelvis kunna ”resonera om det nordiska språksamhället med tydligt stöd i och i kritisk dialog med relevant litteratur” eller redogöra ”tydligt för teoretiska perspektiv på samtal på ett självständigt och kritiskt sätt med konkret förankring i relevant litteratur” (Institutionen för svenska och flerspråkighet vid Stockholms universitet). Ett kritiskt förhållningssätt till språkvetenskaplig kunskap framstår i styrdokumentet som en mätbar kompetens som kan betygssättas. Men vad innebär det egentligen att vara kritisk?

Hur det kritiska ska förstås är dock sällan formulerat, inte heller vad studenten förväntas vara kritisk till, eller vad ett okritiskt tänkande skulle vara. Syftet med föreliggande studie är att analysera hur kritiskt tänkande definieras och uppfattas hos studenter respektive lärare verksamma inom svenskämnet. Genom två fokusgruppsamtal har vi med samtalsanalytiska metoder undersökt hur grupperna definierar och förklarar kritiskt tänkande och hur de uppfattar att det kommer till uttryck i undervisningssituationer.

Resultatet visar en viss diskrepans i lärares och studenter uppfattningar, vilket bland annat syns i valet av synonymer till kritiskt tänkande. I samtalen uppstår långa pauser, garderingar och andra osäkerhetsmarkörer när begreppet ska definieras och förklaras, vilket tyder på svårigheter i att ringa in vad som faktiskt avses. Studenterna ger uttryck för att universitetslärares förväntningar är oklara, och resultaten från lärarna visar att deras definitioner kan skilja sig väsentligt i olika delar av svenskämnet.

Referenser

- Moore, T. J. (2011). Critical thinking and disciplinary thinking: A continuing debate. *Higher Education Research & Development*, 30(3), 261-274.
- Danvers, E. C. (2016). Criticality's affective entanglements: Rethinking emotion and critical thinking in higher education. *Gender and Education*, 28(2), 282-297.
- Danvers, E. C. (2018). Who is the critical thinker in higher education? A feminist re-thinking. *Teaching in Higher Education*, 23(5), 548-562.
- Davies, M. (2013). Critical thinking and the disciplines reconsidered. *Higher Education Research & Development*, 32(4), 529-544.
- Davis, M. (2015). A Model of Critical Thinking in Higher Education. *Higher Education: Handbook of Theory and Research* (M.B. Paulsen, ed.). Springer: Cham, Switzerland.
- Abrami, P. C., Bernard, R. M., Borokhovski, E., Waddington, D. I., Wade, C. A., & Persson, T. (2015). Strategies for teaching students to think critically: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 85(2), 275-314.

Karlsson, Anna-Malin, Stockholms universitet

Att rita eller inte rita? Läkares anatomiska skisser i konsultationssamtal och patientkommunikation

I projektet *Hälsolitteracitet och kunskapsbyggande i informationssamhället*¹ framkom att handritade skisser av hjärtan spelade en viktig roll i läkarens kommunikativa praktik, och i kommunikation mellan patienter. I vårdvetenskaplig och medicinsk forskning har läkares skisser uppmärksammats när det gäller patientens möjlighet att ge informerat samtycke inför operation. Kearns, Kearns och Paisely (2020) konstaterar att visuella illustrationer uppskattas av 99 % av patienterna, och allra mest av patienter som ska genomgå komplicerade ingrepp. Både handritade skisser och andra visuella representationer förekom, men skillnaden mellan dessa undersöktes inte. Kearns (2019) konstaterar att 92 % av tillfrågade kirurger bedömer tecknandet som en naturlig del av patientkommunikationen. Ändå är detta mycket lite undersökt.

I en studie (presenterad av Karlsson och Bellander vid Forum för textforskning 2018) jämfördes rekontextualiseringen av handritade läkarskisser och datorritade illustrationer. Bland annat framkom att de handritade skisserna i högre grad fungerade i berättelser om specifika situationer (som läkarbesöket), medan de datorritade illustrationerna användes för att redogöra för generell kunskap. I den föreliggande studien utforskas skissernas funktion ytterligare, med syfte att nyansera bilden av att de underlättar informerat samtycke. Varför det är så, och vilka begränsningar den handritade skissen – inte minst för fortsatt kunskapsutveckling, utanför konsultationsrummet? Materialet, som samlades in under ovan nämnda projekt, består av inspelade konsultationssamtal, fältanteckningar, intervjuer, bloggtexter och Instagraminlägg. Genom en multimodal analys av de olika kommunikationssituationen (Norris 2024) undersöks varför skissen används för andra typer av meningsskapande än exempelvis datorritade bilder. Resultaten har relevans både för multimodal text- och interaktionsforskning och för kompetensutveckling inom medicinsk kommunikation.

Referenser

- Kearns, Ciléin. 2019. Is drawing a valuable skill in surgical practice? 100 surgeons weigh in. *Journal of Visual Communication in Medicine*, 42:1, 4-14, DOI: 10.1080/17453054.2018.1558996
- Kearns, Ciléin, Kearns, Nethmi & Paisley, Anna M. 2020. The art of consent: visual materials help adult patients make informed choices about surgical care *Journal of Visual Communication in Medicine*, 43:2, 76-83, DOI: 10.1080/17453054.2019.1671168
- Norris, Sigrid. 2004. Modal density. I: Norris, Sigrid (red.): *Analyzing Multimodal Interaction A Methodological Framework*. London: Routledge. S. 79–94.

¹ www.hälsokommunikation.se

Karlsson, Susanna, Göteborgs universitet
Bockgård, Gustav, Uppsala universitet
Sörlin, Marie, Uppsala universitet
What the fuck!?

Pragmatiska lån från engelska till svenska är ett tämligen outforskat fenomen. Ett pragmatiskt lån innebär lån av ord och uttryck som främst har pragmatiska och diskursiva funktioner, från ett långivande språk in i ett mottagarspråk (Andersen 2014; Hilmsdóttir et.al. 2020). Fenomenet är förhållandevis outforskat, trots att det är vanligt förekommande i vardagligt språk och ett utslag av dagens intensiva språkkontakt med engelska

I vårt föredrag presenterar vi en undersökning av uttrycket *what the fuck*. Uttrycket är vanligt och spritt i stora delar av befolkningen, inte minst i kraft av att det innehåller invektivet *fuck*, som förmodligen är det allra mest spridda engelska kraftuttrycket (Vatvedt Fjeld et.al. 2019), och mycket vanligt förekommande i svenskan (Beers Fägersten 2014). Det används i såväl tal som skrift, och med viss variation. Vi presenterar en studie av uttryckets förekomst, variabilitet, interaktionella funktion samt syntaktiska och prosodiska egenskaper.

Uttrycket undersöks i tre olika typer av material: texter som är huvudsakligen monologiska, texter som är huvudsakligen interaktionella och ljudinspelningar som är huvudsakligen dialogiska. Materialet hämtas från Språkbanken, från YouTube och från offentligt tillgängliggjorda radiosändningar.

Resultaten visar att uttrycket är inlånat i sin helhet. *Fuck* kan varieras med *hell* och *heck* men inte med svenska ord (*what the fan). Det kan också utelämnas helt, och bilda den eufemistiska formen *what the*, eller i förekommande fall *what the piiip*. Den interaktionella analysen visar att uttrycket är en reaktiv konstruktion (Linell & Norén 2009, 2012), som konstruerar det föregående som en anmärkningsvärd händelse.

Referenser

- Andersen, Gisle 2014. Pragmatic borrowing. *Journal of Pragmatics* 67 (2014) 17–33.
- Beers Fägersten, Kristy 2014. The use of English swear words in Swedish media.I: Marianne Rathje (red.) *Swearing in the Nordic Countries: Copenhagen 6 December 2012* (Sprognævnets konferenceserie).
- Hilmsdóttir, Helga & Martina Huhtamäki 2020. *Pragmatic borrowing in the nordic languages and finnish: a cross-linguistic study of interaction*.
<https://www.pragmaticborrowing.info/>
- Linell, Per & Kerstin Norén 2009. "Vågar vågar ni väl men ..." – en reaktiv konstruktion i svenskan. *Språk & Stil* NF 19, 72–104.
- Linell, Per & Kerstin Norén 2012. "Vadå spikmatta?": Att försöka förstå eller förebrå med hjälp av en reaktiv konstruktion. *Språk och interaktion* 3.
- Vatvedt Fjeld, Ruth E., Kristiansen, Elsa, Rathje, Marianne, Oskarsson, Veturlidi, Konstaninovskaia, Natalia, Gill, Inayat & Menuta, Fekede 2019. The worldwide use and meaning of the f-word. *Intercultural Pragmatics*, 16:1 85-111.

Karlsson, Susanna, Göteborgs universitet

Byrman, Ylva, Göteborgs universitet

Drygt hundra kronor – är det lite mer än, lite mindre än eller ungefär hundra kronor?

Adjektivet *dryg* har, när det används som måttsbestämning, en inneboende vaghet. I den etablerade betydelsen avser det något som räcker länge (“en dryg köttbit”) eller som utgör lite mer än ett angivet mått (“en dryg liter”) (SO, SAOB). Genom frågor från allmänheten som ställts till Språkrådets frågeservice har vi uppmärksammats på att *dryg* av vissa uppfattas betyda ‘ungefär’ eller ‘lite mindre än’. För att undersöka detta har vi använt oss av en digital enkät som har spridits på sociala medier under perioden 15–20 april 2020. I undersökningen medverkade 2755 personer.

Resultatet tyder på att ca 80 % av deltagarna föredrar en definition som följer ordböckernas, ca 15,5 % föredrar ‘ungefär’ medan ca 4,5 % väljer ‘mindre än’. Tidigare pilotundersökningar med något färre deltagare har gett liknande resultat. För att möjliggöra analys av den här variationen ur ett sociolingvistiskt perspektiv efterfrågade enkäten en rad sociolingvistiska variabler: kön, ålder, uppväxtort samt utbildningsbakgrund. Med utgångspunkt i kognitiv semantik (jfr Croft & Cruse 2004) diskuterar vi den betydelseförskjutning som kan konstateras i empirin.

Referenser

Croft, William & Alan Cruse 2004. *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.

SAOB = 1893– *Svenska Akademiens ordbok*. Lund: Gleerups.

SO = 2009. *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*. Stockholm: Norstedts.

Katourgi, Alexander, Lunds universitet
Kolon: Ett interpersonellt skiljetecken

Svenska skrivregler anger att "[k]olon används före uppräknings-, exempel-, förklarings-, specificerings- och sammanfattningar" (Språkrådet 2017:209). Strömquist (2019:36) anser därtill att kolon ger läsaren en signal om att meningen fortsätter, Karhiahö (2003:170) menar att tecknet skapar förväntan, och dylika anmärkningar om att kolon direkt riktar sig till läsaren skymtar i flera beskrivningar av tecknet (t.ex. Bredel 2008:196–197, Crystal 2015:218). Quirk m.fl. (1985:1610) tillskriver interpunktionen två funktioner: avgränsning och specificering. De återkommande kopplingarna till läsaren och läsoplevelsen tyder dock på att kolon också har en utpräglad interpersonell funktion. Dess natur presenterar jag i detta föredrag.

Studien behandlar ett material kolonstrukturer från fyra stora svenska dagstidningar, publicerade under 2021. Relationen mellan det textparti som kommer före och efter kolon kategoriseras enligt Connectivity Model (Renkema 2009), som delar in de diskursrelationer som kan råda i en text i två kategorier: en som gäller relationen mellan propositioner och information, och en som gäller relationen mellan avsändare och mottagare (s. 41, 53). Här kallar jag dessa för *ideationell* och *interpersonell* (jfr s. 88–89; Halliday & Matthiessen 2014).

Analysen påvisar en relativt låg variation av ideationella diskursrelationer i kolonstrukturer, men en stor variation av interpersonella. Språkrådets beskrivning speglas delvis i bruket, men studien tyder på att den interpersonella dimensionen är mycket viktigare för kolonbruket än vad som tidigare uppgetts. Resultatet öppnar mer djupgående beskrivningar av och rekommendationer för skiljetecknen i svenskan, vilket kan leda till en mer medveten interpunktion och skriftlig kommunikation.

Litteratur

- Bredel, Ursula (2008). *Die Interpunktion des Deutschen: Ein kompositionelles System zur Online-Steuerung des Lesens*. Max Niemeyer.
- Crystal, David (2015). *Making a point: The persnickety story of English punctuation*. St. Martin's Press.
- Halliday, Michael & Matthiessen, Christian (2014). *Halliday's introduction to functional grammar*, 4 uppl. Routledge.
- Karhiahö, Izabela (2003b). "Halt! Här får ingen passera!": kolon i tyska som gränssignal. I: Eva Ahlstedt m.fl. (red.) *Gränser: Populärvetenskapliga föreläsningar hållna under Humanistdagarna den 4–5 oktober 2003*, s. 169–176. (Humanistdag-boken 16.) Humanistiska fakultetsnämnden, Göteborgs universitet.
- Quirk, Randolph; Greenbaum, Sydney; Leech, Geoffrey; Svartvik, Jan (1985). *A comprehensive grammar of the English language*. Longman.
- Språkrådet (2017). *Svenska skrivregler*, 4 uppl. (Språkrådets skrifter 22.) Institutet för språk och folkminnen & Liber.
- Strömquist, Siv (2019). *Skiljeteckensboken: Skiljetecken, skrivtecken och typografiska grepp*, andra upplagan. Morfem.

Kolu, Jaana, Östra Finlands universitet

Vardagliga språkideologier i två flerspråkiga unga tornedalingars lingvistiska livsberättelser

I detta bidrag fokuseras på två unga flerspråkiga 27-åriga tornedalingars lingvistiska autobiografier och mer specifikt, vilka språkideologier om svenska, meänkieli och finska som påträffas i deras narrativa samtal med varandra. Ur ett diskursanalytiskt perspektiv kan alla uttalanden om språk och deras talare ses som språkideologiska, eftersom de påverkar människors uppfattningar om olika språks värde och funktion i samhället (Pietikäinen 2012: 410). Dessa uppfattningar och värderingar kan å sin sida påverka talarnas språkval och språkande praktiker samt den språkpolitik som bedrivs i landet. Enligt Pietikäinen (2012) är språkideologier så dynamiska och föränderliga beroende på tid och plats att det snarare är fråga om språkideologiska processer än statiska förhållanden. Språkideologier kan komma fram i olika samhällsdebatter, men de kan även vara dolda föreställningar som är inbäddade i vardagligt språk.

Datan för studien samlades in med inspelningar 2021. Analysmetoden är nexusanalys som kombinerar flera forskningsfält, t.ex. etnografi och diskursanalytiskt perspektiv.

Studiens frågeställningar är: 1) Hur har de två tornedalingarna anammat sig de olika språken i sin språkrepertoar? 2) Vilka föreställningar och vilket värde upplever de två samtalsdeltagarna att de olika språkresurserna tillskrivits av omgivningen på olika geografiska platser och i olika sammanhang av deras liv? 3) Vilken funktion och betydelse tillskriver de två talarna de olika språkresursernas i olika kontexter och perioder av sitt liv?

I de två unga tornedalingarnas narrativer skapas en bild av språkideologiska processer som övergår från diskursen meänkieli och finska som stigma till diskursen om empowerment, dvs. den egna delaktigheten i revitaliseringen och stoltheten över sina språkliga resurser.

Referenser

Pietikäinen, S. (2012). Kieli-ideologiat arjessa – Nexusanalyysi monikielisen inarinsaamenpuhujan kielielämäkerrasta. [Språkideologier i vardagen – En nexusanalys av en flerspråkig enaresames lingvistiska biografi] *Virittäjä*, 113(3), s. 410–442.

Kowal, Iwona, Jagellonska universitetet

Det är inte bara inte och bara. Samspel mellan språklig input och output vid inläringen av satsadverbial i svenska som främmandespråk

Satsadverbial utgör ett viktigt moment i svenskundervisningen. För det första på grund av att de hjälper att ge yttrandet en personlig prägel (t.ex. talarattityd) och därför brukar de ofta användas i argumenterande texter eller essäer. Med hjälp av satsadverbial skapas dessutom kohesion i texten vilket är en prestation i språkproduktionen. Till slut är satsadverbialen viktiga i främmandespråksundervisningen ur strukturell synpunkt. De har en fast position i satsen och denna position ska behärskas och automatiseras så att man kan skapa nya yttranden utan att tänka på var i satsen ledet i fråga ska hamna.

Därför är det viktigt att ge eleven mångfaldig språklig input så att den kan lära sig vilka satsadverbial som kan användas i olika sammanhang samt var i satsen de ska placeras. Denna input är särskilt viktig i främmandespråkssammanhang där språkmaterialet som eleven har till förfogande oftast begränsas till läroböcker samt lärarens material.

I föredraget presenteras en analys av läroboken Rivstart B1+B2 (textboken och övningsboken) med fokus på förekomst av satsadverbial. Både explicit och implicit användning av dessa uttryck har analyserats. Resultaten sammanställs sedan med texter skrivna av inlärare av svenska som främmandespråk som använde denna lärobok i undervisningen. Jämförelsen av läroboks- och inlärardata har å ena sidan visat en stor diskrepans mellan explicit och implicit presentering av satsadverbial i läroboken. Å andra sidan kunde observeras hur inputens kvantitet och kvalitet påverkar textskapande i främmandespråket.

Bland svenskans verbkonjugationer brukar man säga att den första, med stamslut – och därmed imperativform – på -a, är den enda produktiva. Nybildade svenska verb följer detta mönster; det heter alltså googla!, streama!, svajpa!. Övriga konjugationer drar inte till sig nybildningar, men kan få nya medlemmar om verb byter konjugation.

Trots att den första konjugationen är den enda som är produktiv i den bemärkelsen att den inlemmar nybildningar brukar de övriga konjugationerna inte betraktas som oregelbundna. Den andra och tredje konjugationen följer i princip samma böjningsmönster som den första (med -(e)r för presens, -de/-te för preteritum etc.), och de flesta starka verb böjs enligt särskilda mönster.

Enligt en princip för språkinlärning, Tolerance Principle (Yang 2016), går det att räkna ut när det är ekonomiskt för språkinläraren att postulera en produktiv böjningsregel snarare än att lagra individuella böjningsformer i lexikon. Principen har testats i ett dussintal fallstudier, exempelvis för engelska verbs dåtidsformer. För engelskan gäller regeln 'add -d for past tense' (walk-walked) och undantagen (exempelvis sing-sang) är så pass få att det är mest ekonomiskt att lagra de oregelbundna dåtidsformerna en och en i lexikon.

Rimligen bildas även svenskans svaga preteritumformer regelmässigt med suffixet -de, men hur står det till med de starka formerna? I detta föredrag presenterar jag en pilotstudie inom ramen för mitt avhandlingsprojekt. Jag undersöker de olika preteritumtypernas förekomst i ett svenskt korpusmaterial för att på sikt möjliggöra analys av hur Tolerance Principle fungerar för svenska, där starka former utgör en mycket större del av preteritumfloran än vad som är fallet i engelskan.

Referenser

Yang, C., 2016. The Price of Linguistic Productivity: How Children Learn to Break the Rules of Language. The MIT Press.

Landqvist, Hans, Göteborgs universitet
Sköldberg, Emma, Göteborgs universitet
Holmer, Louise, Göteborgs universitet

Hur kan appendicit, blodförgiftning och hyperaktivitetssyndrom behandlas? Medicinens fackområde i Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien

Den första upplagan av *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO 2009) utkom i tryckt form 2009 och därefter i digitala format. Den andra upplagan av ordboken (fortsättningsvis SO 2021) publicerades 2021 och är tillgänglig som appar för iOS och Android samt på Svenska Akademiens ordboksportal <https://svenska.se> (2022). SO 2021 ”erbjuder sina användare en ingående beskrivning av ett urval av ord i modern svenska” (Svensk ordbok 2022). Under arbetet som ledde fram till SO 2021 har ett antal övergripande lexikografiska frågor aktualiserats för forskargruppen bakom upplagan, bl.a. urval av uppslagsord, beskrivningar av uppslagsords betydelser och möjligheter att meddela olika upplysningar om ingående ord (se vidare bl.a. Sköldberg & Hannesdóttir 2016).

Flertalet uppslagsord och betydelser hos uppslagsord i SO 2021 hör hemma i allmänspråket, men även uppslagsord eller betydelser med hemvist inom ett eller flera fackområden/n ingår i ordboken (Svensk ordbok 2022; jfr Svensén 2004:6, 88–90). I vårt föredrag fokuserar vi på fackområdet medicin, som berör alla människor under livets gång (Landqvist & Sköldberg 2018:95; jfr Lindskog (2002, 2003) om medicinens språk i Svenska Akademiens ordbok – SAOB).

Med utgångspunkt i Landqvist & Sköldberg (2018) exemplifierar och diskuterar vi hur medicinens fackområde behandlas i SO 2009 och SO 2021 vad gäller

- urval av uppslagsord och betydelser
- beskrivningar av betydelser
- upplysningar om fackområdestillhörighet
- språkexempel som belyser uppslagsord, betydelser och fackområdestillhörighet.

Studien hör med andra ord hemma inom metalexikografins område och fokuserar särskilt på hur facktermer kan hanteras i allmänspråkliga ordböcker (jfr Svensén 2004:3, 299–301; Nielsen 2015:247).

Referenser

- Landqvist, Hans & Emma Sköldberg 2018. Bland nervdroppar, bakterier och screeningar: om medicinskt språk i *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*. I: *LexicoNordica* 25, s. 95–113. Tillgänglig: <https://tidsskrift.dk/lexn/article/view/116261/165182>
- Lindskog, Bengt I. 2002. SAOB och medicinens språk under 1900-talets senare decennier. I: Mattisson, Anki m.fl. (red.), *Alla ord är lika roliga. Festskrift till Lars Svensson 28 februari 2002*. Stockholm: Svenska Akademien, s. 92–105.
- Lindskog, Bengt I. 2003. Många medicinska ord i Svenska Akademiens ordbok. I: *Läkartidningen* 2003:7. Årgång 100, s. 536. Tillgänglig: <https://lakartidningen.se/wp-content/uploads/OldPdfFiles/2003/26168.pdf>
- Nielsen, Sandro 2015. Legal Terms in General Dictionaries of English: The Civil Procedure Mystery. I: *Lexikos* 25, s. 246–261. Tillgänglig <http://lexikos.journals.ac.za/pub/issue/view/83>
- Sköldberg, Emma & Anna Helga Hannesdóttir 2016. Svenska ord – men vilka? Om uppslagsorden i *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*. I: Sköldberg, Emma m.fl.

(red.), *Svenskans beskrivning 35. Förhandlingar vid trettiofemte sammankomsten, Göteborg 11–13 maj 2016*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 29.) Göteborg: Göteborgs universitet, s. 329–340. Tillgänglig: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/52211>

Svensén, Bo 2004 [1987]. *Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik*. 2 utvidgade och omarbetade uppl. Stockholm: Norstedts Ordbok.

Svenska Akademiens ordboksportal 2022. Tillgänglig: <https://svenska.se>

Svensk ordbok 2022. Tillgänglig: <https://www.gu.se/svenska-spraket/svensk-ordbok>

Larsson, Lina, Göteborgs universitet

*Svenskt akademiskt språk betraktat ur ett flerspråkighetsperspektiv inom en
förskollärarytbildning*

Ett akademiskt språk är det redskap som används inom högre utbildning för att tillägna sig kunskap och är således en förutsättning för att kunna genomföra sina studier. Det akademiska språket kan beskrivas som att vara bundet till olika svenska utbildnings-institutioner som plats. Inom universitetet finns också ett stort antal studenter som har svenska som andraspråk och som tar sig an och utvecklar det svenska akademiska språket ur ett flerspråkighetsperspektiv.

Hur kan då ett svenskt akademiskt språk ur ett flerspråkighetsperspektiv belysas, diskuteras och problematiseras?

Våren 2018 genomförde jag en mindre intervjustudie inom förskollärarytbildningen vid Göteborgs universitet. Intervjuerna analyserades utifrån teorin New Literacy Studies (Gee 2015) med hjälp av begreppen *sekundär diskurs*, *skriftpraktiker* och *akademisk litteracitet* och tolkades i relation till forskning om akademiskt skrivande på ett andraspråk (Hyland 2011; Canagarajah & Jerskey 2009). Inom New Literacy Studies ses akademiskt skrivande som bundet till institutioner och det behöver problematiseras och utvecklas inom det ämne där studenter skriver (Lea & Street 1998).

Undersökningens resultat visar att det är en utmaning för de flerspråkiga studenterna att bli en del av den ämnesdiskurs som de möter på universitetet och att detta exempelvis leder till svårigheter att både förstå skrivuppgifter och att skriva akademiskt på andraspråket. Samtidigt handlar det också om rena språkliga företeelser, så som behärsningen av grammatik och ordförråd.

Sammantaget visar studien att det behövs större kunskap om de flerspråkiga studenternas språkliga utmaningar och tydliga stöttande strukturer för att de ska kunna utveckla ett akademiskt språk inom ämnet.

Referenser

- Canagarajah, Suresh & Maria Jerskey 2009. Meeting the Needs of Multilingual Writers. I: Beard, Roger, Debra Myhill, Martin Nystrand & Jeni Riley (red.), *The SAGE Handbook of Writing Development*. London: SAGE Publications Ltd, s. 472-481. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9780857021069.n33>
- Gee, James Paul 2015. *Social Linguistics and Literacies. Ideology in Discourses*. London: Routledge.
- Hyland, Ken 2011. Writing in the university: education, knowledge and reputation. *Cambridge University Press*: 53-70.
- Lea, Mary R. & Brian V. Street 1998. Student writing in higher education: an academic literacies approach. *Studies in Higher Education*, 23:2:157-172.

Lassus, Jannika, Helsingfors universitet
Stolt, Sofia, Svenska handelshögskolan
Ekonomistudenters tillägnade av fackspråk

Finlandssvenska ekonomistudenter studerar och lever i en flerspråkig miljö: deras förstaspråk är svenska och eventuellt har de även ett annat förstaspråk, skolbildningsspråket är för de flesta svenska, samhällets majoritetsspråk är finska och engelskan är parallellt med svenskan en självklar del av ekonomistudierna och framför allt det dominerande språket inom ekonomiebranschen. Hur utvecklas dessa studenters skrivande på svenska under studietiden?

Tidigare forskning visar att den akademiska utbildningen utvecklar det akademiska tänkandet och skrivandet hos studenter samtidigt som de socialiseras in i en fackspråklig diskursgemenskap (bl.a. Ask 2007, Blåsjö 2011, Erixson & Josephson 2017, Rejman 2019). I vår longitudinella studie undersöker vi tretton ekonomistuderandes akademiska texter på svenska: en skrivuppgift som varje student skrev i början av studierna och kandidatavhandlingen som skrivs individuellt och som avslutar kandidatstudierna. Vi analyserar studenternas uppfattning om genrenormerna som tar sig uttryck i bl.a. textstruktur, fackspråkliga uttryck och källhantering (referens- och citatteknik), meningsbyggnad samt andra språkliga särdrag i studenternas svenska.

I föredraget visar vi att utifrån de studerade texterna har studenterna fjärmats från en svensk språknorm och de utsätts för en stark påverkan från andra språk. Denna tendens verkar öka under studiernas gång. Resultaten kan relateras till tidigare studier om finlandssvenska ekonomistudenters skrivande (Puskala 2003, Lassus 2015, Nordman & Stolt 2019) och hur svenskan i denna domän står under stark påverkan av engelskan (jfr Gunnarsson 2004). Våra resultat ger ny kunskap som lärare på alla skolstadier kan använda för att utveckla undervisningen i både svenska som modersmål och svenska som andraspråk.m(242 ord)

Referenser

Ask, Sofia 2007. *Vägar till ett akademiskt skriftspråk*. Acta Wexionensia Nr 115/2007, Humaniora. Växjö: Växjö University Press.

Blåsjö, Mona 2011. *Studenters skrivande i två kunskapsbyggande miljöer*. Stockholm.

Erixon, Per-Olof & Josephson, Olle (red.) 2017. *Kampen om texten. Examensarbetet i lärarutbildningen*. Lund: Studentlitteratur.

Gunnarsson, Britt-Louise 2004. Svenska, English eller Deutsch. Om språksituationen vid svenska universitet och högskolor. I: *Engelskan i Sverige. Språkval i utbildning, arbete och kulturliv*. Småskrift utgiven av Svenska språknämnden. S. 111–133.

Lassus, Jannika 2015. Lärarrespons och kamratrespons på skriftlig kommunikation. I: *Hur svårt kan det vara? En antologi om hur lärare inom den högre utbildningen förnyar undervisningen*. Red. av Monica Londen, Åsa Mickwitz, Susanne Tiisonen. Nordica Helsingiensia 41. Finska, finskugriska och nordiska institutionen. Helsingfors universitet. S. 222–240.

Nordman, Lieselott & Stolt, Sofia 2019. Arbitration, brand och välimiesmenettely - blivande ekonomers och juristers förhållningssätt till engelskans och finskans inflytande på det egna svenska fackspråket. I: *Svenskans beskrivning 36: Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet*. Bianchi, M., Håkansson, D., Melander, B., Pfister, L., Westman, M. & Östman, C. (red.). Uppsala: Uppsala universitet, Vol. 102. s. 195-206.

Puskala, Jaana 2003. *Fackkommunikativ kompetens, i synnerhet textuell: finsk- och svenskspråkiga ekonomie studerande informerar på svenska om ett företagsförvärv*. Acta Wasaensia. Vasa: Vasa universitet. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-476-012-6> .

Rejman, Katarina 2019. Textrörlighet och stöttning i lärarstudenters meningsskapande samtal om sina framväxande uppsatser. I: H. Höglund, S. Jusslin, M. Ståhl & A. Westerlund (red.), *Genom texter och världar*. Svenska och litteratur med didaktisk inriktning – festskrift till Ria Heilä-Ylikallio (s. 167–181). Åbo: Åbo Akademis förlag.

Leibring Svedjedal, Carin, Uppsala universitet

Forskningsetik och aktivistisk potential i personnamnsstudier om kön och identitet

Mitt pågående avhandlingsprojekt i nordiska språk har den preliminära titeln Att vara benämnbart: transpersoners egenvalda självbenämningar och diskursiva benämningar i svensk feministisk debatt. I den här presentationen kommer jag att fokusera på transpersoners egenvalda självbenämningar, där självbenämningar ska förstås som förnamn och pronomen i tredje person singular.

Bakgrunden till presentationen är det ökade antalet socioonomastiska studier om personnamn och identitet, där enkäter och intervjuer används som insamlingsmetoder. Således aktualiseras forskningsetiska frågor eftersom personuppgifter i form av namn ofta samlas in (t.ex. Frändén 2010, Aldrin 2011, Gustafsson 2016, Schmidt-Jüngst 2020). Detta blir av ytterligare relevans i och med de nyligen tillkomna lagarna om hantering av personuppgifter (GDPR) samt lagen om etikprövning av forskning som avser människor (SFS 2003:460).

Jag avser att presentera preliminära resultat från en mindre enkätundersökning om transpersoners egenvalda förnamn och pronomen, samt redogöra för och diskutera vilka forskningsetiska avvägningar jag behövt hantera i studiet av framför allt förnamn. Vidare kommer jag att diskutera och problematisera konstruktionen av avhandlingens enkät ur två forskningsetiska perspektiv: det första perspektivet rör frågor om forskningsdatas transparens och tillgänglighet (jfr Vetenskapsrådet 2002, 2017), medan det andra perspektivet utgår från hur en enkät kan konstrueras på ett tillgängligt sätt med respondenten i åtanke (jfr Wenemark 2017). Jag kommer slutligen även att diskutera huruvida forskningsetik och en aktivistisk hållning som forskare går att kombinera (jfr Wojahn 2015), eftersom jag skriver min avhandling med en transallierad hållning och med ett emancipatoriskt kunskapsintresse.

Referenser

- Aldrin, E. (2011). *Namnval som social handling: val av förnamn och samtal om förnamn bland föräldrar i Göteborg 2007-2009*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet.
- Frändén, M. (2010). *"Att blotta vem jag är": släktnamnsskick och släktnamnsbyten hos samer i Sverige 1920-2009*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet.
- Gustafsson, L. (2016). *Moderna vardagliga binamn i Sverige*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.
- Lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003460-om-etikprovning-av-forskning-som_sfs-2003-460
- Schmidt-Jüngst, M. (2020). *Namenwechsel. Die soziale Funktion von Vornamen im Transitionsprozess transgeschlechtlicher Personen*. Johannes Gutenberg-Universität, Mainz.
- Vetenskapsrådet (2002): *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2002-01-08-forskningsetiska-principer-inom-humanistisk-samhallsvetenskaplig-forskning.html>
- Vetenskapsrådet (2017): *God forskningssed*.
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>
- Wenemark, M. (2017). *Enkätmetodik med respondenten i fokus*. Lund: Studentlitteratur.
- Wojahn, D. (2015). *Språkaktivism: diskussioner om feministiska språkförändringar i Sverige från 1960-talet till 2015*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet.

Lehecka, Tomas, Åbo Akademi
Östman, Jan-Ola, Helsingfors universitet

Genusskillnader i språkvetares åsikter om vad allmänheten bör veta om språk

Många vetenskapsområden har under det senaste decenniet sett ett ökat intresse för lekmäns uppfattningar om och förståelse av vetenskapliga rön. Speciellt har vanliga missuppfattningar om social ojämlikhet och klimatförändringar diskuterats (se t.ex. Rosling et al. 2018). Trots språkets betydelse för individer, för grupper, för samhällen och kulturer, och trots att många missuppfattningar om språk lyfts fram i populärvetenskapliga skrifter (se t.ex. Bauer & Trudgill, 1998; Parkvall, 2009; Davies, 2012), har förekomsten av sådana missuppfattningar sällan underkastats empiriska undersökningar. Vårt projekt fyller denna forskningslucka.

En central förutsättning för att göra en empirisk studie om fundamentala missuppfattningar bland allmänheten är att vi alla är överens om vad allmänheten *borde* veta om språk. Vi redovisar i vårt föredrag resultaten av en enkätstudie där vi bad etablerade lingvister runt om i världen (n = 552) att skriva ner frågor om språk som de anser alla borde veta svaret på. Resultaten visar att åsikterna varierar mellan språkvetare från olika delar av världen, mellan språkvetare inom olika delområden, mellan män och kvinnor etc.

Vår presentation fokuserar de resultat som visar genuskillnader gällande språkvetares preferenser om vad alla borde veta om språk. Vi hittar bl.a. statistiskt signifikanta skillnader vad gäller vikten av kunskap om språklig diversitet och om språkets pragmatiska funktioner, t.ex. om relationen mellan språk och identitet.

Referenser

- Bauer, L., & Trudgill, P. (Eds.). (1998). *Language myths*. Penguin.
- Davies, W. V. (2012). Myths we live and speak by. *Standard languages and multilingualism in European history, 1*, 45-69.
- Parkvall, M. (2009). *Lagom finns bara i Sverige*. Schibsted.
- Rosling, H., Rosling, O. & Rosling Rönnlund, A. (2018). *Factfulness: tio knep som hjälper dig förstå världen*. Natur & Kultur.

Lim Falk, Maria, Stockholms universitet

Forsberg, Julia, Stockholms universitet

Riad, Tomas, Stockholms universitet

Litterarisering – bedömning av läsavkodning och automatisering

Också efter flera år i svensk skola finns kvardröjande brister i grundläggande läs- och skrivförmåga hos en del nyanlända elever i gymnasieåldern. Inlärningskurvan planar ut eftersom de inte tillägnat sig en automatiserad förmåga till läsavkodning.

Litterariseringsprocessen innefattar färdigheterna *lyssna, skriva, läsa* och *tala* på kodnivå. Särskilt automatiseringen av läsavkodning utgör ett tydligt utbildningsbehov för denna elevgrupp.

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur testning av läs- och höravkodningsförmåga, automatisering och flytläsning kan profilera behovet av litterariseringsundervisning bland nyanlända elever.

Materialet består av tre test. Test 1 är skriftligt och baserat på höravkodning av nonord, dvs. regelbundet stavade ord som dock inte finns i språket (Grossman & Riad 2020). Den huvudsakliga uppgiften är att identifiera fonologiska och ortografiska kontraster. Test 2 är ett individuellt muntligt test baserat på läsavkodning. Eleverna läser enskilda ord och nonord högt på tid (tempoläsning). Test 3 innebär individuell högläsning av en skriven text och innehåller därmed en kombination av läsavkodning och talkodning. Högläsningen tillför en kvalitativ dimension (*läsflyt*) till den renare avkodningen i de andra två testen (Gough & Tunmer 1986, Elbro 2004).

Testen utgör förtest i en pågående interventionsstudie, som ska följas av mellantest och eftertest. Tio klasser med totalt ca 180 nyanlända elever i gymnasieåldern gjorde förtesten i september 2021.

Preliminära resultat pekar på att Test 1 och 2 samspelar och att distinktionen mellan ord och nonord ger olika utslag, sannolikt beroende på ordförrådets storlek. Detta påvisar vikten av undervisning på kodnivå för dessa elever.

Referenser

Elbro, C., 2004. Läsning och läsundervisning. Liber, Stockholm.

Grossman, P., Riad, T., 2020. Latinisering – diagnosticering och intervention på språkinträdning. Prosodia och Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet. <http://medial1.intensivsvenska.se/2020/12/Grossman-Riad-Latinisering-2020.pdf>

Gough, P.B., Tunmer, W.E., 1986. Decoding, Reading, and Reading Disability. RASE 7, 6–10.

Lindahl, Filippa, Göteborgs universitet
Engdahl, Elisabet, Göteborgs universitet
Objektsplacering i talad svenska

I huvudsatser med satsadverbial och enkelt predikat kan pronomina objekt stå på tre olika platser (1).

(1) a. <i>det</i> ser man inte	SPETSSTÄLLT
b. jag såg <i>den</i> inte	SKIFTAT
c. de såg inte <i>den</i>	IN SITU

Det har föreslagits att valet av placering beror på prosodi, informationsstruktur och pronomenets antecedenttyp (t.ex. Andréasson 2008; Engdahl & Lindahl 2014). Tidigare studier har ofta fokuserat på spetsställning eller objektsskifte, men Andréasson (2009, 2010, 2011) visar att fenomenen bör undersökas tillsammans.

Vi har undersökt objektsplaceringen i 200 yttranden från den svenska delen av *Nordisk dialektkorpus* (Johannessen m.fl. 2009). Vi studerade de spontanproducerade yttrandena samt bedömde systematiskt huruvida det var möjligt att placera objekten på de andra platserna. På så vis fick vi också tillgång till negativa data.

Vi fann att en majoritet av de spetsställda pronomina ingår i en fokusedja, d.v.s. antecedenten ingår i remat i den omedelbart föregående satsen. Om ett spetsställt pronomen ingår i en topikkedja går det även bra att placera det in situ, annars krävs ofta betoning av huvud verbet. In situ-placerade led i subjektsinitiala satser kan ofta spetsställas om de ingår i en fokusedja och har sin antecedent i det direkt föregående yttrandet, men om antecedenten står längre bort eller ingår i en topikkedja är resultatet ofta onaturligt. I icke-subjektsinitiala satser leder spetsställning av objektet vanligtvis till att diskursen ändrar riktning. Vidare fann vi att pronomina objekt som är naturliga att spetsställa eller placera in situ inte generellt kan skiftas. I vårt föredrag diskuterar vi dessa och andra mönster i relation till forskning om ordföljd och informationsstruktur i de germanska språken.

Referenser

- Andréasson, Maia 2008. Not all objects are born alike – Accessibility as a key to pronominal object shift in Swedish and Danish. In M. Butt & T. H. King (red.), *Proceedings of the LFG08 conference*, s. 26-45. Stanford: CSLI.
- Andréasson, Maia 2009. Pronominal object shift – not just a matter of shifting or not. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 84, s. 1-20.
- Andréasson, Maia 2010. Object shift or object placement in general. I: M. Butt & T. H. King (red.), *Proceedings of the LFG10 conference*, s. 26-43. Stanford, CA: CSLI
- Andréasson, Maia 2011. Inte bara objektsskifte – om placering av pronomina komplement i svenska och danska. I: A-C Edlund & I. Mellenius (red.) *Svenskans beskrivning 31. Förhandlingar vid Trettioförsta sammankomsten för svenskans beskrivning, Umeå den 20-21 maj 2010*, s. 51-61. Umeå: Umeå universitet, Institutionen för språkstudier.
- Engdal, Elisabet & Lindahl, Filippa 2014. Preposed object pronouns in mainland Scandinavian. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 92, s. 1-32.
- Johannessen, Janne Bondi, Joel Priestly, Kristin Hagen, Tor Anders Åfarli & Øystein Alexander Vangsnes 2009. *Proceedings of the 17th Nordic Conference of Computational Linguistics NODALIDA 2009*. NEALT Proceedings Series Volume

Lindgren, Josefin, Uppsala universitet

Bendegard, Saga, Uppsala universitet

Palmér, Anne, Uppsala universitet

Fundamentsdubbling med så hos 9-åringar: effekter av modalitet och genre, typ av adverbialuttryck samt fundamentalslängd

Fundamentet, den syntaktiska förstapositionen i V2-språks huvudsatser, binder samman satser och bidrar till textuell kongruens. En typ av fundament som särskilt påverkar informationsstruktureringen är *fundamentsdubbling* med *så* (Adv1-så-V-Subj), där *så* är betydelsemt men fungerar som en avdelare mellan fundamentet och resten av satsen. Konstruktionen anses inte höra hemma i formellt skriftspråk och används av vuxna främst i informellt tal (Ekerot 1988, Nordström 2010), där den dock är frekvent (Lindgren 2014, 2020). Tidigare studier indikerar även att fundamentets längd påverkar huruvida konstruktionen används (Lindgren 2014, 2020). I den enda tidigare studien av barns användning av fundamentalsdubbling med *så* fann Lindgren (2020) en signifikant lägre användning hos 7-åringar än hos vuxna. Vid vilken ålder barns användning når vuxnas, om fundamentlängden påverkar barns användning, samt om barn, likt vuxna, främst använder konstruktionen i informella genrer och i talspråk, är ännu utforskat. Dessa frågor står i fokus för föreliggande studie.

Här undersöks 9-åringars användning av fundamentalsdubbling med *så* i två modaliteter och genrer: muntliga bildbaserade berättelser från 17 barn, samt berättande och beskrivande texter, som skrivits inom ramen för det nationella provet i svenska i årskurs 3, från 129 barn. Följande frågeställningar behandlas: I vilken utsträckning använder 9-åringar fundamentalsdubbling med *så*? Finns skillnader mellan olika modaliteter och genrer? Vilken roll spelar typ av adverbialuttryck samt fundamentalslängd för användningen?

De preliminära resultaten visar att 9-åringarna använder fundamentalsdubbling i lägre utsträckning än vuxna och att det finns skillnader mellan modaliteter och genrer. Adverbialuttryckets typ samt fundamentets längd verkar även spela en roll för användningen.

Referenser

- Ekerot, Lars-Johan 1988. *Så-konstruktionen i svenskan. Konstruktionstypen "Om vädret tillåter, så genomföres övningen" i funktionellt grammatiskt perspektiv*. Lundastudier i nordisk språkvetenskap A42. Lund: Lunds universitet.
- Lindgren, Josefin. 2020. Fundamentet i muntliga berättelser hos vuxna samt utvecklingen hos barn från 4 till 7 år. In S. Haapamäki, L. Forsman & L. Huldén (Eds.), *Svenskans beskrivning 37. Förhandlingar vid trettiosjunde sammankomsten, Åbo 8-10 maj 2019* (S. 188–200). Åbo: Åbo Akademi.
- Lindgren, Josefin. 2014. Användning av tre konstruktioner med *så* i svenskan och hos vuxna inlärare av svenska med nederländska som förstaspråk. In J. Lindström, S. Henricson, A. Huhtala, P. Kukkonen, H. Lehti-Eklund, & C. Lindholm (Eds.), *Svenskans beskrivning 33: Förhandlingar vid trettiotredje sammankomsten för svenskans beskrivning: Helsingfors den 15-17 maj 2013* (S. 256–267). Helsingfors: Helsingfors universitet.
- Nordström, Jackie 2010 The Swedish *så*-construction, a new point of departure. *Working Papers in Scandinavian Syntax*. 85. S. 37–63.

I Sveriges 48 tingsrätter hålls varje dag juristledda förhör i brottmålsrättegångar som utgår från speciellt anpassade rum, rättssalar. Reformen *en modernare rättegång* som trädde i kraft 2008 jämför dock videokonferenser med fysisk närvaro om rätten bedömer det som lämpligt (Landström m.fl. 2012, Rättegångsbalken 5 kap. 10 §). Att varje enskilt brottmål prövas utifrån lämplighet sattes ur spel i samband med utbrottet av Coronaviruset i februari 2020, vilket gjorde att antalet videokonferenser ökade. Statistik från Domstolsverkets IT-avdelning visar att det hölls 127 000 förhandlingar där en eller flera deltagare medverkade via videokonferens 2020, vilket är en ökning med 50 % sedan 2019. Folkhälsomyndighetens rekommendationer verkar därför ha gjort tingsrätternas bedömningar mindre restriktiva.

Syftet med denna studie är att undersöka hur förhållningsinteraktionen mellan jurister och lekmän påverkas av att en eller flera deltagare medverkar via videokonferens och inte befinner sig fysiskt i rättssalen. Studien bygger vidare på en tidigare undersökning av videokonferenser i huvudförhandlingar som spelats in 2016–2017 (Lindh 2022). Resultatet visar att möteskulturen i domstolar förändras och att lekmän får svårare att kommunicera ickeverbalt när jurist eller lekman närvarar via videokonferens. Rummet påverkar således lekmännens möjligheter att avge en förhållningsberättelse.

Studiens antagande är att interaktionen påverkas negativt även i en större population, vilket kan påverka den enskildes rättssäkerhet negativt. Materialet utgörs av sex domstolsförhör i tre misshandelsrättegångar (2021), och i denna studie undersöks interaktion i tingsrättsförhör som hålls via videokonferenser med kritisk diskursanalys som teoretisk ram. Studien problematiserar också rummets betydelse för deltagarnas kommunikationssätt.

Referenser

- Landström, Sara, Willén, Rebecca & Bylander, Eric 2012. Rättspraktikers inställning till modern ljud- och bildteknik i rättssalen. I: *Svensk Juristtidning* 2012 (3), s. 197–218.
- Lindh, Joacim 2022. *Berättelser med sanningsanspråk – Språklig och multimodal argumentation i huvudförhandling och dom*. Diss. Växjö: Linnaeus University Press.
- Rättegångsbalk*. SFS 1942:700.

Lindström, Anna, Uppsala universitet

Att hoppas på det bästa men planera för det värsta: Skyddsnätsråd i svenska primärvårdskonsultationer

I forskning om klinisk kommunikation används termen skyddsnätsråd (eng. *safety netting advice*) för att beskriva läkares råd till patienter om hur de bör agera om sjukdomssymptomen kvarstår eller förvärras (Edwards, Ridd, Sanderson & Barnes, under utgivning). Tidigare forskning har visat att skyddsnätsråd kan vara känsliga i och med att de kan implicera att den behandling som läkaren förordat inte är adekvat (Cox, 2019). Därtill kan det vara en grannliga uppgift att uppmana patienter att vara uppmärksamma på det fortsatta sjukdomsförloppet utan att bidra till överdriven oro och osäkerhet. I föreliggande studie använder jag samtalsanalytisk metod (CA) för att undersöka skyddsnätsråd i en korpus av videoinspelningar av svenska primärvårdskonsultationer där vuxna patienter söker vård för luftvägsbesvär. Korpusen ingår i ett större projekt som syftar till att avtäcka kommunikativa strategier som främjar ansvarsfull antibiotikahantering och ett av skälen till att vi fokuserar patienter med symptom på luftvägsinfektion är att det är en kontext där antibiotika kan vara ett relevant behandlingsalternativ.* I min presentation kommer jag att dokumentera skyddsnätsråd i den svenska korpusen och analysera hur läkare och patienter hanterar de spänningar som den här typen av råd kan innebära.

Referenser

Cox, Keith. (2019). *Contingency Planning: Negotiating the Window of Recovery*. Opublicerat manus, University of California, Los Angeles, USA.

Edwards, Peter, Ridd, Matthew, Sanderson, Emily & Barnes, Rebecca (under utgivning). Safety netting in routine primary care consultations: An observational study using UK consultation recordings. *British Journal of General Practice*.

*Studien ingår i forskningsprojektet *Antibiotic prescription in Swedish primary care consultations*. Huvudsökande: Anna Lindström, Uppsala Universitet. Doktorand: Klara Bertils, Uppsala Universitet. Affilierade forskare: Professor John Heritage, University of California, Los Angeles, Dr Rebecca Barnes, University of Bristol och MD Thomas Tängdén, Uppsala Universitet. Projektet delfinansieras av Uppsala Antibiotic Center.

Lindström, Jan, Helsingfors universitet
Rönnqvist, Sara, Helsingfors universitet
Tolvanen, Eveliina, Helsingfors universitet

På nå sätt sku ja säga. *Aspekter av emergens i samtalsspråk*

I språk förekommer det en ständig balansgång mellan syntaktisk produktivitet och lexikalisering. Enligt en tolkning är grammatiken till stor del *emergent*: det vi säger bygger på vanligt förekommande, färdigfabricerade sekvenser av ord, som sedan bit för bit kombineras med andra sekvenser (Hopper & Thompson 2008). I detta bidrag fokuserar vi på hur konvention emanerar från bruket genom att granska två typer av uttryck som ibland kan uppfattas som produktivt utformade, medan de i andra fall uppträder med en lösare syntaktisk anknytning. Dessa uttryck är den adverbiala frasen *på något sätt* och den satsformade strängen *jag skulle säga*, som t.ex. nedan:

*nog ser ja någå av liksom tidsperioden i liksom **på nå sätt** gestaltningen av dehär*

*men att där va mest nog **sku ja säga** marknadsföringsord*

Många svenska diskursmarkörer har liknande adverbiala eller satsbaserade källor, t.ex. *i alla fall* och *ja menar* (Lindström 2008). I vårt bidrag vill vi lyfta fram den lokala emergensen, dvs. hur de aktuella uttrycken kan uppfattas som diskursmarkörer i interaktionens här och nu, och vidare den mer övergripande strukturella emergensen, processen där uttrycken börjar förlora sin grammatiskt inordnade status. Både *på något sätt* och *jag skulle säga* är allmänt garderande men har även finare funktionella nyanser, vilket vi kommer att diskutera. Analysen bygger på ett samtalsmaterial som spelats in på svenska i Sverige och i Finland och innehåller såväl vardagliga som institutionella interaktioner. Teoretiskt tar vi fasta på interaktionell lingvistik (Couper-Kuhlen & Selting 2018) samt emergent och online-grammatik (Auer 2007; Auer & Pfänder 2011).

Referenser

- Auer, Peter & Stefan Pfänder 2011: Constructions: Emergent or emerging? I: P. Auer & S. Pfänder (red.), *Constructions: Emerging and emergent*. Berlin: De Gruyter. S. 1–21.
- Auer, Peter 2007: On-line syntax: Thoughts on the temporality of spoken language. *Language Sciences* 31, 2009. S. 1–13.
- Couper-Kuhlen, Elizabeth & Margret Selting 2018: Interactional linguistics: Studying language in social interaction. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lindström, Jan 2008: *Tur och ordning: Introduktion till svensk samtalsgrammatik*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Hopper, Paul & Thompson, Sandra 2008: Projectability and clause combining. I: R. Laury (red.), *Crosslinguistic studies of clause combining: The multifunctionality of conjunctions*. Amsterdam: Benjamins. 99–123.

Lindström Tiedemann, Therese, Helsingfors universitet
Ortnamnsmorfologi i svenska som andraspråk

I andraspråksundervisningen behandlas sällan ortnamn explicit. Men ortnamn finns med implicit i textböcker, samtal och således som del av inlärnas input.

En del namn kan framstå som tydliga sammansättningar av bland annat substantiv som beskriver platser: *by*, *land*, *län* osv. Andra ortnamn är svårare att tolka utifrån sina delar, även om de vid närmare betraktande innehåller platsbetecknande uttryck (t.ex. *Bohuslän*).

Tidigare forskning tyder på att andraspråksinlärare lär sig ortnamn som helheter, men också att åtminstone vissa andraspråksinlärare kan identifiera delar i ortnamn (t.ex. Löfdahl m.fl., 2015). Nyström hävdar att närhelst vi använder ett ord där vi i princip kan känna igen delarna så "skriker de orden efter uppmärksamhet" (vår översättning) (2016:43). En del forskare menar att namn har betydelse (ty. Sinn) och att egennamn kan påverka tolkningen av andra ord (t.ex. Nyström 2016:40). Det är också känt att modersmålstalare ibland utläser ortnamns betydelse från delarna (jfr Nyström 1997; 2016:46–47).

I föredraget presenteras en undersökning av platsbetecknande ord och ortnamn i kursböcker för svenska som andraspråk. Frågan om vilka ortnamn som förekommer, och hur frekventa de är, diskuteras i relation till huruvida det utifrån input kan ses som sannolikt att ortnamns delar kan kännas igen av en andraspråksinlärare, omedvetet eller medvetet. Utifrån detta föreslås en analysmodell för ortnamns morfologi, anpassad till de (omedvetna) analyser som en inlärare kan tänkas göra.

Referenser

- Löfdahl, M., Tingsell, S. och Wenner, L. 2015. Lexikon, onomastikon och flerspråkighet. I: E. Aldrin, L. Gustafsson, M. Löfdahl & L. Wenner (red.) *Innovationer i namn och namnmönster*. NORNA-rapporter 92. s. 153–167.
[https://www.isof.se/download/18.30cc95d915aacd94099dbf0/1529493974911/110%20art%20Lo%CC%88fdahl%20mfl%20\(002\).pdf](https://www.isof.se/download/18.30cc95d915aacd94099dbf0/1529493974911/110%20art%20Lo%CC%88fdahl%20mfl%20(002).pdf). Hämtad: 26 april 2020.
- Nyström, S. 1997. Namnmönster, namnsystem, onomastikon: Något om namnförrådets art och struktur. *Ellevte Nordiske Navneforskerkongressen. Sundvollen 19.-23. Juni 1994.*, s. 133–248.
- Nyström, S. 2016. Names and meaning. I: C. Haugh (red.) *Oxford Handbook of Names and Naming*. Oxford: OUP. s. 40–51.

Ljungquist, Sarah, Högskolan i Gävle

Nilla Kasks underbara resa genom Sverige. *Intertextualitetens funktion i ett läromedel i svenska som främmande språk*

Deltagarna i det internationella läromedelsprojektet *En modern resa genom Sverige* finansierat av Nordiska ministerrådet (Nordplus) har utarbetat ett digitalt läromedel i svenska som främmande språk på språknivåerna A2-B2. Läromedlet som har ett tydligt intertextuellt band till Selma Lagerlöfs *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige* (1906–1907) vilken ursprungligen skrevs som läsebok i svensk geografi för skolbarn² är avsett för studenter som vill utveckla sitt språk och samtidigt lära känna det moderna Sverige, dess städer, landsbygd och andra platser av kulturellt intresse.³

Syftet med vår presentation är att diskutera det intertextuella bandets funktion i skapandet av det läromedelsnarrativ som i innehåll och form är tänkt att utgöra ett kulturellt och språkligt nav mellan projektets fem partnerländer: Estland, Lettland, Litauen, Island och Sverige. På den progressiva berättelsenivån skildras i läromedelsnarrativet, såsom hos Lagerlöf, en resa genom Sverige med nedslag på olika platser i Sveriges 25 landskap. Lagerlöfs protagonist, pysslingen Nils Holgersson, har emellertid, i språkläromedlets fristående och moderniserade tappning, fått en bikulturell skepnad i den unga studenten Nilla Kask, med hemvist i Sunne i Värmland och med rötter i Estland. Genom protagonistens möten med såväl platser som kända historiska och nutida personer, vilka tonar fram i det berättelsens nät som spinns kring Sverige, har intentionen varit att skapa utrymmen för didaktiska kontrakt mellan läsare och narrativ. Huruvida projektgruppen lyckats med denna intention är en annan fråga som uppmärksammas i presentationen.

Sarah Ljungquist, i samarbete med projektkollegorna: Virginija Jurgaityte, Lars-Göran Johansson, Kristina Mullamaa, Jelena Tretjakova och Viivika Voodla

Referenser

Edström, Vivi, *Selma Lagerlöf. Livets vågspel*, Stockholm, Bokförlaget Natur och Kultur 2002.

Lagerlöf, Selma, *Nils Holgersson underbara resa genom Sverige*, Stockholm, Albert Bonniers förlag 1906 (första bandet) och 1907 (andra bandet).

Ljungquist, Sarah och Ulrika Serrander, ”Vems röst om Sverige? En normkritisk läsning att ett läromedel i svenska som främmande språk”, i *Kunskap Motstånd Möjlighet. Humanistisk forskning i dag*, Stockholm, Molin & Sorgenfrei Akademisk 2017,

Nilla Kasks underbara resa genom Sverige. Digitalt läromedel i svenska som främmande språk, red. Kristina Mullamaa, Tartu, Tartu universitet 2022. Utgivning 30 september 2022.

² Vivi Edström, *Selma Lagerlöf. Livets vågspel*, Stockholm, Bokförlaget Natur och Kultur 2002. s. 325 f.

³ *Nilla Kasks underbara resa genom Sverige. Digitalt läromedel i svenska som främmande språk*, red. Kristina Mullamaa, Tartu, Tartu universitet 2022. Utgivning 30 september 2022.

Lyngfelt, Benjamin, Göteborgs universitet
Andréasson, Maia, Göteborgs universitet
Blensenius, Kristian, Göteborgs universitet
Bäckström, Linnéa, Högskolan i Halmstad
Höder, Steffen, Kiels universitet
Ljunglöf, Peter, Göteborgs universitet
Uppström, Jonatan, Göteborgs universitet

Typologiska jämförelsebegrepp som verktyg för flerspråkig konstruktikonutveckling

Som komplement till traditionella grammatikor och ordböcker har man börjat utveckla s.k. konstruktikon – ett slags lexikon, fast för grammatiska konstruktioner. Sådana konstruktikon är nu under uppbyggnad för flera olika språk, däribland svenska (se Lyngfelt m.fl. 2018a). Förutom att de är avsedda som enspråkiga resurser för t.ex. språkteknologiska och pedagogiska ändamål pågår också ett samarbete för att utveckla flerspråkiga tillämpningar. Att etablera förbindelser mellan konstruktioner i olika språk är komplext. Där flerspråkig lexikografi "bara" behöver etablera semantiska/funktionella relationer mellan ordekvivalenter – vilket i sig inte är någon trivial uppgift (t.ex. Adamska-Sałaciak 2010) – måste flerspråkig konstruktikografi dessutom hantera skillnader i form. Pilotstudier som jämfört konstruktionsbeskrivningar i engelska, portugisiska och svenska tyder på att det sannolikt är för tidskrävande att försöka parvis matcha ihop samtliga aktuella konstruktioner i samtliga berörda språk (Bäckström m.fl. 2014, Laviola 2015, Lyngfelt m.fl. 2018b).

Istället prövas nu tanken att relatera konstruktioner via gemensamma egenskaper. Dessa kan representeras i form av språktypologins s.k. jämförelsebegrepp (eng. *comparative concepts*; Haspelmath 2010, Croft 2016). Sådana jämförelsebegrepp är teoretiska konstrukter framtagna specifikt för språkjämförelser, utan antaganden om universaliststatus. Eftersom de bygger på typologisk forskning minskar risken för slagsida mot t.ex. engelsk språkstruktur.

Varje konstruktion kopplas till ett eller flera jämförelsebegrepp, och därigenom länkas konstruktioner i olika språk som knyter an till samma begrepp. Med flera begrepp gemensamma etableras tätare kopplingar. Systemet ger också flexibilitet genom att man kan gruppera konstruktioner utifrån olika perspektiv. En pilotstudie (Lelie 2019) visar lovande resultat och vi står nu i begrepp att bygga upp en språkgemensam infrastruktur.

Referenser

- Adamska-Sałaciak, Arleta 2010. Examining equivalence. *International Journal of Lexicography* 23, 387–409.
- Bäckström, Linnéa, Benjamin Lyngfelt & Emma Sköldbberg 2014. Towards Interlingual Constructicography. On correspondence between constructicon resources for English and Swedish. *Constructions and Frames* 6, 9–32.
- Croft, William 2016. Comparative concepts and language-specific categories: Theory and practice. *Linguistic Typology* 20, 377–393.
- Haspelmath, Martin 2010. Comparative concepts and descriptive categories in crosslinguistic studies. *Language* 86, 663–687.
- Laviola, Adrieli Bonjour 2015. Frames e Construções em Contraste: uma análise comparative português-inglês notangente à implementação de constructicons. (Masteruppsats) Universidade Federal de Juiz de Fora.

- Lelie, Mats 2019. Typer och kategorier som länkningssystem inom flerspråkig konstruktikografi. (Kandidatuppsats) Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Lyngfelt, Benjamin, Lars Borin, Kyoko Ohara & Tiago Timponi Torrent (red.) 2018a. *Constructicography: Constructicon development across languages*. Amsterdam: John Benjamins.
- Lyngfelt, Benjamin, Tiago Timponi Torrent, Adrieli Laviola, Linnéa Bäckström, Anna Helga Hannesdóttir & Ely Edison da Silva Matos 2018b. Aligning constructicons across languages: A trilingual comparison between English, Swedish, and Brazilian Portuguese. I: Lyngfelt m.fl. (red.), *Constructicography: Constructicon development across languages*. Amsterdam: John Benjamins, 255–302.

Magnusson, Jenny, Södertörns högskola

Handledarens frågor: Att möjliggöra deltagande och delaktighet i ett handledningssamtal

Ett av många ansvarsområden som en uppsatshandledare har handlar om att möjliggöra och öppna för studentens självständighet. Självständighet knyts här till studentens deltagande och delaktighet i handledningssamtalen (jfr Magnusson & Zackariasson, 2018), och i det sammanhanget är handledarens frågor till studenten centrala. Syftet är därför att undersöka hur handledarna genom ställandet av frågor öppnar för och möjliggör studentens självständighet. Åtta olika handledarsamtal från två utbildningsprogram analyseras utifrån vilka frågor som ställs, och vilka av dessa frågor som öppnar för och möjliggör självständighet. Tre typer av frågor identifieras som särskilt centrala i handledningssamtalen; öppnande och överlämnande frågor, utvecklande och fördjupande frågor samt utmanande och problematiserande frågor. Variationen mellan samtal och handledare visar sig dock vara stor och det visar sig också finnas skillnader i vilken typ av delaktighet och deltagande som skapas med hjälp av frågorna.

Referenser

Magnusson, Jenny & Zackariasson, Maria (2019) Student independence in undergraduate projects: different understandings in different academic contexts, Journal of Further and Higher Education, 43:10, 1404-1419, DOI: [10.1080/0309877X.2018.1490949](https://doi.org/10.1080/0309877X.2018.1490949)

Magnusson, Ulrika, Stockholms universitet

Hedman, Christina, Stockholms universitet

Att beforska skolämnet svenska som andraspråk utifrån olika perspektiv – övergripande resultat och metodologiska reflektioner

I detta föredrag presenteras och diskuteras de övergripande resultaten från ett forskningsprojekt om undervisningspraktiker i och ideologier runt skolämnet svenska som andraspråk (sva). Projektets delstudier tar sin utgångspunkt i en analys av akademiska diskurser om sva i förhållande till begreppet likvärdighet, där två diskurser urskildes. I sva-diskursen framhålls betydelsen av skolämnet för flerspråkiga elevers lärande, medan inkluderingdiskursen konstruerar ämnet som stigmatiserande och exkluderande (författare, 2018). I föredraget diskuteras vi dessa diskurser i förhållande till resultat från etnografiskt fältarbete vid tre gymnasieskolor med lång erfarenhet av att undervisa flerspråkiga elever – där en majoritet av eleverna studerade sva – med fokus på elevers och lärares erfarenheter av ämnet. I både lärares och elevers narrativer stod pedagogisk stöttning ut, hos eleverna som ett motiv att välja sva (författare, 2019a), och hos lärarna som en av flera typer av legitimering (van Leeuwen, 2008) av ämnet (författare, und. granskn.). Därutöver framträdde sva-ämnets flerspråkighetsmål och det utrymme för flerspråkig användning som det öppnar (Hornberger, 2002) som centralt för elevernas val av ämnet, och i olika hög grad i lärarnas konstruktioner av sva (författare, 2019b). I undervisningen urskilde vi en potential för empowerment i hur flerspråkighet lyftes fram i framför allt en lärares klassrum. Utrymmen fanns för lärande om språk (Halliday, 1993) men däremot inte för lärande av och genom andra språk än svenska. I föredraget diskuteras vi sva-ämnets konstruktion liksom betydelsen av att undersöka pedagogiska praktiker i relation till dem de berör, samt av att specificera de lokala förutsättningarna för verksamheterna.

Referenser

Författare (2018)

Författare (2019a)

Författare (2019b)

Författare (und. granskn.)

Halliday, M.A.K. (1993). Towards a language-based theory of learning. *Linguistics and Education* 5, 93–116.

Hornberger, N. (2002). Multilingual language policies and the continua of biliteracy: An ecological approach. *Language Policy* 1(1), 27–51.

van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and practice. New tools for critical discourse analysis*. Oxford: Oxford University Press.

Ett geografiskt område blir en plats då det fylls med sociala, kulturella och affektiva värden. Genom en plats kan sedan tillhörighet och auktoritet konstrueras (Agnew, 1987; Blommaert, 2005; Cresswell, 2004). I denna pågående studie undersöks hur deontisk auktoritet (Stevanovic & Peräkylä, 2012), det vill säga deltagares rättigheter och skyldigheter att bestämma sina egna och andras handlingar, kan stärkas genom platstillhörighet. Inom den sociala deontiken ses auktoritet som något som måste igenkännas av samtliga parter i interaktion för att vara giltig (Stevanovic, 2018). Tidigare studier har bland annat visat att epistemiska resurser kan användas för att stärkadeltagaresdeontiska auktoritet (Landmark m.fl., 2015). I denna studie undersöks platstillhörighet som en auktoritets-förstärkande resurs utifrån ett material av videoinspelad interaktion mellan invånare och politiker. Inspelningarna kommer från en rad stormöten mellan politiker och boende i ett område som hotas av förtätning, och där invånarna organiserat sig för att stoppa planerna. I invånarnas frågor och klagomål till politikerna hänvisar de återkommande sin tillhörighet till platsen, och politikernas avsaknad av densamma. Platstillhörigheten som grund för deontisk auktoritet bryts dock ner av politikerna för att i nästkommande möte vändas mot invånarna. Detta leder i sin tur till att invånarna mobiliserar motstånd mot den nedgraderade deontiska position de tillskrivits genom att anordna en manifestation. Genom musik, dans och tal på det lokala torget uttrycker de missnöje inför hur de deontiska rättigheterna och skyldigheterna fördelats rörande platsen framtid. Studien bidrar till att bättre förstå hur plats används i förhandling av deontisk auktoritet i politisk interaktion över tid.

Referenser

- Agnew, J. A. (1987). *Place and politics: The geographical mediation of state and society*. Allen & Unwin.
- Blommaert, J. (2005). Discourse: A Critical Introduction. I *Key Topics in Sociolinguistics*. Cambridge University Press. <https://doi.org/DOI:10.1017/CBO9780511610295>
- Cresswell, T. (2004). Place: A Short Introduction. *The Professional Geographer*, 58 (February), 153. <https://doi.org/10.1139/h2012-055>
- Landmark, A. M. D., Gulbrandsen, P., & Svennevig, J. (2015). Whose decision? Negotiating epistemic and deontic rights in medical treatment decisions. *Journal of Pragmatics*, 78, 54–69. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2014.11.007>
- Stevanovic, M. (2018). Social deontics: A nano-level approach to human power play. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 48(3), 369-389. <https://doi.org/10.1111/jtsb.12175>
- Stevanovic, M., & Peräkylä, A. (2012). Deontic Authority in Interaction: The Right to Announce, Propose, and Decide. *Research on Language and Social Interaction*, 45(3), 297–321. <https://doi.org/10.1080/08351813.2012.699260>

Malmberg, Anja, Göteborgs universitet
Satslösning i läromedel för åk 7–9

Grammatik är ett av svenskämnets mer traditionsbundna undervisningsinnehåll (Nilsson 2000). Traditionellt har grammatikundervisningen varit inriktad på utantillinläring och terminologi. De senaste årens grammatikdidaktiska forskning har dock visat att grammatik bäst lärs in om den också ges funktion i skrivundervisningen. Det innebär ett mer analytiskt förhållningssätt till grammatiken än vad den traditionella grammatikundervisningen representerat (t.ex. Myhill 2017).

Satslösning är ett grammatikområde som lämpar sig väl för ett mer analytiskt förhållningssätt, både som kunskap i sig och i relation till skrivundervisning (Lundin 2015). Kunskapen om satslösning är dock utspridd i läroplanen. Huvudsats och bisats nämns redan i åk 4–6. I åk 7–9 nämns satsdelar och fraser nämns först i Svenska 2 för gymnasiet. Beroende på var i skolsystemet som lärare och elev befinner sig, så är det olika förutsättningar för satslösning.

I den här undersökningen har jag fokuserat hur satslösning skrivs fram i läromedel för åk 7–9. Det innebär att eleven sedan tidigare ska vara medveten om huvudsats och bisats och nu ska lära in satsdelar (dock utan att förstå fraser).

Jag har undersökt på hur satslösning lärs ut i grammatikkapitlen. Men också tittat på hur den kunskapen återanvänds i kapitel om språkriktighet och skrivande. Jag har dels undersökt vad det är för kunskap som lärs ut, dels hur eleven övas i den kunskapen. Dessutom har jag intresserat mig för hur den här kunskapen motiveras och hur eleven förväntas använda den i sitt skrivande.

Referenser

- Lundin, Katarina (2015). *Tala mera om språk*. Lund, Studentlitteratur.
- Myhill, Debra, Watson, Annabel och Newman, Ruth (2017). Re-thinking grammar in the curriculum. I: *Tolfte nationella konferensen I svenska med didaktisk inriktning. Textkulturer. Karlstad 24–25 november 2016*. Karlstad, Karlstads universitet, s. 25–44.
- Nilsson, Nils-Erik (2000). Varför grammatikundervisning? I: Brodow, Bengt, Nilsson, Nils-Erik och Ulltröm, Sten-Olof (red.). *Retoriken kring grammatiken. Didaktiska perspektiv på skolgrammatik*. Lund, Studentlitteratur, s. 11–27.

Malmberg Anja, Göteborgs universitet

Gelang, Marie, Örebro universitet

Håll och mätta – två regianvisningar som kopplar samman ord med handling

Teaterns professionella språk lärs under utbildningen såväl som i den praktik där det utövas (Rossmanith 2006). Således finns traditioner inom skådespelar- och regiyrket hur man talar om yrkesutövningen (Sundberg 2006). En regissör, eller en ensemble, kan utveckla ett eget sätt att tala om sin yrkesutövning under yrkesutövandet. Då blir språket nära kopplat till de människor som är inblandade i repetitionen och deras behov av att tala om det de gör. I en sådan praktik kan vardagliga ord få professionell betydelse (Nuopponen/Pilke 2010).

I den här studien undersöks hur de två orden håll och mätta förstås och används i en teaterrepetition. Fokus i studien ligger på hur dessa ord fungerar som regianvisningar. De uttrycker inte vad skådespelaren ska göra, t.ex. att gå av scenen eller öppna dörren, utan de refererar till ett mervärde för de handlingar skådespelaren utför på scenen. Orden används för att få skådespelaren att t.ex. vara mer närvarande i sin roll (Gelang 2008, Gelang 2017). Regissör och skådespelare har gemensam förståelse för ordens professionella betydelse och skådespelarens agerande förändras efter regianvisningen. Båda parter är överens om när den, ofta subtila, förändringen är uppnådd.

Studien tar sin utgångspunkt i retoriska och terminologiska teorier. I studien sammanförs hur skådespelarnas arbete relaterar till regissörens användning av orden håll och mätta. Materialet är inspelade teaterrepetitioner där en regissör arbetar med två skådespelare.

Referenser

- Gelang, Marie. *Actiokapitalet – retorikens ickeverbala resurser*. Åstorp: Retorikförlaget, 2008.
- Gelang, M., Petermann W. (2017) Actio som förkroppsligad attityd. *Rhetorica Scandinavica* 2017/75: 7–26.
- Nuopponen, Anita och Pilke, Nina. 2010. *Ordning och reda. Terminologilära i teori och praktik*. Stockholm, Norstedts.
- Rossmanith, Kate (2006) "Feeling The Right Impulse: 'Professionalis' And The Affective Dimension Of Rehearsal Practice" *About Performance. Rehearsal and Performance Processes* No.6, 2006. Department of Performance Studies University of Sydney.
- Sundberg, Leif. 2006. *Teaterspråk. En teaterpraktika. Ord och begrepp i det praktiska arbetet*. Stockholm, Carlssons.

Mark, Malin, Uppsala universitet

Sammansättningar med förleden corona-, covid- och pandemi- – resultat av en sentimentanalys

För att beskriva den samhällsutveckling som pandemin medfört har det krävts en i många stycken ny vokabulär, och en av de mest påtagliga förändringarna är en uppsjö av nybildade sammansättningar med förleden *corona-*, *covid-* och *pandemi-*. Förleden används ofta som närsynonymer och skillnaden dem emellan tycks främst avse faktorer såsom tid för publicering, ämnessfär, genre och värdeladdning. I denna undersökning ligger fokus på det senare: Vilka likheter och skillnader finns det mellan förleden avseende positiva och negativa konnotationer? För att undersöka detta görs en sentimentanalys, det vill säga en analys av meningars känsloladdning på den binära skalan positivt–negativt (jfr Taboada 2016; Liu 2020). Materialet är hämtat från korpusarna SVT Nyheter och sv-COVID-19 i Korp (Borin et al. 2012). Dessa är två av relativt få svenskspråkiga korpusar med texter publicerade under 2020 och 2021; sv-COVID-19 har dessutom direkt fokus på pandemirelaterad text. De tjugo vanligaste sammansättningarna har valts ut och taggats som förekommande i negativ, neutral och positiv kontext. Preliminära resultat visar att det är vanligare att förledet *covid-* används i mer entydigt negativa sammanhang än förleden *corona-* och *pandemi-*. Studeras den omgivande kontexten tycks förklaringen till det vara att *covid-* mer direkt kopplas till sjukvårdsdomänen medan de andra förleden många gånger används för att mer övergripande beskriva en tidsperiod. Avslutningsvis relateras resultaten till lexikal förändring vid andra samhällskriser. Undersökningen bidrar med ett större språkvetenskapligt fokus än vad som hittills varit fallet i publicerade sentimentanalyser med fokus på covid-19 (jfr Kokkinakis 2021; Shofiya & Abidi 2021).

Referenser

- Borin, Lars, Markus Forsberg, Johan Roxendal. 2012. Korp – the infrastructure of Språkbanken. I: *Proceedings of LREC 2012. Istanbul: ELRA*, volume *Accepted*. 474–478.
- Kokkinakis, Dimitrios. 2021. Insights on a Swedish Covid-19 corpus. *CLARIN Annual Conference (Virtual Event)*. 27–29 September 2021. Monica Monachini, Maria Eskevich (red.). 31–34.
- Liu, Bing. 2020. *Sentiment analysis: mining opinions, sentiments, and emotions*. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shofiya, Carol och Samina Abidi. 2021. Sentiment Analysis on COVID-19-related Social Distancing in Canada Using Twitter Data. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021(18):5993. DOI: 10/3390/ijerp18115993
- Taboada, Maite. 2016. Sentiment Analysis: An Overview from Linguistics. *Annual Review of Linguistics* 2(1):325–347. DOI: 10.1146/annurev-linguistics-011415-040518

Mark, Malin, Uppsala universitet

Svängrum i butiken? Avståndsskyltar och handelns implementering av myndighetsrekommendationer under coronapandemin

Skyltar med uppmaningar till att hålla avstånd har blivit ett återkommande inslag i stadslandskapet sedan coronapandemins början, och en viktig aktör för implementering av myndighetsrekommendationer är handeln. Som kriskommunikation har coronarelaterade skyltar tidigare uppmärksammats inom forskningsfältet lingvistiska landskap (se t.ex. Kalocsányiová et al. 2021) och i svensk kontext av Ekwall et al. (2021). Syftet med denna studie är dock att lyfta fram en specifik aspekt av avståndsskyltarna: samtidigt som de är en form av kriskommunikation behöver butiker fortsatt kunder, och handlarna måste då hantera den målkonflikt som uppstår.

Materialet för undersökningen är 450 fotografier på 350 unika avståndsskyltar i Uppsala och Stockholm från perioden 29 november 2021–9 januari 2022. Bilderna har kodats, dels med uppgifter om datum, placering och avsändare, dels med återkommande textuella och visuella drag. Den multimodala analysen utifrån Ledin & Machin (2018) visar att avståndsskyltar i handeln inte enbart har funktionen effektiv kriskommunikation. En entydig representation av att hålla distans, två stiliserade figurer med en dubbelriktad pil mellan sig, mildras till exempel ofta med ett hjärta. I skrift uttrycks detta i varianter på den abstrakt hållna formuleringen "Avstånd är omtanke" som också speglar den vaghet som ofta setts som kännetecknande för svenska myndigheters hantering av pandemin (jfr Westberg 2020; Wodak 2021). Skyltarna förändrar dock karaktär i och med de hårdare restriktioner som införs under december 2021, vilket visar sig i fler uppmaningsformer och hänvisningar till myndigheter. Samtidigt lyser direkt avskräckande element, såsom visuella representationer av ett virus, under hela perioden nästan helt med sin frånvaro.

Referenser

- Ekwall, Per Erik, Annelie Ädel och Catharina Nyström Höög. 2021. Towards a unified affordance approach: searching for congruent meaning making in COVID-19 warning designs. *Social Semiotics*, DOI: 10.1080/10350330.2021.1995306
- Kalocsányiová, Erika, Ryan Essex och Damian Poulter. 2021. Risk and Health Communication during Covid-19: A Linguistic Landscape Analysis. *Health Communication*: DOI: 10.1080/10410236.2021.19911639
- Ledin, Per och David Machin. 2018. *Doing visual analysis: from theory to practice*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Westberg, Gustav. 2020. Corona, vaghet och skam: Om myndighetskommunikation och affekt på sociala medier. *Språk och stil NF 30*: 5–31.
- Wodak, Ruth. 2021. Crisis communication and crisis management during COVID-19. *Global Discourse 11*(3). DOI: 10.1332/204378921X16100431230102

Melander, Björn, Uppsala universitet

Bättre och bättre dag för dag? En jämförelse mellan svenska handläggares åsikter om EU-texter 1999 och 2020

I år är det 25 år sedan Sveriges EU-inträde. När detta skedde framfördes farhågor om att de texter som producerades inom EU inte skulle leva upp till den strävan efter ett enkelt, begripligt och medborgartillvänt språk som sedan länge varit en viktig del av språkvården i Sverige (se Josephson 1997 och Ehrenberg-Sundin 2000 för exempel på kritiska synpunkter). Problemet uppmärksammades på högsta politiska nivå; bland annat genomfördes en offentlig utredning om hur kvaliteten på de svenska EU-texterna skulle kunna främjas (Svenskan i EU, SOU1998:114).

I anslutning till den diskussionen genomförde jag 1999 en enkätundersökning av vad handläggare vid Regeringskansliet ansåg om texter de mötte i EU-arbetet. Resultatet redovisades vid Svenskans beskrivning 24 (Melander 2001). Handläggarna tyckte överlag att EU-texterna hade brister: de bedömdes som svåra att förstå framförallt därför att översättningarna var nära bundna till meningsbyggnaden i originalen, men också för att terminologin uppfattades som främmande eller felaktig.

Under de två decennier som gått sedan min enkät har mycket hänt både inom Sverige och EU, och det är intressant att försöka bilda sig en uppfattning om hur läget är idag. Jag har därför skickat ut en enkät som i princip är identisk med den från 1999 till tjänstemän som nu är verksamma vid Regeringskansliet. Resultaten indikerar att handläggarna idag är mindre missnöjda med texternas kvalitet, men att det fortfarande finns en hel del saker som stör. Användningen av texter på svenska förefaller också ha ökat en aning, även om engelska fortfarande utgör det mest utnyttjade språket.

Referenser

- Ehrenberg-Sundin, Barbro, 2000: Klarspråk över alla gränser. I: Bättre språk i EU. Rapport från en konferens den 29 november–1 december 1998 i Bryssel, red. av Birgitta Lindgren. Stockholm. S. 60–75.
- Josephson, Olle, 1997: Språkförakt i EU? I: Språkvård1. S. 18–19.
- Melander, Björn, 2001: Svenska tjänstemäns åsikter om EU-texter. I: Svenskans beskrivning 24. Förhandlingar vid tjugofjärde sammankomsten för svenskans beskrivning, red. av Linda Jönsson m.fl. Linköping Electronic Conference Proceedings. <http://www.ep.liu.se/ecp/006>.
- Svenskan i EU. Hur vi kan främja kvaliteten på de svenska EU-texterna. Betänkande av utredningen om svenskan i EU. SOU 1998:114. Stockholm.

Milles, Karin, Södertörns högskola

Killmiddag – att prata fram en inkluderande manlighet

I kölvattnet på debatten om sexuella trakasserier under 2016 och #metoo under 2017 startade stiftelsen Make Equal upp projektet Killmiddag. Genom arrangerade samtal ska killmiddag ge män möjlighet att ”i en trygg miljö prata om hur det är att vara kille/man utifrån olika teman” (killmiddag.se). Syftet med projektet är att utmana den så kallade *toxiska maskuliniteten*, kopplad till hegemoniska maskulinitetsnormer (Connell och Messerschmidt 2005) och möjliggöra en mer *inkluderande manlighet* (Anderson 2009). Stiftelsen tillhandahåller skrivna riktlinjer såväl som förslag på teman för samtalen (vänskap, sårbarhet, sex etc.). Det finns också andra organisationer som driver liknande projekt, exempelvis organisationen Män för jämställdhet.

För att undersöka hur dessa samtal möjliggör en omförhandling av normerna för hur en man ska vara och bete sig har jag intervjuat ett antal män som deltagit i killmiddagar eller liknande arrangemang. Jag har också samlat in några samtalsguider.

I analysen har jag lagt särskilt fokus på samtalsledaren och de berättelser som deltagarna bidrar med, och både samtalens form och deras innehåll har visat sig intressanta. De samtalsteoretiska begrepp jag använder mig av är bland annat samtalsstyrning, berättelserundor, berättelsepoäng och respons.

Preliminära resultat visar hur tydlig samtalsstyrning kan skapa säkra rum som deltagarna kan dela med sig av känsliga upplevelser i, och hur styrda berättelserundor kan omförhandla vilka sociala värden som kopplas till olika typer av beteenden, känslor och identiteter.

Under presentationen vill jag diskutera några pilotanalyser av ett par intervjuer och delar av manualerna.

Referenser

#killmiddag, u.d, Make Equal, <http://www.killmiddag.se>, nedladdad 2020-04-24.

Anderson, E., 2009: *Inclusive Masculinities*. New York: Routledge.

Connell, R. W., and J. Messerschmidt, 2005. “Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept.” *Gender and Society* 19. S. 829–59.

Milles, Karin, Södertörns högskola
Söderlund, Hanna, Umeå universitet
Drion, Elisabeth, Södertörns högskola

"Du har varken djupet eller värmen." Skamlösa broderimemer som motstånd och mikroaktivism.

Broderikonsten har just nu ett uppsving. Broderier, traditionella kvinnliga hantverk som kan innebära både begränsningar och möjligheter, har länge använts för feministisk aktivism (Parker 1984), och just nu postas många bilder på broderier där traditionella mönster kombineras med nyskapade, ofta humoristiska feministiska budskap på sociala medier. Ett exempel är broderier med texten: *Jag önskar att jag kunde kalla dig för en fitta, men du har varken djupet eller värmen*. Bilderna sprids, kommenteras och används som inspiration för både aktivism och nya broderier.

Kvinnors sexualitet har ofta osynliggjorts och skambelagts. Den feministiska rörelsen har länge arbetat för att synliggöra kvinnors sexualitet och vidga kvinnors sexuella handlingsutrymme och autonomi. I diskussionen kring sexuellt våld och trakasserier har feminister börjat kräva att ansvaret läggs där det hör hemma och en form av motstånd har handlat om att vägra skammas – två exempel som kan nämnas är metoo-rörelsen och så kallade slut-walks. En annan form av motstånd är strategisk och medveten skamlöshet i offentliga rum online och offline.

Vi menar att dessa broderier är mikroaktivistiska (Marichal 2013) sätt att *sprida motstånd* (Lilja och Johansson 2018). I föredraget berättar vi hur dessa nutida feministiska broderimemer uttrycker *performativ skamlöshet* (Dobson 2014) som ett försvar mot omvärldens krav och som en positiv kraft i skapandet av en identitet. Med ett par exempel visar vi hur broderimemerna utnyttjar verbala resurser som ordlekar, ordspråk, medvetna stilbrott samt de sociala mediernas resurser för interaktion och nätverkande för att skapa feministisk kunskap, kamratskap och kampanda.

Referenser

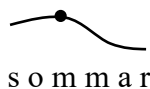
- Dobson, Amy Shields, 2014. Performative shamelessness on young women's social network sites: Shielding the self and resisting gender melancholia. *Feminism & Psychology* Vol. 24(1), 97–114.
- Lilja, Mona och Johansson, Evelina, 2018. Feminism as Power and Resistance: An Inquiry into Different Forms of Swedish Feminist Resistance and Anti-Genderist Reactions. *Social Inclusion* Vol. 6(4), Pages 82–94.
- Marichal, Jose. 2013. "Political Facebook-groups: Micro-activism and the digital front stage." *First Monday* 18 (12) <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/4653/3800> doi:10.5210/fm.v18i12.4653. [2019-02-21]
- Parker, Rozsika, 1984. *The Subversive Stitch. Embroidery and the making of the feminine*. London: Women's Press.

Myrberg, Sara, Lunds universitet

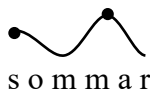
Ord- och satsmelodi i sydsvensk intonation – likheter och skillnader i jämförelse med östnorska, västsvenska och centralsvenska

En central del i tidigare beskrivningar av ord- och satsmelodi i svenska och norska är en indelning av dialekter i två typer: *entoppiga* (1a) och *tvåtoppiga* (1b-c) (Gårding 1977, Bruce 2007, Riad 2018). Skillnaden syns i ord med tonaccent 2 (grav accent).

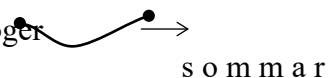
(1) a) Entoppig tonaccent 2
(t.ex. sydsvenska)

b) Tvåtoppig tonaccent 2
(t.ex. centralsvenska)

c) Tvåtoppig tonaccent 2, flyttning åt höger
(t.ex. östnorska, västsvenska)

Tidigare forskning har inte beskrivit några mellanformer mellan en- och tvåtoppiga dialekter, utan varje dialekt har antagits tillhöra antingen den ena eller den andra typen. Sydsvenska har räknats till de entoppiga dialekterna (Gårding 1977, Bruce 2007, Riad 2018).

I denna presentation argumenterar jag för att det trots allt finns mellanformer mellan entoppiga och tvåtoppiga dialekter, att sådana finns i södra Sverige, samt att dessa ger viktiga ledtrådar till hur olika dialekters melodityper är besläktade (Myrberg, under utgivning).

Mer specifikt visar jag att många, men inte alla, sydsvenska talare har en andra tontopp som förflyttas utanför ordets högra gräns i yttrandemedial position. Sådan förflyttning är välbeskriven från östnorska och västsvenska (Gårding 1977; Fretheim 1987; Bruce 2007). Sydsvenskans förflyttade topp stryks dock ofta i yttrandefinal position, till skillnad från östnorskans och västsvenskans. Sådan strykning resulterar i entoppiga konturer, jfr. (1a). Jag visar också att förflyttning sker även i centralsvenska, om än i mycket liten utsträckning, samt tar upp korrelationen mellan förflyttning (1c) och en hög andel stigningar yttrandefinalt.

Referenser

- Bruce, Gösta (2007). Components of a prosodic typology of Swedish intonation. I: Tomas Riad and Carlos Gussenhoven (red.) *Tones and tunes vol 1: Typological studies in word and sentence prosody*. Berlin: Mouton de Gruyter. 114–145.
- Fretheim, Thorstein (1987). Phonetically low tone – phonologically high tone, and vice versa. *Nordic Journal of Linguistics* 10: 35–58.
- Gårding, Eva (1977). *The Scandinavian word accents*. Travaux de l'institut de linguistique de Lund 11. Lund: CWK Gleerup.
- Myrberg, Sara (under utgivning). Two-peakedness in South Swedish and the Scandinavian tone accent typology. I: Kubozono, Haruo, Junko Itô och Armin Mester. *Prosody and prosodic interfaces*. Oxford University Press.
- Riad, Tomas (2018). The phonological typology of North Germanic accent. I: Larry M. Hyman, and Frans Plank (red.), *Phonological Typology* Berlin: Mouton de Gruyter. 341–388.

Nikolaidou, Zoe, Södertörns högskola

Rehnberg, Hanna Sofia, Uppsala universitet

"My maternal home, like my mother's place": Den diskursiva konstruktionen av plats i asylberättelser

Fokus i det här föredraget är hur specifika platser används som resurser i asylberättelsens konstruktion. I vårt pågående forskningsprojekt undersöker vi hur berättelsen om den sökandes asylskäl – asylberättelsen – samkonstrueras av samtalsdeltagarna under asylintervjun. Vårt material i den aktuella analysen består av två observerade och ljudinspelade asylintervjuer och de tillhörande asylprotokollen och beslutsdokumenten. Med utgångspunkt i narrativ diskursanalys (De Fina & Georgakopoulou 2012; Baynham 2015) ställer vi följande frågor: 1) Hur använder sig den asylsökande av platsangivelser för att orientera sig själv och de andra deltagarna i sitt berättande? 2) Hur relevantgörs och konstrueras plats diskursivt av deltagarna som en strategi för att verifiera tillförlitligheten i det som den asylsökande berättar?

Våra resultat visar att de asylsökande använder sig av platsangivelser – oftast tillsammans med tidsangivelser – för att konstruera berättelser om flykt (jfr Baynham 2015). Användningen av specifika ortnamn kan indexera sociopolitiska kontexter samt kulturella mönster och kategoriseringar. En sådan användning av platsangivelser leder ibland till att parterna engagerar sig i komplext kontextualiseringsarbete (jfr Maryns 2006) i syfte att fylla i varandras kunskapsluckor, försöka förstå varandra och reda ut missuppfattningar. Slutligen visar vi att Migrationsverkets utredare behandlar platser som narrativa element som kan verifiera asylberättelsen och inverka på bedömningen av dess tillförlitlighet.

Referenser

- Baynham, Mike, (2015). Narratives and space/time. I: *The handbook of narrative analysis*, red. av Anna De Fina & Alexandra Georgakopoulou. Malden, MA: Wiley Blackwell. S. 119–139.
- De Fina, Anna & Georgakopoulou, Alexandra (2012). *Analyzing narrative: Discourse and sociolinguistic perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Maryns, Katrijn, (2006). *The asylum speaker: Language in the Belgian asylum procedure*. Manchester, UK: Jerome Pub

Nord, Andreas, Uppsala universitet och Karlstads universitet
Eriksson Ann-Marie, Göteborgs universitet
Grönvall Fransson, Camilla, Karlstads universitet och Göteborgs universitet
Lennartson-Hokkanen, Ingrid, Stockholms universitet och Mittuniversitetet
Lindberg, Simon, Uppsala universitet
Nelson, Marie, Stockholms universitet
Att paketera ett språkstötningsbehov. Idealstudenten i webbtexer från svenska språkverkstäder

Av Sveriges 30 universitet och högskolor har en stor majoritet språkverkstäder eller annan centralt organiserad språkstöttande verksamhet för studenter (Bjernihager & Grönvall Fransson, u.å.). Även om dessa kan organiseras på olika sätt är en gemensam del av uppdraget att stötta studenterna i sin utveckling av akademiska skriftpraktiker, bl.a. genom att erbjuda handledning där studenten får personlig återkoppling på skrivna texter (Kaufhold & Yencken, 2021; Lennartson-Hokkanen, 2016; Skogmyr Marian m.fl., 2020). Ett återkommande problem är dock att studenternas (och deras lärares) förväntningar inte matchar det som språkverkstäderna erbjuder, t.ex. genom förväntningar att få texter "rättade" eller att få hjälp med ämnesspecifika problem (Lennartson-Hokkanen, 2016). Detta gör att det kan antas vara en viktig men utmanande uppgift att utforma information riktad till potentiella språkstödssökare på ett sätt som styr förväntningarna rätt.

Föredraget redovisar en diskursanalytisk studie av svenskspråkiga informationstexter riktade till målgruppen studenter och publicerade på hemsidor för språkverkstäder vid svenska lärosäten. Syftet är att belysa den bild av språkstödssökaren som framträder i texterna. Studien utgår från begreppet modellläsare, ursprungligen från Eco (t.ex. 1984; se även Björkvall, 2003; Nord, 2011), dvs. den representation av en texts läsare som diskursivt träder fram genom texten som sådan. Modellläsaren i hemsidestexter riktade till studenter ses här som en representation av språkstödssökaren. Specifika aspekter som undersökts är innehållsurval på sidorna, tematisk/hierarkisk organisation inom hemsidesstrukturen, språkliga och eventuella visuella representationer och kategoriseringar av mottagaren samt val av stil och tilltalssätt. Resultaten diskuteras bl.a. utifrån vilken underliggande syn på språkets roll för akademiska skriftpraktiker som avspeglas i texterna.

Referenser

- Bjernihager, L., & Grönvall Fransson, C. (u.å.). *Studieverkstäder vid svenska lärosäten 2017: En kartläggning*.
- Björkvall, A. (2003). *Svensk reklam och dess modellläsare*. Almqvist & Wiksell International.
- Eco, U. (1984). *The role of the reader: Explorations in the semiotics of text*. Indiana University Press.
- Kaufhold, K., & Yencken, D. E. (2021). Academic writing centres in multilingual settings: Intermediary agents of higher education language policy? *Linguistics and Education*, 64. <https://doi.org/10.1016/j.linged.2021.100950>
- Lennartson-Hokkanen, I. (2016). *Organisation, attityder, lärandepotential: Ett skrivpedagogiskt samarbete mellan en akademisk utbildning och en språkverkstad*. Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet.
- Nord, A. (2011). The reflective cultivator? Model readers in eighteenth-century Swedish garden literature. I B.-L. Gunnarsson (Red.), *Languages of Science in the Eighteenth Century* (s. 279–301). De Gruyter Mouton.
- Skogmyr Marian, K., Henricson, S., & Nelson, M. (2020). Counselors' claims of insufficient

knowledge in academic writing consultations. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 65(6), 1065–1080. <https://doi.org/10.1080/00313831.2020.1788151>

Norberg, Anna-Maija, Örebro universitet

Literacyskrumslen i idrottshallen – rumsliga aspekter av literacypraktiker

Den här presentationen handlar om literacy i rum som är designade för något helt annat än läsande och skrivande, men där skrivande och läsande likväl äger rum. På senare tid har användning av texter ökat även i idrott och hälsa, ett skolämne vars undervisningspraktiker traditionellt inte varit textmedierade. Ur ett ekologiskt perspektiv på literacy (Barton, 2007), dvs. att literacy både formas av och formar miljön, är det av intresse att undersöka hur idrottsämnets rumsliga aspekter påverkar literacypraktikerna och hur relationen mellan de rumsliga aspekterna och literacy påverkar ämnet och elevernas lärande. Begreppen *placering* ("emplacement", Scollon & Scollon, 2003, s.142), *literacyskrumsle* ("literacy nook", Rainbird & Rowsell, 2011, s. 220) och *indexikalitet* (Scollon & Scollon, 2003) används för att analysera det etnografiska materialet som består av fältanteckningar, fotografier, insamlade texter och transkriptioner från intervjuer med elever och lärare.

Preliminära resultat visar att i de olika fysiska rummen, t.ex. idrottshallen, motionsrummet, simhallen, idrottsplatsen eller klassrummet, skapas olika typer av literacyskrumslen, som kan beskrivas som ställen för (lärande av) literacy (jfr Björkvall m.fl., 2019). I idrottsämnets traditionella lokaler indexeras *osynlig literacy* (Karlsson, 2006), dvs. att literacy integreras i en övergripande verksamhet, av träningskläder, idrottsredskap och texter i form av skyltar och tabeller. När literacypraktikerna istället placeras i vanliga klassrum är eleverna inte ombytt, och kläderna, möblerna och de längre texterna indexeras *dominant literacy* (Barton, 2007). Därmed närmar sig idrottsämnets literacy de av tradition mer teoretiska ämnenas literacy, vilket i sin tur skulle kunna leda till en grundläggande förändring av ämnet idrott och hälsa.

Referenser

- Barton, D. (2007). *Literacy: an introduction to the ecology of written language*. (2 uppl.) Malden, MA: Blackwell.
- Björkvall, A., Westberg, G., & Van Meerbergen, S. (2019). Anslagstavlan: Vägvisare till det lokala lärandets semiotiska landskap? I: M. Bianchi, D. Håkansson, B. Melander, L. Pfister, M. Westman & C. Östman (Red.), *Svenskans beskrivning 36: Förhandlingar vid trettiosjätte sammankomsten*. Uppsala 25–27 oktober.
- Karlsson, A.-M. (2006). *En arbetsdag i skriftsamhället. Ett etnografiskt perspektiv på skriftanvändning i vanliga yrken*. Stockholm: Språkrådet.
- Norberg, A.-M. (2021). *Skriptpraktiker i idrott och hälsa på högstadiet: en textetnografisk undersökning* [Doktorsavhandling]. Örebro universitet.
- Rainbird, S., & Rowsell, J. (2011). 'Literacy nooks': Geosemiotics and domains of literacy in home spaces. *Journal of Early Childhood Literacy*, 11(2), 214–231.
- Scollon, R. & Scollon, S. (2003). *Discourses in place – language in the material world*. London: Routledge

Norrthon, Stefan, Stockholms universitet
Nilsson, Jenny, Institutet för språk och folkminnen
Samtal, omtal och somtal – interaktion människa-människa-husdjur

Idag lever vi med våra husdjur på ett helt annat sätt än för 100 år sedan. Samhällsutvecklingen har också medfört en förändring i synen på djur, kanske särskilt domesticerade djur (se t.ex. Ekström & Kaijser 2018 jämte Cederholm m.fl. 2014 och bidragen i de båda, Haraway 2003, Kulik 2017). Inte sällan interagerar vi med våra husdjur som självklara familjemedlemmar, och vi lägger mycket tid på att försöka förstå våra djur och få dem att förstå oss.

Vi har samlat in en videokorpus med vardagliga samtal där minst två människor och ett husdjur (häst eller hund) deltar. Genom multimodal interaktionsanalytisk metod (Mondada 2018, Broth & Keevallik 2020) kan vi synliggöra hur djur och människor faktiskt interagerar med varandra i vardagen (Mondémé 2020, 2021, se även Logue & Stivers 2012, Pika et al 2018, Rossano 2013). Vi visar hur människor talar *om*, *med* och framförallt *som* djur – dvs. hur mänskliga deltagare med röst och kropp går in i rollen som de närvarande husdjuren och förmedlar djurens tankar och känslor. Vi diskuterar även hur studiet av relationen mellan människor och domesticerade djur, och den tid och engagemang som läggs på att förstå våra husdjur, ger oss ökad förståelse för den kultur och tid vi lever i.

Referenser

- Broth, M. & L. Keevallik (red.) (2020). *Multimodal interaktionsanalys*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur.
- Cederholm, E.A., A. Björck, K. Jennbert & A-S Lönnngren (red.) (2014). *Exploring the Animal Turn: Human-animal relations in Science, Society and Culture*. Pufendorfinstitutet, Lunds universitet.
- Ekström, S. & L. Kaijser (red.) (2018). *Djur. Berörande möten och kulturella smärtpunkter*. Göteborg och Stockholm: Makadam förlag.
- Haraway, D. (2003). *The Companion Species Manifesto: Dogs, People, and Significant Otherness*. Chicago: Prickly Paradigm Press.
- Kulick, D. (2017). Human-animal communication. *Annual Review of Anthropology* 46. S. 257–378.
- Logue D.M. & T. Stivers (2012). Squawk in interaction: a primer of conversation analysis for students of animal communication. *Behaviour* 149. S. 1283–1298
- Mondada, L. (2018). Multiple temporalities of language and body in interaction: challenges for transcribing multimodality. *Research on Language and Social Interaction* 51(1). S. 85–106.
- Mondémé, C. (2020). Touching and petting: exploring “haptic sociality” in interspecies interaction. I: A. Cekaite & L. Mondada (red.), *Touch in social interaction: Touching moments* New York: Routledge. S.171–196.
- Mondémé, C. (2021). Why study turn-taking sequences in interspecies interactions? *Journal for the Theory of Social Behaviour*
- Pika, S., R. Wilkinson, K. Kendrick & A. Vernes (2018). Taking turns: Bridging the gap between human and animal communication. *Proceedings of the Royal Society B* 285.
- Rossano, F. (2013). Sequence organization and timing of bonobo mother-infant interactions. *Interaction Studies* 14(2). S. 160–189.

Nyqvist, Eeva-Liisa, Helsingfors universitet

Satsadverbialets placering i fri skriftlig produktion. En jämförelse mellan språkbad och traditionell undervisning

Språkbad ger utmärkta inlärningsresultat tack vare tidig startålder, rikligt inflöde och meningsfull kommunikation (t.ex. Lyster 2007), medan den grammatiska korrektheten bereder vissa problem. Undersökningarna kring syntaxen har varit relativt få inom den annars gedigna finländska språkbadsforskningen, men en studie (Nyqvist 2021) visar att språkbadseleverna behärskar subjekt-verb-ordföljden på en hög nivå i synnerhet i huvudsatserna.

Placeringen av satsadverbialen har däremot inte undersökts hos språkbadseleverna, trots att den har i tidigare undersökningar visat sig vara problematisk för t.o.m. avancerade andraspråksinlärare (Hyltenstam 1988, 1992). Negationens placering har dokumenterats följa en viss inlärningsgång (Hyltenstam 1978; Bolander 1987, 1988ab), men det finns även evidens om att negationen tillägnas tidigare än de övriga satsadverbialen (Bolander 1987, 1988ab). Detta är synnerligen intressant när informanterna är finskspråkiga, eftersom negationen och de övriga satsadverbialen följer sinsemellan olika regler i finskan: negationerna står alltid preverbalt, medan de övriga adverbialen kan placeras friare i satsen (Karlsson 2017). Även en undersökning av L2-danska (Lund 1997) har visat att inlärare vars L1 innehåller preverbala negationer tenderar att behålla dem även i målspråket.

I mitt föredrag behandlar jag placeringen av satsadverbialen i huvud- och bisatserna i uppsatser av 12- och 15-åriga finskspråkiga språkbadselever (n=109 resp. n=108) och 16-åriga finskspråkiga inlärare (n=89) i traditionell svenskundervisning. Centrala frågor är följande:

- Placeras satsadverbialen oftare normenligt i huvud- än bisatser?
- Placeras satsadverbialen oftare normenligt i satser med rak respektive omvänd ordföljd?
- Är negationen lättare att placera än de övriga satsattributen?
- Förekommer det skillnader mellan informantgrupperna?

Referenser

- Bolander, M. 1987. Man kan inte studera så mycke. Om placering av negation och adverb i vuxna inlärares svenska. *SUM-rapport 5*. Institutionen för lingvistik, avdelningen för tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet.
- Bolander, M. 1988a. Nu hoppas ja inte så mycke. Om inversion och placering av negation och adverb i svenska som andraspråk. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.), *Första symposiet om svenska som andraspråk, Vol 1*. Stockholm: Stockholms universitet, 203–214.
- Bolander, M. 1988b. Is there any order? On word order in Swedish learner language. *Journal of Multilingual & Multicultural Development* 9, 97–113.
- Hyltenstam, K. 1978. Variation in interlanguage syntax. *Working papers No. 18*. Lund: Department of General Linguistics, Lunds universitet.
- Hyltenstam, K. 1988. Att tala svenska som en infödd – eller nästan. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.), *Första symposiet om svenska som andraspråk, Vol 1*. Stockholm: Stockholms universitet, 138–156.
- Hyltenstam, K. 1992. Non-native Features of Near-native Speakers. On the Ultimate Attainment of Childhood L2 Learners. I: Harris, R.J. (red.), *Cognitive Processing in Bilinguals*. Amsterdam: Elsevier Science Publishers, 351–368.
- Karlsson, F. 2017. *Finnish: A comprehensive grammar*. New York: Routledge.

- Lund, K. (1997). *Lærer alle på samme måde? En længdeundersøgelse af voksnes tilegnelse af dansk som andetsprog*. Copenhagen: Special-pædagogisk Forlag.
- Lyster, R. 2007. *Learning and teaching languages through content. A counterbalanced approach*. Amsterdam: John Benjamins.
- Nyqvist, E-L. 2021. Subject-verb word order in narratives in Swedish by Finnish-speaking immersion and non-immersion students. *Journal of Language teaching and Research* 12, 641–653.

Näslund, Shirley, Linnéuniversitetet

Tempen, tempen på Svenskans beskrivning där, säg hur forskningen är! – Metastudie av det senaste decenniets konferensbidrag

Föreliggande studie har sin upprinnelse i två olika typer av inspirationskällor, å ena sidan tidigare metastudier av *Svenskans beskrivning*, *SMDI*, avhandlingar och vetenskapliga tidskrifter (e.g. Karlsson 2010; Skar & Tengberg 2014; Haapamäki 2010; Ivars 2004), å andra sidan bedömningskriterier för uppsatser på avancerad nivå och tanken på vad utfallet skulle bli om man tillämpade dem på forskningsartiklar. Syftet är att bidra till en överblick över forskningen i svenskämnet under det senaste decenniet, åtminstone såsom den ter sig i de SveBe-konferensvolymerna som publicerats 2010–2020. Från den första typen av inspirationskälla härrör följande frågeställningar: Hur fördelar sig konferensbidragen efter forsknings-inriktning? Vilka urvalsstorlekar, material och materialinsamlingsmetoder baserar sig undersökningarna på? Från den andra typen av inspirationskälla härrör en frågeställning om just frågeställningar: Ackompanjeras konferensbidragens syftesformuleringar av frågeställningar?

Konferensvolymernas 258 bidrag har undersökts med fokus på deras syftesformuleringar, eventuella frågeställningar, material- och metodpresentationer. Därvid har en kvantitativ innehållsanalys gjorts utifrån nio variabler som återkopplar till studiens frågeställningar.

Resultaten visar att funktionellt och kontextuellt inriktade studier samt studier av svenskan i Finland fortsätter att inta en stark position, medan bidrag inom bland annat litterär stilistik alltjämt är sällsynta (jfr Karlsson 2010:49; Telemann 1995:80). Urvalsstorleken är varierad vid jämförelse med den som Skar & Tengberg (2014:365) fann för *SMDI*. Vidare stannar materialet i regel från den offentliga sfären. Många bidragsförfattare arbetar med frågeställningar, men majoriteten gör det inte. Värda att diskutera är de inslag som förekommer i ringare utsträckning.

Referenser

- Haapamäki, Saara (2010). Teoretiseringens roll i nordistiska och lingvistiska doktorsavhandlingar på 1970-talet. I: *Svenskans beskrivning 30* (red. Cecilia Falk, Andreas Nord & Rune Palm). Stockholm: Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. S. 92–101.
- Haapamäki, Saara (2010). Språkhistoria och nordistikens historia – nordistiska doktorsavhandlingar på 1900-talet. I: *Studier i svensk språkhistoria 10* (red. Erik Magnusson Petzell & Lena Rogström). Göteborg: Meijerbergs institut för etymologisk forskning. S. 1–19.
- Holmberg, Per & Nordenstam, Anna (2016). Svenska med didaktisk inriktning: Ett forskningsområde i rörelse. I: *Framtida berättelser: perspektiv på nordisk modersmålsdidaktisk forskning och praktik* (red. Heidi Höglund & Ria Heilä-Ylikallio). Åbo: Åbo Akademi, Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier. S. 47–62.
- Ivars, Ann-Marie (2004). Folkmålsstudier 1–40: författare, ämnesområden, beskrivningsnivåer. I: *Folkmålsstudier 43*. S. 33–55.
- Josephson, Olle (1989). Från Ruben G:son Berg till Svenskans beskrivning. Språk och stil och Nysvenska studier 1901–1975. I: *Nysvenska studier 68*. S. 91–116.
- Karlsson, Fred (2010). Svenskans beskrivning 1–29. I: *Svenskans beskrivning 30* (red. Cecilia Falk, Andreas Nord & Rune Palm). Stockholm: Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. S. 37–59.

- Loman, Bengt (1985). Svenskans beskrivning under de år som gått. I: *Svenskans beskrivning 15* (red. Sture Allén, Lars-Gunnar Andersson, Jonas Löfström, Kerstin Nordenstam & Bo Ralph). Göteborg: Göteborgs universitet. S. 44–63.
- Sigurd, Bengt (2001). Svensk språkforskning under 1900-talet. I: *Svenskans beskrivning 24* (red. Linda Jönsson, Viveca Adelswärd, Ann Cederberg, Per Pettersson & Caroline Kelly). Linköping: Linköping University Electronic Press. S. 227–240.
- Skar, Gustaf & Tengberg, Michael (2014). Vilken forskning bedrivs egentligen inom forskningsfältet svenska med didaktisk inriktning? I: *Mångfaldens möjligheter: litteratur- och språkdiraktik i Norden* (red. Peter Andersson, Per Holmberg, Anna Lyngfelt, Anna Nordenstam & Olle Widhe). Göteborg: Nationella nätverket för svenska med didaktisk inriktning. S. 353–374.
- Teleman, Ulf (1995). Vad nordister forskar och inte forskar om. I: *Saga och sed. Kungl. Gustav Adolfs Akademiens årsbok 1995* (red. Lars Elmevik). Uppsala: Swedish Science Press. S. 75–82

Rehnberg, Hanna Sofia, Uppsala universitet
Nikolaidou, Zoe, Södertörns högskola
Wadensjö, Cecilia, Stockholms universitet
Plats och rum i asylberättelser

Det här föredraget handlar om plats och rum i de asylberättelser som tar form i Migrationsverkets utredningssamtal med asylsökande. I vårt pågående forskningsprojekt undersöker vi hur berättelsen om den sökandes asylskäl – asylberättelsen – samkonstrueras av samtalsdeltagarna. De frågor som ställs i den aktuella analysen är inspirerade av Baynham (2015) och lyder: Hur är rum och plats involverade i konstruktionen av asylberättelsen? På vilka sätt kan orienteringen mot rum och plats bidra till samtalsdeltagarnas identitetskonstruktioner? Vårt material består av 2 observerade och ljudinspelade asylintervjuer, 22 skriftliga intervjuprotokoll och drygt 30 forskningsintervjuer som vi gjort med asylsökande, handläggare, tolkar, offentliga biträden och frivilligarbetare. Våra resultat visar på flera sätt som rum och plats relevantgörs under intervjuens gång. Specifika platser spelar en stor roll inte bara i berättelsen om den asylsökande utan också som fokuspunkter i självberättandet, det vill säga i ”the storytelling event” (jfr Maryns 2005). Ortnamn blir återkommande föremål för förhandlingar mellan samtalsdeltagarna, eftersom det ofta råder oklarhet om vilka orter som åsyftas och hur de stavas. Migrationsverkets utredare intresserar sig specifikt för orter som ett sätt att verifiera berättelsens tillförlitlighet – den prefererade asylberättelsen, ur myndighetens perspektiv, är sammanhängande och detaljrik (Migrationsverket 2013). Men plats spelar också roll på andra sätt – exempelvis sätter platsen där intervjun äger rum ramarna för berättandet. Dessutom är den specifika ”storytelling event” som vi studerar påkallad just av det faktum att den sökande har lämnat ett rum och nu befinner sig i ett nytt, där hen vill få tillstånd att stanna.

Referenser

- Baynham, Mike, 2015. Narrative and space/time. I: *The handbook of narrative analysis*, red. av Anna De Fina & Alexandra Georgakopoulou. Malden, MA: Wiley Blackwell. S. 119–139.
- Maryns, Katrijn, 2005. Displacement in asylum seeker’s narratives. I: *Dislocations/relocations. Narratives of displacement*, red. av Mike Baynham & Anna De Fina. Manchester: St. Jerome publishing. S. 174–196.
- Migrationsverket, 2013. Rättsligt ställningstagande angående metod för prövning av tillförlitlighet och trovärdighet. RCI 09/2013. Lifos – Migrationsverkets rätts-och landinformationssystem. Hämtat 26 april 2010 från <<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=30435>>.

Nuottaniemi, Andreas, Umeå universitet
(Im)mobila kosmopoliter i periferins marginaler

Norra Sveriges inland är ett område som historiskt präglats av mobilitet och flerspråkighet (Edlund, 2009; Westergren & Åhl, 2007). Här samsas sedan länge finska och samiska varieteter med svenska dialekter, och sedan en något kortare tid tillbaka skriftliga och muntliga versioner av det svenska standardspråket. Därtill har de senaste decennierna turism, flyktingmigration och mobiliteten hos multinationella företag satt mer eller mindre tydliga spår i det språkliga landskapet (Lindgren et al., 2016).

Samtidigt målar representationerna av detta perifera område ofta upp en annan bild: Norrland beskrivs som stillastående, konservativt och traditionellt och framhålls på så sätt som en motpoltill det modernt urbana (Eriksson, 2010). I offentlig diskurs och forskning om migrationsrelaterad flerspråkighet är det inte heller områden som dessa som står i fokus (jfr. Pietikäinen et al., 2016).

I detta paper presenteras preliminära resultat från en pågående etnografisk studie om ungdomars levda erfarenhet av språk och språkinläring i norra Sveriges inland. I likhet med den binära logik som framställer glesbygden som motsatsen till stadens mångfald och rörelse, befinner sig flyktingar på de lägsta nivåerna av den mobilitetens hierarki där kosmopoliten tronar högst upp (jfr Blommaert, 2010; Cresswell, 2015). Men i deltagarnas berättelser om att utveckla och använda sina språkliga resurser i ett glesbygdssammanhang kommer en delvis annorlunda historia att framträda här. I periferins marginaler växer bilden av en *kosmopolitism underifrån* (Cresswell, 2015) fram, där den språkliga diversiteten formas av ungdomarnas (im)mobilitet.

Referenser

- Blommaert, J. (2010). *The sociolinguistics of globalization*. Cambridge University Press.
- Cresswell, T. (2015). *Place: An introduction* (2nd ed.). Wiley Blackwell.
- Edlund, L.-E. (2009). Språklig mångfald i södra lappmarken. In M. Cronqvist & E. Östergren (Eds.), *Samtal i rörelse: Elva essäer om mänskliga möten och språkets kraft* (pp. 149–159). Makadam.
- Eriksson, M. (2010). *(Re)producing a periphery: popular representations of the Swedish North*. Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet.
- Lindgren, E., Sullivan, K. P. H., Outakoski, H., & Westum, A. (2016). Researching literacy development in the globalised North: Studying tri-lingual children's English writing in Finnish, Norwegian and Swedish Sápmi. In D. R. Cole & C. Woodrow (Eds.), *Super Dimensions in Globalisation and Education* (pp. 55–68). Springer.
- Pietikäinen, S., Kelly-Holmes, H., Jaffe, A. M., & Coupland, N. (2016). *Sociolinguistics from the periphery: Small languages in new circumstances*. Cambridge University Press.
- Westergren, E., & Åhl, H. (2007). Mer än ett språk: *Antologi om flerspråkigheten i norra Sverige* (2nd ed.). Norstedts akademiska förlag.

Ohlsson, Claes, Linnéuniversitetet
Salomonsson, Johanna, Linnéuniversitetet

Svenska språket som självklarhet eller stötesten? En studie om synen på språkkompetens, flerspråkighet och språkstatus

I samband med migrationsfrågor i det offentliga rummet lyfts språkfrågor från olika perspektiv i vår samtid. Språk och migration är centralt både på makronivå i regering och riksdagens debatt, men också på mikronivå, i hur språket uppfattas som relevant för individen. I den här sociolingvistiska studien intresserar vi oss för vilken roll språket spelar i dessa sammanhang, men också vilken typ av språk som avses. Medan det i vissa kontexter handlar om att svenska språket är viktigt och det enda rådande perspektivet, kan språk för individen på lokal nivå handla om andra språk än svenska, t.ex. arabiska eller engelska.

Vår övergripande forskningsfråga är att studera hur attityder till och roller för språk och språklig kompetens uppfattas, tolkas och används i den offentliga debatten av olika aktörer och intressenter som är involverade i utbildningsprocesser i migrationsfältet, inklusive policyskapande inom dessa områden. Frågan omfattar vidare att diskutera konsekvenser av dessa attityder och tillskrivna roller. Några av de frågor vi ställer oss är:

- (1) Vem måste lära sig svenska och till vilken grad?
- (2) Vilka kunskaper och kompetenser verkar behövas eller krävas av olika aktörer i samhället?
- (3) Hur problematiseras språkkunskaper och flerspråkighet i en given kontext?

Vi har en sociolingvistisk utgångspunkt med stöd av kritisk text- och diskursanalys när vi undersöker synen på språk som ett diskursivt fenomen, avseende både flerspråkighet, språkkunskaper och svenska språket. Både det kollektiva och individuella perspektivet får utrymme i diskursen och vi närmar oss den genom analys av skriftliga material och intervjudata samt med hjälp av fallstudier.

Rahm, Henrik, Lunds universitet
Enell-Nilsson, Mona, Vasa universitet

Genremönster i Ministern har ordet 2007–2020. Regeringar rapporterar om statligt ägda bolag

De svenska och finländska regeringarna redovisar årligen verksamheten i de statligt ägda bolagen till riksdagen. I Sverige kallas redogörelsen verksamhetsberättelse och i Finland årsberättelse. I båda länderna omfattar redovisningen cirka hundra sidor text med sammanfattningar av varje företags resultat på en sida. Texten liknar privata företags årsredovisningar genom att den beskriver verksamhetens resultat i ekonomiska termer. Dessutom har den inledande delen, ministerns förord, stora likheter med Vd har ordet. Dokumentet har en unik karaktär eftersom kortfattad ekonomisk redovisning kombineras med politisk redovisning och politisk argumentation.

I föredraget presenterar vi en analys som är en del av samarbetsprojektet *RegeRa – Regeringar rapporterar om statligt ägande* mellan forskare vid Lunds universitet och Vasa universitet. Det övergripande syftet med projektet är att analysera och jämföra hur regeringarna i Sverige och i Finland redovisar och legitimerar statligt ägande i sina årliga berättelser. Det specifika syftet för detta föredrag är att jämföra de senaste fyra årens redovisningar (2017–2020) med decenniet dessförinnan (2007–2016).

Materialet består av ministerns förord i de rikssvenska verksamhetsberättelserna 2017–2020. Jämförelser görs med vår undersökning (Enell-Nilsson & Rahm i tryck) om förord i de rikssvenska verksamhetsberättelserna och de finländska årsberättelserna (ministerns förord i finsk och svensk språkversion) 2007–2016. Skälet till att förorden till de finländska årsberättelserna 2017–2020 inte ingår i den aktuella analysen är helt enkelt att förordet försvinner i och med att rapporten blir en bilaga till den finländska regeringens samlade årsberättelse från 2017. Tonvikten ligger med andra ord på jämförelser med det tidigare analyserade rikssvenska materialet.

Referenser

- Bhatia, Vijay K. (1993). *Analysing genre. Language Use in Professional Settings*. London & New York: Longman.
- Bhatia, Vijay K. (2004). *Words of Written Discourse. A Genre-Based View*. London & New York: Continuum.
- Enell-Nilsson, Mona & Rahm, Henrik (i tryck): Genremönster i *Ministern har ordet* Regeringar rapporterar om bolag med statligt ägande *VAKKI Publications 13, Workplace Communication IV*.
- Nickerson, Catherine & Elizabeth de Groot (2005). Dear shareholder, dear stockholder, dear stakeholder: The business letter genre in the annual general report. I: Gillaerts, Paul & Maurizio Gotti (red.). *Genre Variation in Business Letters*. Bern: Peter Lang AG.
- Rahm, Henrik & Sandell, Niklas & Svensson, Peter (2016): "Räkna med språk: Om årsredovisningens vardagsspråk" I: *Organisation & Samhälle Svensk företagsekonomisk tidskrift* 2016:1, 32–35.
- Roininen, Heli (2019). Kun julkinen ja yksityinen kohtaavat. Retorinen rakenne ministerin ja toimitusjohtajan katsauksissa. Pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto.
- Sandell, Niklas, Mikael Sjöblom, and Peter Svensson (2018). "Berättelserna i "VD har ordet" – i dialog med omvärlden". *Balans Fördjupning* 1, 14–17.

Randahl, Ann-Christin, Göteborgs universitet
Johansson, Sofie, Göteborgs universitet
Professionsspråk på Facebook

Sociala medier har visat sig vara en viktig plats för lärares professionsutveckling (Lantz-Andersson, 2018). På plattformar som Facebook, Twitter och Instagram finns idag lärarinitierade grupper med tusentals medlemmar. I projektet "Fortbildning på Facebook" undersöktes sex stora Facebookgrupper i svenska och matematik. Resultaten visade att grupperna fungerade som ett utvidgat kollegium, där lärarna framförallt ställde frågor om och gav varandra tips på lektionsupplägg och undervisningsmaterial (Randahl mfl, 2017). I de cirka 550 trådar som utgjorde projektets huvudmaterial handlade drygt 60% av lärarnas interaktioner om vad som med Shulmans (1987) terminologi skulle beskrivas som *pedagogical content knowledge* (PCK eller ämnesdidaktik). Vi har även kunnat konstatera att Facebookgrupperna kan fungera som en resurs för kollegialt lärande. I 86 % av trådarna sker någon form av transaktion som kan knytas till lärares kunskapsbas (van Bommel mfl, 2020) och 11 % av trådarna innehåller exempel på lärande eller förändrat deltagande (Sahlström, 2009). Facebookgruppernas betydelse för lärares undervisning och professionsutveckling har bekräftats i intervjuer med 26 medlemmar och administratörer för de sex grupperna.

I denna studie intresserar vi oss för lärarnas professionsspråk. I studien har vi skapat en korpus av de 550 trådarna för att kunna genomföra lexikala profiler. Vår Facebookkorpus på 100 000 ord jämförs med en bloggmixkorpus på 80 miljoner ord (Språkbanken, 2012). Preliminära analyser visar att cirka 11 % utgörs av vad som kan beskrivas som professionsord. Dessa professionsord kan delas in i två huvudkategorier, ämnesanknutna och yrkesanknutna, vilka i sin tur synliggör föreställningar om ämne och undervisning i matematik och svenska.

Referenser

- van Bommel, J., Randahl, A., Liljekvist, Y. & Ruthven, K. (2020). Tracing teachers' transformation of knowledge in social media. *Teaching and teacher education*, 87, Article 102958. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.102958>.
- Lantz-Andersson, A., Lundin, M. & Selwyn, N. (2018). Twenty Years of Online Teacher Communities: A Systematic Review of Formally-Organized and Informally-Developed Professional Learning Groups. *Teaching and Teacher Education*, 75, 302–315. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.07.008>.
- Randahl, Ann-Christin, Olin-Scheller, Christina, van Bommel, Jorjyt & Liljekvist, Yvonne (2017). Svensklärare på sociala medier: En ämnesdidaktisk analys av tre svensklärargrupper på Facebook. I: *Tolfta nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning. Textkulturer. Karlstad 24-25 nov, 2016*. Karlstad: Centrum för språk-och litteraturredidaktik vid Karlstads universitet. <http://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1169103&dswid=8607>
- Sahlström, F. (2009). Conversation Analysis as a Way of Studying Learning: An Introduction to a Special Issue of SJER. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 53(2), 103–111. <https://doi.org/10.1080/00313830902757543>.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and Teaching: Foundations of the New Reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1–21. <https://doi.org/10.17763/haer.57.1.j463w79r56455411>

Ett litet antal ord i svenska som formmässigt ser ut som perfekt particip eller supinum används ofta som adverb – några exempel är: erkänt, bestämt, fortsatt, avgjort, förväntat och inbillat (se 1 och 2).

1. Med ett förväntat bra kapacitetsutnyttjande så räknar vi med fortsatt goda marginaler i verksamheten", skriver vd Peter Nilsson. (Dagens Industri, 5/7 2018)
2. Nästa år ska E14 även på sträckan Lugnvik-Krokom få mitträcken, eller mötesfri trafik som det också heter. Det är avgjort bra för bilisterna men...(P4 Jämtland, 5/10 2010)

SAG (1:681) nämner kortfattat presensparticiper i liknande användning: "Ord som har participform men som bara eller huvudsakligen fungerar adverbialt är gränsfall mellan particip och adverb, t.ex. omgående, fortfarande." Två exempel på perfektparticiper som används som satsadverbial – avgjort och bestämt – ges dock också i SAG (4:86). Svensk Ordbok anger att bestämt har fungerat som adverb sedan 1841, medan bestämd, avgjort och erkänd klassificeras som adjektiv, och i alla tre fallen är de första beläggen från andra halvan av 1700-talet. Fortsatt anses emellertid enbart vara en form av verbet fortsätta. Det är dock enkelt att hitta exempel som visar att också fortsatt har utvecklats till ett adverb.

3. Enligt tränaren Yannick Tregaro kan Olsson träna bra och är fortsatt i bra form. (GP 2010)
4. Och jag svarar fortsatt inte i telefon förrän det hela är presenterat. (Bloggmix 2009)

Användningen av fortsatt som i (3) och (4) förefaller vara en relativt ny utveckling, som således bör kunna spåras i korpusar etc.

I det här föredraget presenterar jag undersökningar av fortsatt, avgjort och bestämt och visar att medan fortsatt får en adverbial funktion de senaste decennierna, så tycks avgjort som adverb ha haft en frekvenstopp omkring 1970. Adverbet bestämt har en längre historia. Vidare diskuterar jag de respektive utvecklingarna från ett grammatikaliseringsperspektiv och försöker fastställa om dessa tre adverb har liknande övergångskonstruktioner och utvecklingsvägar. Materialet för undersökningarna hämtas från Språkbanken samt korpusen Svenska Dagstidningar på Kungliga Biblioteket.

Skärlund, Sanna, Lunds universitet

Utan sax och klister, inga journalister? Intertextualitet i TT-nyheter 1982–2020 och nyhetsartiklar om kriserna i Svenska Akademien 1989 och 2018

De stora tidningshusen befinner sig i en omvälvande period, ofta beskriven som en kris (se t.ex. Engqvist, Grahl & Svegfors 2019). Det är troligt att pågående förändringar – som innebär minskade ekonomiska resurser, ökade krav på snabbhet och stor tillgång till andra digitala medier – har gjort att journalister i större utsträckning än tidigare väljer att återanvända redan publicerade texter, även om sådan återanvändning förstås förekom även tidigare (se t.ex. Rahm 2002). Det är just sådana intertextuella samband mellan olika medier som är ämnet för den här presentationen.

Intertextualitet handlar om hur texter lämnar spår i andra texter, t.ex. hur citat och referat flyttas från ett sammanhang till ett annat (Fairclough 1992; Ledin 1997). I min presentation vill jag beskriva resultaten av två undersökningar av sådana textsamspel i nyhetsflödet. I den första jämför jag textlån i 120 nyhetsartiklar om krisen i Svenska Akademien 2018 (se Skärlund 2020) med sådana lån i 63 tidningsartiklar från 1989 om den kris Akademien då genomgick (Rushdie-affären). I den andra analyserar jag textlån i totalt 900 TT-artiklar från perioden 1982–2020. Det övergripande syftet med undersökningarna är att ta reda på om det skett en förändring över tid i hur ofta och hur mycket journalisterna återanvänder redan publicerade texter, och vilka källor som används som utgångspunkt för nya artiklar.

Resultatet av de två undersökningarna pekar i olika riktning: i artiklarna om Svenska Akademien har textlånen ökat stort mellan 1989 och 2018, medan utvecklingen i TT-nyheterna inte uppvisar samma tydliga mönster.

Referenser

- Engqvist, Lars, Grahl, Thomas och Svegfors, Mats (2019): "Akut kris för nyhetsmedier – politisk handling krävs nu", publicerad på DN Debatt 2019-09-19. Se <https://www.dn.se/debatt/akut-kris-for-nyhetsmedier-politisk-handling-kravs-nu/> [2020-01-23].
- Fairclough, Norman (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity. Ledin, P. (1997). "Intertextualitet, smärta och ett mångstämmigt apotek." I: Roger Andersson & Patrik Åström (red.), *Till Barbro. Texter och tolkningar tillägnade Barbro Söderberg den 23 september 1997*. S. 63–86. Stockholm: Stockholms univ.
- Rahm, Henrik (2002). *Journalistikens anatomi: analyser av genrer och textmönster i fem strejkbevakningar i svensk dagspress 1879-1966*. Diss. Lund: Univ.
- Skärlund (2020). "The recycling of news in Swedish newspapers. Reused quotations and reports in articles about the crisis in the Swedish Academy in 2018." *Nordicom Review* 41 (1). S. 69–84.

Sköldberg, Emma, Göteborgs universitet

Andra upplagan av Svensk ordbok och tankarna bakom denna

Våren 2021 publicerades den andra upplagan av *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO), vilken är en deskriptiv ordbok över modernt allmänspråk. Ordboken har utarbetats av en grupp forskare som är verksamma vid Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.

En hel del har hänt med det omgivande samhället och ordboks-Sverige sedan den första upplagan av ordboken kom ut 2009 och det har fått konsekvenser på flera sätt. Inte minst märks det genom att den nya upplagan enbart publiceras digitalt och att den direkt har blivit tillgänglig i form av appar och på ordboksportalen Svenska.se tillsammans med Svenska Akademiens två andra ordböcker.

I föredraget presenteras några av nyheterna i ordboken och tankar bakom dessa. Bland annat behandlas de ord som har införlivats respektive mönstrats ut sedan den förra upplagan. Vidare kommenteras arbetet med uttals- och böjningsuppgifter, kollokationer, konstruktioner och språkprov. Sist men inte minst kommer de reaktioner som den nya upplagan har väckt efter lanseringen att tas upp.

Smålander, Anna, Lunds universitet

Att skriva för dubbla mottagare: en pilotstudie av journalanteckningar från 2019–2020

Sedan 2017 har samtliga invånare i Sverige tillgång till delar av sin patientjournal online via 1777 Vårdguidens e-tjänster. Detta innebär att inte endast vårdpersonal, utan numera även patienter, kan läsa patientjournalen mer eller mindre direkt efter att journalen uppdaterats. Samtidigt som Patientdatalagen kräver att journalhandlingar ska vara ”så lätta som möjligt att förstå för patienten” (kap. 3 § 13, SFS 2008:355), ser vårdpersonal patientjournalen som ett arbetsredskap där de kommunicerar främst kollegor emellan (Grünloh, Cajander & Myreteg 2016). En patientjournal har därmed flera möjliga läsare, med olika förkunskaper och olika syfte med läsningen.

I mitt avhandlingsprojekt, *Att skriva för dubbla mottagare: Språkliga drag i svenska journalanteckningar*, undersöker jag patientjournalen som genre med utgångspunkt från Bhatias genreanalytiska ramverk (Bhatia 2004, 2017). Jag fokuserar framför allt på hur genren är språkligt utformad och vilka faktorer som påverkar denna utformning. Dessutom har undersökningen ett diakront perspektiv, då jag studerar huruvida det har skett en förändring i den språkliga utformningen efter att patientjournalerna blev tillgängliga online 2017, och om denna förändring kan hänga samman med den ökade tillgängligheten för patienter.

I detta föredrag redovisar och diskuterar jag resultaten från en pilotstudie gjord inom ramen för min avhandling. Materialet för pilotstudien är journalanteckningar från fem patientjournaler från åren 2019–2020. Den explorativa analysen inriktar sig främst på vilka språkliga drag som utmärker journalanteckningarna på ord- och meningsnivå, och jag kommer diskutera sådant som fackspråklighet, förkortningar och utelämnning av satsdelar.

Referenser

- Bhatia, V. K. (2004). *Worlds of written discourse: A genre-based view*. London: Bloomsbury Academic.
- Bhatia, V. K. (2017). *Critical genre analysis: Investigating interdiscursive performance in professional practice*. Oxford: Routledge.
- Grünloh, C., Cajander, Å., & Myreteg, G. (2016). "The Record is Our Work Tool!" - Physicians' Framing of a Patient Portal in Sweden. *Journal of Medical Internet Research*, 18(6), e167. Hämtat från <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27349531>. doi:10.2196/jmir.5705
- Patientdatalag (SFS 2008:355). Stockholm: Socialdepartementet.

Sundgren, Eva, Mälardalens universitet

Stämmer det att talspråkets flicker och gater håller på att försvinna?

Catharina Grünbaum (2020) diskuterar hur det alltid har klagats på ungdomars slarviga uttal och språkets förfall och beskriver att vår samtid i hög grad präglas av det skrivna språket. Hon hävdar att *flickerna* och *gaterna* hörs alltmer sällan, men jag tror inte att förändringen mot standarduttal har gått så snabbt. I min avhandling (Sundgren, 2002) beskriver jag variationen och förändringen av sju språkdrag i Eskilstuna mellan 1967 och 1996. Förändringen mot standard hade tvärtemot den allmänna uppfattningen gått långsamt i de flesta språkdragen, och pluralis av 1:a deklinationens substantiv uppvisade ungefär samma låga andel av standard vid båda tillfällena: 7 % 1967 och 8 % 1996. Ett ord, *människa*, hade däremot rört sig snabbt mot standard; 1967 hade 25 % av beläggen och 1996 78 % av beläggen uttalet *-or*. När beläggen med *människa* plockas bort var andelen standard 1996 bara 2 %.

Nu kommer jag att samla in nytt material, framför allt inspelningar med yngre informanter mellan 16 och 45 år, men också från radio och TV, för att få en uppfattning om hur pass vanligt eller ovanligt det är i dag, 24 år senare, med uttalet *-er*. Resultaten redovisas i Örebro, förhoppningsvis i slutet av oktober.

Referenser

Grünbaum, Catharina, 2020: *Flicker och gater snart på museum*. I: *Språktidningen* nr 3/2020.
Sundgren, Eva, 2002: *Återbesök i Eskilstuna. En undersökning av morfologisk variation och förändring i nutida talspråk*. (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsalauniversitet.) Uppsala.

Syrjälä, Väinö, Södertörns högskola

Nordman, Lieselott, Helsingfors universitet

Flerspråkig kommunikation i Coronakrisens spår – en jämförande analys av texter i Helsingfors och Stockholms lingvistiska landskap

I de lingvistiska landskapen i både Finland och Sverige erbjuder olika aktörer idag information på flera språk. I vissa tillfällen, exempelvis med säkerhetsinformation, är det särskilt viktigt att denna information är både tydlig, korrekt och lätt identifierbar bland de språkliga beläggen i det offentliga rummet. Vårt syfte är att diskutera hur skyltningen som uppstått under den rådande Coronakrisen ser ut i Finland och Sverige. Utöver språkvalen frågar vi om och hur formuleringar skiljer sig mellanländerna och om den akut uppstådda skyltningen skiljer sig från etablerad kommunikation i de lingvistiska landskapen.

Vi analyserar ett urval av anslag från Helsingfors respektive Stockholms lingvistiska landskap där myndigheter och företag ger information och instruktioner i koppling till coronapandemin. Dessa kontrasteras med observationer i tidigare studier kring lingvistiska landskap i respektive land. Vi är särskilt intresserade av i vilken utsträckning olika språk finns närvarande, hur dessa förhåller sig till språklagstiftningen, samt vilka eventuella skillnader kan här noteras mellan skyltar som faller under ”offentlig myndighetskommunikation” respektive ”privat företagsaktör”. Vidare kommenterar vi ur ett diskursanalytiskt perspektiv stil, tilltal och modalitet i texterna samt hur sociala praktiker legitimeras.

Bland preliminära resultat kan noteras att myndigheterna använder främst finska och engelska i Helsingfors och svenska och engelska i Stockholm. Privata företag nöjer sig med finska respektive svenska. Frånvaron av svenska i Helsingfors är således iögonfallande. Flerspråkigheten är vanligare i andra kommunikationskanaler än de lingvistiska landskapen. Tilltalet i Helsingfors är mer formellt än i Stockholm, medan samma typer av legitimeringar används i båda städerna.

Sörlin, Marie, Uppsala universitet

Malmberg, Anja, Göteborgs universitet

Termanvändning i svensklärarstudenters grammatiksamtal

I svensklärares yrkesspråk ingår bl.a. grammatiktermer – dvs. kunskapen om de grammatiska begreppen och representationerna för dessa begrepp, dvs. de lexikala enheter som används för att benämna grammatiska strukturer. Representationerna kan komma från olika håll, från grammatikforskningen eller från praktiken kring grammatikanalys. Till det vetenskapliga grammatikspråket hör också andra lexikala enheter som inte är termer i strikt mening, men som används för att tala om eller analysera grammatik (t.ex. verbfrasen ta ut, som i ta ut satsdelar). Dessa termer och fackspråkliga uttryck tillägnar sig svensklärarna framförallt under sin utbildning.

Under de senaste åren har grammatikundervisning i svenska språket på universitetsnivå aktualiserats som forskningsfält. Även om en del studier har gjorts, t.ex. Boström & Strzelecka 2013, Malmberg & Sörlin 2017 och Josefsson & Lundin 2018, är fältet fortfarande relativt outforskat.

I vår presentation redovisar vi resultat från en undersökning av två olika smågruppssamtal mellan blivande ämneslärare i svenska som går en grundläggande grammatikkurs. Under samtalet analyserar de elevtexter med hjälp av satsscheman. Vilka termer och andra fackuttryck använder studenterna och hur? Används de vetenskapliga representationerna av termerna, som deras lärobok och undervisning introducerat, t.ex. fundament, subjekt osv. eller används andra representationer, t.ex. studentgenererade termer (jfr Berry 2010)? Gynnar studenternas termanvändning deras lärande av grammatik eller finns det tecken på problem som universitetslärare i grammatik bör vara varse för att skapa så gynnsamma förutsättningar som möjligt för studenterna att samtala sig till kunskap om grammatik?

Teoretiskt utgår studien från den terminologiska begreppstriangeln (se t.ex. Nuopponen & Pilke 2010) samt samtalsanalytisk och didaktisk forskning.

Referenser

- Berry, Roger, 2010. *Terminology in English language teaching. Nature and use.* (Studies in language and communication 93.) Bern m.fl.: Peter Lang.
- Boström, Lena och Strzelecka, Elzbieta, 2013. Min grammatikhistoria: Roliga och sorgliga berättelser ur verkligheten. En fenomenografisk analys av 313 studenters berättelser. I: Chrystal, Judith-Ann m.fl. (red.), *Tionde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning. Genre. Stockholm 18–19 oktober 2012.* Stockholm: Nationella nätverket för svenska med didaktisk inriktning/Stockholmsuniversitet, s.29–40.
- Josefsson, Gunlög & Lundin, Katarina, 2018. *Nycklar till grammatik.* Lund: Studentlitteratur.
- Malmberg, Anja & Sörlin, Marie, 2017. På väg genom satsschemat. Svensklärarstudenter i samtal om grammatik. I: Sköldberg, Emma m.fl. (red.), *Svenskans beskrivning 35: Förhandlingar vid trettiofemtesammankomsten för svenskans beskrivning. Göteborg den 11–13 maj 2016.* Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket, s.201–214.
- Nuopponen, Anita & Pilke, Nina, 2010. *Ordning och reda. Terminologilära i teori och praktik.* Stockholm: Norstedts.

Titarenko, Daria, Stockholms universitet

Rum i början av meningen: fundamenterade rumsadverbial i modern svenska

Hur fungerar användningen av rumsadverbial i fundamentet ur ett informationsstrukturellt perspektiv? Vilka informationsstrukturella funktioner kan ett rumsadverbial ha i början av meningen och hur fungerar sådana meningar i en text? Presentationen är ett delresultat av en större kvalitativ studie vars syfte är att utforska relationen mellan meningsbyggnad och informationsstruktur i deklarativer i modern svenska. I studien analyserades informationsstruktur i samtliga deklarativer med icke-satsformade icke-subjekt i fundamentet i 27 svenska romantexter skrivna mellan 1940 och 2019.

Analysmetoden bygger delvis på den predikatlogiskt orienterade forskningen (t.ex. Mathesius (1967), Dahl (1974), Ekerot (1979), Gundel (1988)) men beaktar även konstituenternas informationsstatus (given/ny information), meningens syntaktiska struktur, satsbetoning (fokus) och kontext. Denna komplexa analysmetod möjliggör identifieringen av samband mellan meningens informationsstruktur och ordföljd och erbjuder en mer kognitiv modell.

Studien visar att fundamenterade rumsadverbial kan fungera som **tema** ("det som ett påstående handlar om" SAG 1: 231): *Pippi tackade och slet ivrigt upp paketet. Och där låg en speldosa!*, **rema** ("det som talaren (främst) vill ha sagt" SAG 1: 218): *DÄR sätter vi oss*, samt **exposition**, en tredje informationsstrukturell komponent som jag har urskilt i mitt material. Exposition anger omständigheter för en ny situation och kan endast förekomma i fundamentet i form av fria predikativ och TSRO-adverbial med vissa semantiska restriktioner (Titarenko 2018), t.ex. *Han flinar till. Borta vid disken ropar servitrisen att en lasagne [...] är klara. De hämtar sina tallrikar...* Användningen av rumsadverbial i dessa informationsstrukturella funktioner kan i sin tur ha olika funktioner på både menings- och textnivå.

Referenser

Dahl, Ö 1974. Topic-comment structure revisited. I: Ö Dahl (red.), *Topic and Comment, Contextual Boundness and Focus*. Hamburg: Helmut Buske Verlag. S. 1–24.

Ekerot, L-J 1979. Syntax och informationsstruktur. I: K Hyltenstam (red.), *Svenska i invandarperspektiv*. Lund: Liber. S. 79–108.

Gundel, JK 1988. Universals of topic-comment structure. I: M Hammond (ed.), *Studies in Syntactic Typology*. John Benjamins B. V. S. 209–242.

Mathezius, V 1967. O tak nazyvaemom aktual'nom chlenenii predlozhenija (On the so-called actual sentence division: O tak zvaném aktuálnim cleněni vëty. Slovo a slovesnost 1939, 171–174.). I: V N. A. Kondrashov (red.): *Prazhskij lingvisticheskij kruzhok (sbornik statej)*. Moskva: Progress. S. 239–345.

SAG = Teleman, U, Hellberg, S & Andersson, E 1999. *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Norstedts Ordbok.

Titarenko, D 2018. Tretij komponent kommunikativnoj struktury vyskazyvanija (na primere shvedskogo jazyka) (En tredje beståndsdel i en menings informationsstruktur (förklarat med hjälp av exempel från modern svenska)). I: VKIYA MID Rossii. Metoditjeskij bulleten №19. 195 let Sluzhby yazykovoj podgotovki MID Rossii (Högre språkkurs vid Ryska Federationens Utrikesministerium. Metodisk bulletin Nu 19. 195-årsjubiléet av Språkutbildningstjänsten vid Rysslands Utrikesministerium). Moskva. S. 157-167.

Det här föredraget handlar om hur presens perfekt (PresPf hädanefter) används i modern svenska. PresPf utgörs av hjälpverbet *ha* i presens och supinumformen av huvudverbet (t.ex. *har kommit*) och sägs indikera nutidsrelevansen hos en förfluten aktion (SAG 4: 234, jfr Rothstein 2008, Tóth 2020).

PresPf har flera användningssätt, vilka kan ses i exemplen i (1a–d):

- (1) a. Cecilia har varit i Tokyo. (erfarenhet)
- b. Jag har blivit förkyld. (resultat)
- c. Göteborg har funnits i över 400 år. (pågående)
- d. Klockan har ringt. (nysshet)

Användningskategorierna i (1a–d) föreslogs för engelska av McCawley (1971) och Comrie (1976), och som framgår i exemplen kan svenskans PresPf användas på liknande sätt. Emellertid har kategorierna i (1a–d) visat sig vara svåra att tillämpa systematiskt på svenskan. Genom en pilotstudie i Korp kom jag fram till att många av korpusexemplen antingen hamnar i flera kategorier eller inte har någon tydlig kategoritillhörighet.

Därför har jag i föreliggande undersökning valt att utgå från en uppsättning särdrag för att analysera exempel i Korp, istället för att utgå från fördefinierade kategorier. Särdragsanalysen ska i sin tur användas för att urskilja mönster i användning hos svenskans PresPf.

I föredraget presenterar jag hur särdragen kan tillämpas på PresPf, samt diskuterar vad analysen visar om användningen av PresPf.

I mitt föredrag diskuterar jag resultat från ett pågående avhandlingsprojekt om bruket av dubbelobjektskonstruktion (*skänka ngn ngt*) och semantiskt ekvivalenta prepositionskonstruktioner (*skänka ngt till ngn*) i 1800- och 1900-talssvenska. Materialet består av dels romaner från perioden 1800–1999, dels modern bloggtext. Resultaten visar att bruket av dubbelobjektskonstruktion kontinuerligt minskar i frekvens under den undersökta perioden, medan bruket av prepositionskonstruktioner ökar. En jämförelse mellan moderna romaner och bloggmaterial visar också dubbelobjektskonstruktion är betydligt mindre frekvent i bloggtext än i romantext. Det minskade bruket av dubbelobjektskonstruktion i skriven svenska under de senaste tvåhundra åren tyder på att konstruktionen uppfattas som en stilmarkör med formellt och arkaiskt stilvärde. Liknande iakttagelser har gjorts för norska (Sæther 2001), men att dubbelobjektskonstruktion kan fungera som stilmarkör tycks ha förbisetts av tidigare forskning om svenskstilhistoria (se t.ex. Holm 1967, Johannisson 1971, Lagerholm 2013, Pamp 1971). Iakttagelsen är dessutom tvärspråkligt intressant, eftersom det i t.ex. engelskan snarare är så att dubbelobjektskonstruktion förknippas med talspråk (Bresnan m.fl. 2007). Det minskade bruket av dubbelobjektskonstruktion kan kopplas till två andra tendenser som uppmärksammas av tidigare forskning. För det första är bruket av dubbelobjektskonstruktion delvis förknippat med fast sammansatta partikelverb (*frånhända ngn ngt*). När bruket av sammansatta partikelverb minskar under 1900-talet (Lagerholm 2013:58) minskar även bruket av dubbelobjektskonstruktion. Det minskade bruket av dubbelobjektskonstruktion påminner också om det minskade bruket av s-genitiv (*husets tak*) till förmån för ett ökat användande av prepositionskonstruktioner (*taket på huset*) (Holm 1967:31), och framstår således som en del av en generell utveckling mot ett mer analytiskt språkbruk.

Referenser

- Bresnan, Joan, Anna Cueni, Tatiana Nikitina & R. Harald Baayen 2007. Predicting the Dative Alternation. I: G. Bouma, I. Krämer & J. Zwarts (red.), *Cognitive Foundations of Interpretation*. Amsterdam: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. S.69–94.
- Holm, Gösta 1967. *Epoker och prosastilar*. Lund: Studentlitteratur.
- Johannisson, Ture 1971. Tendenser i nusvensk språkutveckling. I: V. Ekenvall, B. Holmberg & T. Johansson (red.), *Svensk språk- och stilutveckling*. Stockholm: Läromedelsförlagen. S. 41–57.
- Lagerholm, Per 2013. *Muntligt och skriftligt i Sverige och svenskan*. Lund: Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet.
- Pamp, Bengt 1971. *Svensk språk- och stilhistoria*. Lund: Gleerups.
- Sæther, Kari-Anne 2001. *Dialektforskjeller i realiseringen av indirekte objekt*. Masteruppsats, Universitetet i Tromsø.

Van Meerbergen, Sara, Stockholms universitet

Johansson, Annika, Stockholms universitet

De Ridder, Reglindis, Stockholms universitet

Globala eller lokala superhjältar för barn? En multimodal analys av Disney-serien PJ-masks i svensk och nederländsk dubbning

Under de senaste decennierna har globaliseringens påverkan på media för barn ofta varit ämne för diskussion. Där vissa kritiker runt millennieskiftet främst har påpekat de potentiellt negativa effekterna av en allt mer 'Disnifierad' kultur för barn (cf. Davies 2004), har flera språk- och medieforskare under senare år kommit att betona den växande motrörelsen av 'det lokala' och den så kallade 'lokaliseringen' av globala media (cf. Machin & Van Leeuwen 2007; Borodo 2017). Van Leeuwen & Suleiman (2010:232) betonar samtidigt vikten och behovet av mer nyanserade och kontextbaserade analyser av det komplexa samspelet mellan det lokala och det globala i en given situation i syfte att undvika "svepande generaliseringar".

Förhållandet mellan det globala och det lokala är centralt i vårt projekt där vi med hjälp av sociosemiotiskt och översättningsvetenskapligt inspirerade redskap (cf. Taylor 2016; Boria et al. 2020; Van Meerbergen & Lindgren 2020) analyserar den internationellt spridda Disney-serien PJ-masks i svensk och nederländsk dubbning. Serien har sitt ursprung i en fransk bilderboksserie, *Les Pyjamasques*, som enligt typiskt Disney-recept (Giroux & Pollock 2010) plockades upp 'lokalt' och gjordes om för global distribuering. Serien har under de senaste åren visats i flera länder, dubbad på olika språk, på den kommersiella barnkanalen Disney Junior – i Sverige även på Netflix och på SVT. I vår jämförande analys av den svenska och den nederländska dubbningen fokuserar vi specifikt på hur seriens superhjältar gestaltas multimodalt genom ord, bild och röst. Våra preliminära resultat visar på att de nederländska och svenska dubbade varianterna kan betraktas som 'lokala' artefakter som är resultat av att en global produkt importerats och, på olika sätt, rekontextualiserats och modifierats efter lokala behov (cf. Roudometof 2016).

Referenser

- Boria, Monica, Ángeles Carreres, María Noriega-Sánchez, och Marcus Tomalin. 2020. *Translation and Multimodality: Beyond Words*. Abingdon, Oxon; Routledge.
- Borodo, Michał. 2017. *Translation, Globalization and Younger Audiences: The Situation in Poland*. New Trends in Translation Studies, Vol.25. Oxford: Peter Lang Ltd. International Academic Publishers.
- Davies, Máire Messenger. 2004. 'Mickey and Mr. Gumpy: The Global and the Universal in Children's Media'. *European Journal of Cultural Studies* 7 (4): 425–40.
- Giroux, Henry A., och Grace Pollock. 2010. *The Mouse That Roared: Disney and the End of Innocence*. Md: Rowman & Littlefield Publishers.
- Machin, David, och Theo Van Leeuwen. 2007. *Global Media Discourse: A Critical Introduction*. London; New York: Routledge.
- Roudometof, Victor. 2016. *Glocalization : A Critical Introduction*. Abingdon: Routledge.
- Taylor, Christopher. 2016. 'The Multimodal Approach in Audiovisual Translation'. *Target* 28:2 (2016), pp. 222–236.
- Van Leeuwen, Theodoor, och Usama Suleiman. 2010. 'Globalizing the Local: The Case of an Egyptian Superhero Comic'. In *The Handbook of Language and Globalization*, 232–54.
- Van Meerbergen, Sara, och Charlotte Lindgren. 2020. 'Peterson and Findus Go Glocal: Recontextualization of Images and Multimodal Analysis of Simultaneous Action in

Dutch and French Translations'. In *Children's Literature in Translation Texts and Contexts*. Leuven: Leuven University Press.-KOMMANDE

Föredraget är tänkt som en överblick av mina egna studier om svenskans perceptionsverb som publicerats på engelska med undantag av den tidigaste (Viberg 1981). Presentationen ger samtidigt ett exempel på studiet av svenskans typologiska profil (Viberg 1990, 2020, Viberg ed. 2006). Den semantiska differentieringen och polysemi mellan verben inom fältet perception beskrivs typologiskt i Viberg (1983. Jämför Aikhenvald & Storch eds. 2013, San Roque et al 2015, Phani Krishna et al. 2022). Fälttexten polysemi har också tilldragit sig typologiskt intresse, främst då det gäller kognitiva betydelser som 'förstå' och 'veta' (Evans & Wilkins 2000, Vanhove 2008) men även andra typer av betydelseutvidgning (Speed et al eds. 2019). Svenskans *se* och *höra* diskuteras i (Viberg 2008). Verbet *känna* har ett intressant polysemimönster som skiljer sig en del även från de närmaste motsvarigheterna i de andra germanska språken (Viberg 2015) och kan jämföras med multimodala perceptionsverb i de romanska språken och ungerskan (Enghels & Jansegers 2013, Galac 2021). På senare tid har studiet av ord som beskriver lukt tilldragit sig särskilt intresse (Jędrzejowski & Staniewski eds. 2021). Europeiska språk har ett relativt begränsat register för att beskriva lukt medan vissa utomeuropeiska språk excellerar på detta område (Majid & Burenhult 2014). I svenskan liksom många andra språk är luktverben starkt förknippade med värdering (Viberg 2021). Vid sidan av erfararbaserade verb som *se*, *höra* och *känna* finns även fenomenbaserade verb (Viberg 2019). Dessa kan indelas i sensoriska kopulaverb (*se glad ut*), perceptibilitetsverb (*Sjön syns från balkongen*) och sensoriska verb (*glimma, glittra, gnistra...*).

Referenser

- Aikhenvald A. Y. & Storch A. (eds.) (2013), *Perception and Cognition in Language and Culture*, Leiden – Boston, Brill.
- Enghels, R. & Jansegers, M. (2013). On the crosslinguistic equivalence of *sentir(e)* in Romance languages: A contrastive study in semantics. *Linguistics* 51(5): 957 – 991.
- Evans N., Wilkins D. (2000), In the Mind's Ear: The Semantic Extension of Perception Verbs in Australian Languages. *Language*, vol. 76, no. 3, p. 546-592.
- Galac, Á. (2021). Basic-level multimodal perception verbs in French, Spanish, and Hungarian: a contrastive corpus study of Fr. *sentir*, Sp. *sentir*, and H. *érez*. DOI: 10.18460/ANY.2021.2.005
- Phani Krishna, S., · S. Arulmozi & · Ramesh Kumar Mishra. (2022). Do You See and Hear More? A Study on Telugu Perception Verbs. *Journal of Psycholinguistic Research*. Published online: 07 January 2022.
- Majid A., Burenhult N. (2014). Odors Are Expressible in Language as Long as You Speak the Right Language”, *Cognition*, vol. 130, no. 2, p. 266-270.
- San Roque L., Kendrick K. H., Norcliffe E., Brown P., Defina R., Dingemanse M., Dirksmeyer T., Enfield N. J., Floyd S., Hammond J., Rossi G., Tufvesson S., Putten S. van, Majid A. (2015), “Vision Verbs dominate in Conversation across Cultures, But the Ranking of Non-Visual Verbs Varies”, *Cognitive Linguistics*, vol. 26, no. 1, p. 31-60.
- Speed, L., Carolyn O'Meara, Lila San Roque and Asifa Majid. (eds.) (2019). Perception metaphors. [Converging Evidence in Language and Communication Research, 19]. Amsterdam:Benjamins.
- Vanhove, M. 2008. Semantic associations between sensory modalities, prehension and mental perceptions: A crosslinguistic perspective. In Martine Vanhove (ed.), *From polysemy to semantic change. Towards a typology of lexical semantic associations*, 341–370. Amsterdam: John Benjamins. DOI: 10.1075/slcs.106.17van

- Viberg, Å (1981). Studier i kontrastiv lexikologi. (Ph. D. thesis). *SSM Report 7-8*. Dept. of linguistics, Stockholm University.
- (1983). The verbs of perception: a typological study. *Linguistics* 21: pp. 123–162.
- (1990). Svenskans lexikala profil. I: E. Andersson & M. Sundman (eds), *Svenskans beskrivning* 17, 391-408. Åbo: Åbo Academy Press.
- (2008). “Swedish verbs of perception from a typological and contrastive perspective”, in *Languages and cultures in contrast and comparison* [Pragmatics and Beyond New Series 175], M. de los Ángeles Gómez González, J. L. Mackenzie & E. M. González-Álvarez (eds.), Amsterdam, Benjamins, pp. 123-172.
- (2015). “Sensation, Perception and Cognition. Swedish in a typological-contrastive perspective”, *Functions of Language* 22:1, pp. 96–131.
- (2019). Phenomenon-based perception verbs in Swedish from a typological and contrastive perspective. In *Perception, perceptibilité et objet perçu. Approches inter-langues* [Syntaxe & Sémantique 20], Éric Gilbert (ed.), 17–48. Caen: Presses Universitaires de Caen.
- (2020). Svenskans typologiska profil i backspegeln. In Lars Anders Kulbrandstad & Guri Bordal Steien (eds.) *Språkreiser. Festskrift til Anne Golden*. Oslo: Novus forlag, sid. 47-77.
- (2021). Why is smell special? A case study of a European language: Swedish. In Łukasz Jędrzejowski & Przemysław Staniewski (eds.), *The Linguistics of Olfaction* [Typological Studies in Language] Amsterdam: Benjamins, pp. 35-71.
- Viberg, Å. Guest editor. (2006). *The Typological Profile of Swedish*. Thematic issue of *Sprachtypologie und Universalienforschung (STUF)*. 59(1).

Vogel, Anna, Stockholms universitet

Rädda Barnen i en ny tid. En nyckelords-och legitimeringsanalys för att belysa konkurrerande diskurser inom en barnrättsorganisation

Den ideella medlemsorganisationen Rädda Barnen har sedan starten 1919 inom Sverige främst arbetat med påverkansarbete. Men i sin senaste strategiska plan slår organisationen fast att börja driva s.k. idéburen välfärd i Sverige. Sedan 2017 har man därför försökt få till stånd att starta skolor i socioekonomiskt utsatta områden, men på grund av inre oenighet i organisationen har detta förslag nyligen dragits tillbaka. Syftet med undersökningen är att genom detta avgränsade fall, ”starta skola”, studera hur förändring skapas, speglas och förhandlas i verksamhetens texter. Min utgångspunkt är ett dialektiskt förhållande mellan samhälle och språkbruk (Fairclough 1992). Tidigare har Lindström (2016) visat hur Rädda Barnens texter präglas av en rättighetsdiskurs och en konkurrerande välgörenhetsdiskurs. Jag analyserar ett antal centrala texter som den strategiska planen, riksmöteshandlingar och verksamhetsplaner, kompletterade med interna arbetsdokument. Materialet angrips med en nyckelordsanalys enligt Boréus & Seiler Brylla (2018) och en legitimeringsanalys utifrån van Leeuwen (2008). Preliminära resultat antyder att nyckelorden *rätt(ighet)* och *välfärd* är del av en inre semantisk kamp, där olika ideologier står emot varandra. Både förespråkare och motståndare angående ”starta skola” använder moralisk värderingslegitimering. Förespråkarna använder dessutom deslegitimering av offentliga instanser. I föredraget diskuterar jag vilka diskurser som kan knytas till de olika inriktningarna, och relaterar till Lindströms resultat. Jag lyfter också frågan huruvida frånvaro av vissa röster och perspektiv kan bidra till tolkningen av resultaten. Avslutningsvis diskuterar jag Rädda Barnens möjligheter och beredskap att rymma olika diskurser.

Referenser

- Boréus, K./Seiler Brylla, C (2018) Kritisk diskursanalys, i: Boréus/Bergström (eds.): *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text-och diskursanalys*. Lund, 305–351.
- Fairclough, Norman. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Lindström, Julia. 2016. The Moral Economy of Aid: Discourse Analysis of Swedish Fundraising for the Somalia Famine 2011–2012. *Working Paper 2016:5*. Södertörns högskola.
- van Leeuwen, Theo 2008. *Discourse and Practice. New Tools for Critical Discourse Analysis*. New York: Oxford University Press.

von Post, Christina, Örebro universitet

Räihä, Helge, Örebro universitet

Geografisk tillhörighet av svenskan som ett terminologiskt problem. Svenskan som pluricentriskt andraspråk i Norden

Syftet med undersökningen är att jämföra hur sfi-lärare diskuterar sitt ämne och sin undervisning i de nordiska länderna, med fokus på Finland och Sverige. Vår undersökning utgår från tre frågeställningar.

1. Vilka termer förekommer när lärarna diskuterar sitt ämne?
2. Skiljer sig terminologin åt i de olika länderna?
3. Vilka tänkbara förklaringar finns det till skillnader och likheter?

Vårt material består av åtta inspelade intervjuer av nordiska verksamma sfi-lärare samt observationer av undervisning. Vi gör en jämförande kvalitativ analys av intervjuerna och observationerna. I analysen fokuserar vi i första hand på termer som lärarna i Finland och Sverige använder och som refererar till svenska som andraspråk och flerspråkighet. Vi gör också jämförelser med de övriga nordiska länderna. Vår undersökning visar bland annat att termen andraspråk inte används av lärarna i Finland men däremot av lärarna i Sverige. Denna skillnad kan förklaras av det geografiska läget och den nationella tillhörigheten, alltså att svenskan är ett pluricentriskt språk. Språksituationen i Finland visar dessutom att det ser ut att finnas en terminologisk lucka hur man benämner ett pluricentriskt nationellt språk i minoritet ur ett andraspråksperspektiv. Vad gäller övrig terminologi med referens till andraspråk och flerspråkighet kan vi däremot inte se några skillnader i vårt material. Det sistnämnda gäller även i jämförelse med Norge och Danmark.

Referenser

- Colnerud, G., Granström, K. (2002) *Respekt förläraryrket: om lärares yrkesspråk och yrkesetik*. Stockholm: Liber.
- García, O., Wei, L. (2018) *Translanguaging Flerspråkighet som resurs*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Ge, Sh., Chen, X. A corpus-based study on the distribution of business terms in business English writing. In Hao, Tian Yong, Chen, Wei, Xie, Haoran, Nadee, Wanvimol, Lao, Rynson (2018) *Emerging Technologies for Education*. Springer.
- Giesewetter, S. (2014) "Meaning is Use" and Wittgenstein's Treatment of Philosophical Problems. *Nordic Wittgenstein Review*, 3 (No. 1).
- Hammarberg, B. (2013) Teoretiska ramar för andraspråksforskning. In: Hyltenstam, K., Lindberg, I. *Svenska som andraspråk – i forskning undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Harbour, M., Gauthier, J.-B. (2017) *Complex polysemy and reflexivity in organizational research*. Université du Québec en Outaouais, URL :<https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01543416/document> (hämtad 08.04.2020).
- Lainio, J. (1999) Språk. Genetisk och geografisk om kontinuitetsproblem och debatten om finska som minoritetsspråk. In: Hyltenstam, K. *Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

- Muhr, R. (2005) Language Attitudes and language conceptions in nondominating varieties of pluricentric languages In: *Standardvariationen und Sprachideologien in verschiedenen Sprachkulturen der Welt. Standard Variations and Language Ideologies in different Language Cultures around the World*. Muhr R. (ed.) Wien, Peter Lang Verlag.
- Otheguy, R., García, O., Reid, W. (2018) *A translanguaging view of the linguistic system of bilinguals*. Applied Linguistics Review.
[URL:https://ofeliagarciadotorg.files.wordpress.com/2018/03/otheguy-garcia-and-reid-responseapplied-linguistics-review-a-translanguaging-view-of-the-linguistic-system-of-bilinguals.pdf](https://ofeliagarciadotorg.files.wordpress.com/2018/03/otheguy-garcia-and-reid-responseapplied-linguistics-review-a-translanguaging-view-of-the-linguistic-system-of-bilinguals.pdf) (Hämtad 09.04.2020).
- Sahlée, A. (2017) *Språket och skolämnet svenska och skolämnet svenska som andraspråk*. Uppsala universitet.

Internetkällor

- FINLEX. Självstyrelselag för Åland. URL:
[http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1991/19911144?search\[type\]=pika&search\[pika\]=%C3%A5lands%20sj%C3%A4lvstyrelselag#L6](http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1991/19911144?search[type]=pika&search[pika]=%C3%A5lands%20sj%C3%A4lvstyrelselag#L6) (Hämtad 10.04.2020)
- Statistikcentralen Finland, Befolkningen efter språk 1980-2018.
[URL:https://www.stat.fi/til/vaerak/2018/vaerak_2018_2019-03-29_tau_001_sv.html#_ga=2.21930355.950830558.1567938816-1335486037.1565776194](https://www.stat.fi/til/vaerak/2018/vaerak_2018_2019-03-29_tau_001_sv.html#_ga=2.21930355.950830558.1567938816-1335486037.1565776194) (accessed10.04.2020).
- Statistikcentralen Finland 2019. URL:http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_sv.html
 (Hämtad 11.04.2020)

Västerdal, Ida, Göteborgs universitet

Troggver tö änn tö jär ris käisen? *Om Verschärfung och den estlandssvenska dialekten på Stora Rågö*

Den rumsliga dimensionen i språket visar sin komplexitet i en svensk dialekt på Stora Rågö i Estland, där en ljudutveckling har skapat avstånd till grannön Lilla Rågö men samtidigt skapat närhet till andra språk som är avlägsna i tid och rum.

Ljudutvecklingen i fråga rör konsonantinskotten -ggv- och -ggj- mellan två vokaler i ord som *troggver* 'tror' och *äggja* 'ön' och har tidigare noterats av bl.a. Russwurm (1855) och Tiberg (1940, 1962). Nästintill identiska konsonantinskott utgör ett karaktäristiskt drag i modern färöiska (Thráinsson et al. 2004) och är också ett välbelagt fenomen i fornnordiska och gotiska (se bl.a. Davies & Iverson 1996, Petersen 2002). Ljudförändringen kallas *Verschärfung*, eller *skerping* på färöiska. Liknande ljudutvecklingar förekommer sporadiskt i flera germanska språk och dialekter och inom andra språkfamiljer (Petersen 1993), men den väsentliga skillnaden är att utvecklingen i Stora Rågö-målet har nått det verschärfungstypiska klusila uttalet och tycks vara regelmässigt etablerat i språket.

I mitt föredrag kommer jag att visa att formen och den fonetiska kontexten för inskotten i Stora Rågö-målet är mycket lika förhållandena för verschärfung, framför allt i färöiskan. Det blir också en kort diskussion om hur denna novation kan ha uppstått, till vilken jämförelser med grannspråket på Lilla Rågö – där inskotten inte finns – kan ge intressanta bidrag.

Nyckelord: Verschärfung, fonologi, naboopposition, estlandssvenska, färöiska

Referenser

- Davies, Gerry W. & Gregory K. Iverson. 1996. The Verschärfung as Feature Spread. I: Salmons, Joseph C. & Rosina L. Lipi-Green (red.), *Germanic Linguistics. Syntactic and Diachronic* Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, s. 103–120.
- Petersen, Hjalmar P. 1993. Skerpingin í føroyskum. I: Magnús, Snædal & Sigurðardóttir Turið (red.), *Frændafundur. Fyrirlestrar frá íslensk-færeyskri ráðstefnu í Reykjavík 20.-21. ágúst 1992. Fyrirlestrar frá íslensk-føroyskari ráðstevnu í Reykjavík 20.-21. august 1992*. Reykjavík: Háskóli Íslands, s. 11–19.
- Petersen, Hjalmar P. 2002. Verschärfung in Old Norse and Gothic. I: *Arkiv för nordisk filologi 117*. Lund: Arkiv för nordisk filologi, s. 5–27.
- Russwurm, Carl. 1855. *Eibofolke oder die Schweden an den Küsten Ehtlands und auf Runö. Eine historisch-ethnographische von der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg mit einem demidowschen Preise gekrönte Untersuchung*. Reval.
- Thráinsson, Höskuldur, Hjalmar P. Petersen, Jógvan í Lon Jacobsen & Zakaris Svabo Hansen. 2004. *Faroese. An overview and reference grammar*. Tórshavn: Føroya Fróðskaparfelag.
- Tiberg, Nils. 1940. Rågösvenskan. I: Söderbäck, Per (red.), *Rågöborna*. Stockholm: P. A. Norstedts & Söner, s. 327–356.
- Tiberg, Nils. 1962. *Estlandssvenska språkdrag*. Uppsala & Köpenhamn: A.-B. Lundequistska bokhandeln & Ejnar Munksgaard.

I skolans undervisning har grammatiken haft en svag position och även saknat tydlig anknytning till skrivutveckling. I den senaste läroplanen för gymnasiet, Gy 11, har emellertid kunskaper om språket och dess struktur fått en starkare ställning. Men det finns få svenska forskningsstudier inom grammatikdidaktik (Skar & Tengberg, 2014, se dock Strzelecka & Boström, 2014). Myhill et al. (2012) är exempel på forskare som utgår från modern grammatikforskning och kopplar till skrivundervisning genom ett funktionellt seende på grammatiken och en explicit undervisningsform.

I detta föredrag presenteras ett utsnitt av ett pågående avhandlingsarbete om grammatik och skrivutveckling i svenska och svenska som andraspråk inom vuxenutbildningen på gymnasial nivå. Undersökningens interaktiva forskningsansats är baserad på ett kombinerat forsknings- och utvecklingsarbete med interventioner som genomförs på två nivåer. Inledningsvis bedrevs ett samarbete med lärare för att utveckla en undervisningsmetod med målet att stödja elevers skrivutveckling, varefter lärarna genomförde denna undervisning. Insamlad data har primärt utgjorts av elevtexter av argumenterande och utredande art samt av elevintervjuer. Elevtexter analyseras med lexikogrammatiska kategorier, till exempel språkhandlingar och modalitet, för att undersöka förändringar i elevernas texter mellan två olika versioner.

I presentationen uppmärksammas preliminära delresultat av analyserade argumenterade texter utifrån SFG:s interpersonella metafunktion. Resultaten indikerar skillnader mellan version 1 och 2 i både svenska 2 och svenska som andraspråk 2. Dessutom tyder resultaten på att eleverna i svenska som andraspråk gör mer omfattande ändringar mellan version 1 och 2. Resultaten diskuteras utifrån didaktiska och organisatoriska implikationer.

Referenser

- Myhill, D. A., Jones, S. M., Lines, H. & Watson, A. (2012). Re-thinking grammar: the impact of embedded grammar teaching on students' writing and students' metalinguistic understanding. I: *Research Papers in Education*, 27(2), 139 – 166. <https://www-tandfonline-com.ezp.sub.su.se/doi/full/10.1080/02671522.2011.637640?scroll=top&needAccess=true>
- Skar, G., & Tengberg, M. (2014). Vilken forskning bedrivs egentligen inom forskningsfältet Svenska med didaktisk inriktning? I: P., Andersson, P., Holmberg, A., Lyngfelt, A., Nordenstam, & O. Widhe (Red.). *Mångfaldens möjligheter. Litteratur- och språkdidaktik i Norden* (s. 353 – 373). Göteborg: Göteborgs universitet.
- Strzelecka, E., & Boström, L. (2014). *Lärares strategier i grammatikundervisningen i svenska*. Härnösand: Mittuniversitetet.

Wirdenäs, Karolina, Stockholms universitet

Kaufhold, Kathrin, Stockholms universitet

"Man kommer för att man ska få medicin": Riskabla berättelser om vård och migration

Berättande är en viktig och vanlig aktivitet i samspel. När en samtalsdeltagare förankrar ett initiativ till en berättelse (narrativ) väcker det förväntningar på att det ska finnas en poäng (*tellability*), som nyhetsvärde, humor, en relevant del av en berättelserunda osv. Det anmärkningsvärda prioriteras och traderas, medan återgivande av det rutinartade, vardagliga och humorlösa som sker inte lyfts fram på samma sätt. Paradoxalt nog verkar detta kunna leda till att något anmärkningsvärt upplevs som norm och det vanliga, om det berättas om och om igen och förs vidare. Vår diskussion utgår från två olika studier som baserats på material med intervjuer, fältstudier och inspelad utbildning för vård och nyanlända personer. I samtal med flera olika aktörer (vårdgivare, frivilligorganisationer, asylsökande och vårdutbildare) från våra studier har vi noterat återkommande narrativer av stereotyp karaktär om anmärkningsvärda företeelser. Det handlar dels om narrativer om migranter, dels om sjukvård, och de berör moraliska, kulturella, rättsliga och ekonomiska aspekter på hälsa och system. Vi ser dessa narrativer som riskabla då ett frekvent och spritt traderande av dem kan bidra till en föreställning om att unika händelser i vården är representativa och vanliga, vilket i sin tur kan leda till negativa förväntningar och sämre förutsättningar för mellanmänniskliga vårdmöten.

I vårt föredrag vill vi med utgångspunkt i interaktionell sociolingvistisk (analys av narrativer och positionering) diskutera hur man i samtal kan bruka, balansera och bemöta stereotypa och riskabla berättelser om migration och vård, t.ex. genom att skifta position och ge motexempel.

Referenser

- Bamberg Michael and Alexandra Georgakopoulou (2008) Small stories as a new perspective in narrative and identity analysis. *Text & Talk* 28 (3): 377–396.
- Baynham, Mike and Anna De Fina (2017) Narrative analysis in migrant and transnational contexts. In Marilyn Martin-Jones and Deirdre Martin (eds) *Researching Multilingualism: Critical and Ethnographic Perspectives*, 31–45. London: Routledge.
- De Fina, Anna and Alexandra Georgakopoulou (2012) *Analyzing Narratives: Discourse and Sociolinguistic Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaufhold, Kathrin & Wirdenäs, Karolina (uu) Professional identity construction in the healthcare sector: Narratives around facilitating migrants' access to healthcare, *Journal of Applied Linguistics and Professional Practice*.
- Wirdenäs, Karolina & Kaufhold, Kathrin (2020) *Jämlig vård och jämlikhälsokommunikation: Ett verksamhetsutvecklande samarbetsprojekt mellan Transkulturellt centrum och Stockholms universitet, 2018-2019*. Rapport. Stockholmsuniversitet. <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1417119/FULLTEXT01.pdf>

Wistrand, Helena, Högskolan i Gävle

Att brodera ut texten. Intertextualitet i Mätta Charlotta Focks klagoskrift

På Nordiska museet (2021) i Stockholm förvaras en klagoskrift bestående av drygt 600 ord broderade i versaler med korsstyggn på ett tygstycke sammanfogat av flera mindre lappar. Texten är daterad "Jönköpings bastil den 10 desämbler 1805" och undertecknad "Mätta Charlotta Fock, född Ridderbielke". Mätta Charlotta Fock hade år 1805 genomgått en flera år lång rättsprocess, åtalad för giftmord på sin make (Johan Henrik Fock) samt två av parets fyra barn (Claes Abraham Fock och Charlotta Lovisa Fock). Vid tiden för broderiets tillkomst satt Mätta frihetsberövad på Jönköpings slottshäkte och hade nyligen fått veta att hon skulle insättas som en så kallad bekännelsefånge på Carlstens fästning (Eldvik 2012; Harrison Lindbergh & Harrison 2013; Lyttkens 1956).

Min presentation bygger på en intertextuell analys av Mätta Charlotta Focks klagoskrift. En intertextuell analys påvisar sådant i texten som gör den heterogen eller mångrostad (Ajagán-Lester, Ledin & Rahm 2003 s. 203). Analysen utgår från begreppen *textsamspel* och *normsamspel*, vilka har introducerats av Per Ledin (1997, 2001 s. 32) som försvenskade motsvarigheter till Norman Faircloughs (1992 s. 104) begrepp *manifest intertextualitet* respektive *interdiskursivitet*. Textsamspel innebär att andra texter är explicit närvarande i den undersökta texten, t.ex. genom citat eller referat (Ajagán-Lester, Ledin & Rahm 2003 s. 222), medan normsamspel innebär att andra texter lämnar ett mer implicit avtryck i den undersökta texten, t.ex. genom "spår av olika textnormer" eller "ekon av andra koder" (Ajagán-Lester, Ledin & Rahm 2003 s. 226).

Referenser

- Ajagán-Lester, L., Ledin, P., & Rahm, H. (2003). Intertextualiteter. I: B. Englund & P. Ledin (red.), *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. Lund: Studentlitteratur. S. 203–237.
- Eldvik, B. (2012). Ännu en broderad kärlekshistoria? I: C. Westergren (red.), *I kärlekens spår. Nordiska museets och Skansens årsbok 2012*. Fataburen 2012. Stockholm: Nordiska museets förlag. S. 174–191.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Harrison Lindbergh, K. & Harrison, D. (2013). Metta Focks broderade nådeansökan. I: K. Harrison Lindbergh & D. Harrison (förf.), *101 föremål ur Sveriges historia*. Stockholm: Norstedts. S. 262–265.
- Ledin, P. (2001). "Med det nyttiga skola vi söka att förena det angenäma...". *Text, bild och språklig stil i veckopressens föregångare*. Rapport nr 14. Lund: Studentlitteratur. (tidigare utgiven 1997, Rapporter från projektet Svensk sakprosa 14, Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet).
- Lyttkens, Y. (1956). *Trefalt mord?* Stockholm: Bonniers.
- Nordiska Museet (2021). *Klagoskrift*. Digitalt Museum. Hämtad 2022-01-12 från <https://digitaltmuseum.se/011023505179/klagoskrift>

Wojahn, Daniel, Södertörns högskola

Framställning av flyktingar, migranter och andra mobila människor i svensk press under den så kallade flyktingkrisen

Under de senaste åren har den svenska pressen rapporterat utförligt om människor som korsar den svenska gränsen, oftast under rubriker innehållande benämningen *flyktingkris*. Enbart 2015 publicerade svenska tidningar och tidskrifter över 56 000 artiklar som innehöll ordet *flyktingar*.

Denna presentation bygger på en analys av 31 000 artiklar som publicerades under åren 2015 till 2017. Syftet är att studera den språkliga konstruktionen av flyktingar, migranter och andramobila människor. Följande tre forskningsfrågor strukturerar analysen:

- Hur benämns och framställs de människor som kom till Sverige under åren 2015 till 2017?
- Vilka teman diskuterar den svenska pressen i relation till flyktingar, migranter och andra mobila människor?
- Hur konstrueras svenskar i tidningsartiklar om mobila människor?

Studien kombinerar kvantitativa och kvalitativa metoder hämtade från korpuslingvistik och kritiska diskursstudier (Baker 2006, Baker m.fl. 2008). Analysen visar att det, i ett europeiskt perspektiv, används ett förhållandevis stort antal olika personbenämningar som delar in människor som har korsat den svenska gränsen i olika undergrupper (t.ex. *flyktingar*, *asylsökande*, *nyanlända*, *papperslösa*, *invandrare*). Dessa grupper porträtteras på olika sätt av den svenska pressen. Flyktingar konstrueras exempelvis i högre grad som offer, migranter som illegala inkräktare och EU-migranter som tiggande romer. Oberoende av vilken benämning som används framställs mobila människor framför allt som en anonym massa och som objekt förpolitiska handlingar. Svenskar porträtteras i början av den analyserade tidsperioden som hjälpsamma, generösa och godhjärtade, ett perspektiv som försvinner nästan helt redan i slutet av 2015.

Referenser

Baker, Paul (2006): *Using Corpora in Discourse Analysis*. London: Continuum.

Baker, Paul, Costas Gabrielatos, Majid KhosraviNik, Michal Krzyżanowski, Tony McEnery & Ruth Wodak (2008): A useful methodological synergy? Combining critical discourse analysis and corpus linguistics to examine discourses of refugees and asylum seekers in the UK press. I: *Discourse & Society*, 19.3, 273–306.

Young, Nathan J., Stockholms universitet

Mer "multi" än någonsin? En longitudinell analys av lånord i Stockholms förortsslang

En del har skrivits om slang, argot och antispråk, både i globala (Halliday, 1976; Matras, 2000) och lokala sammanhang (Thesleff, 1912; Kotsinas, 1988). Dock finns det ingen longitudinell studie av ett antispråks uppkomst över tid. Denna undersökning syftar till att fylla forskningsluckan och genomskåda förortsslangens utveckling med hjälp av en svensk hiphopkorpus, 1994–2020. Många av korpusens stockholmska artister skryter om nära band till den kriminella underjorden, så deras kreativa verk erbjuder en inblick i annars svårfångade språkliga praktiker, nämligen förortsspråkets mest slangmättade register (se Behschnitt, 2013; Smalley, 2015; Jonsson, Franzén & Milani, 2020).

En analys utfördes på korpusens ca. 1,3 miljon ord (ca. 2500 låtar skrivna av ca. 500 artister). Nya lånord samt deras härkomst annoterades, och låtarna kodades för sinnesrörelse (Mohammad & Turney, 2013), utgivningsår och författarrapparens ålder, kön och etnicitet.

Låtar med hög sinnesrörelse innehåller flera lånord, vilket ger stöd till antispråkstillskrivningen och minner dessutom om rak ordföljd i *high involvement style* (Ganuza, 2011, s.98). Något mer fångslande är korpusens longitudinella utvecklingsmönster: äldre låtar har färre lånord medans nyare låtar har flera lånord, och korrelationen är statistiskt robust. Turkiska dominerar som språkhärkomst trots avsaknaden av artister med turkiska rötter.

Resultaten förbryllar i ljuset av konventionella uppfattningar av migrationsrelaterad språkkontakt. Enligt dem ska kontaktens början präglas både av ostabil variation och en hög cirkulation av material från särdragsmolnet (*feature pool*, Mufwene, 2001). Sedan, generation efter generation, ska variationen reduceras och stabiliseras (Kerswill & Williams, 2000). Denna utveckling syns inte i korpusen, vilket pekar mot en starkare *agentiv* tolkning som t.ex. Fraurud (2003) tagit upp (s.87). Möjligtvis har efterfrågan för oppositionella symboliska praktiker – av vilka en är naturligtvis språklig – ökat de senaste 20 åren. Potentiella sociala drivkrafter till detta diskuteras.

Referenser

- Behschnitt, W. (2013). The rhythm of hip hop: Multi-ethnic slang in Swedish literature after 2000. I: W. Behschnitt, S. de Mul & L. Minnaard (red.) *Literature, Language, and Multiculturalism in Scandinavia and the Low Countries* (175–195). Brill.
- Fraurud, K. (2003). Svenskan i Rinkeby och andra flerspråkiga bostadsområden. *Språk i Norden*, 34(1), 77–92. <https://tidsskrift.dk/sin/article/view/16922/14700>
- Ganuza, N. (2011). Syntactic variation in the Swedish of adolescents in multilingual urban settings – a thesis summary. I: R. Källström & I. Lindberg (red.), *Young Urban Swedish. Variation and change in multilingual settings*. Göteborgsstudier I nordisk språkvetenskap, 14 (89–104). Gothenburg University Press.
- Halliday, M. A. K. (1976). Anti-languages. *American Anthropologist*, 78(3), 570–584.
- Jonsson, R., Franzén, A. G. & Milani, T. (2020). Making the threatening other laughable: Ambiguous performances of urban vernaculars in Swedish media. *Language & Communication* 71, 1–15.
- Kerswill, P., & Williams, A. (2000). Creating a new town koine: Children and language change in Milton Keynes. *Language in society*, 29(1), 65–115.

- Kotsinas, U.B. (1988). Ekenssnack från Sibirien till Flempan. Om betydelseförändringar och orddöd i stockholms slang. I: Einarsson, J. & Söderberg, B. (red.) *MINS Nr 28 Ingemar Olsson*, 25 (s. 199–213). Stockholms universitet.
- Matras, Y. (2000). Mixed languages: a functional-communicative approach. *Bilingualism: Language and cognition*, 3(2), 79–99.
- Mohammad, S. & Turney, P. (2013). Crowdsourcing a Word-Emotion Association Lexicon, *Computational Intelligence*, 29(3), 436–465
- Mufwene, S. S. (2001). *The ecology of language evolution*. Cambridge University Press.
- Smalley, Nichola. 2015. *Contemporary urban vernaculars in rap, literature and in translation in Sweden and the UK*. University College London.
<https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1468987/>
- Thesleff, A. (1912). *Stockholms forbrytarspråk och lägre slang, 1910–1912*. Albert Bonniers Förlag. <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/26837>

Zart, Milena, Uppsala universitet

Vad är problemet? – en kritisk diskursanalys av den samtida svenska klimatdebatten

Kunskaper om klimatförändringar förmedlas i Sverige framförallt språkligt. En diskursanalys av texter om ämnet kan blottlägga återkommande föreställningar om klimatförändringarnas beskaffenhet. Tidigare svenska, språkvetenskapliga studier om klimatsdiskurs har mig veterligen främst undersökt texter från näringsliv och skola. Mitt avhandlingsprojekt ska istället fokusera på hur klimatförändringar problematiseras i en bredare samhällsdebatt som förs i tidningar och på sociala medier. Den övergripande frågan är: *Hur formar språket föreställningar av ett komplext och abstrakt problem som klimatförändringar?*

I föredraget presenteras en delstudie som belyser hur problemrepresentationer rörande klimatförändringar och klimatåtgärder konstrueras diskursivt i en tidningskontext. Studien kan placeras inom fälten kritiska diskursstudier CDS (se t.ex. Brylla et al. 2018) och ekolingvistik (Fill & Penz 2017).

Materialet för delstudien är sex debattartiklar ur två rikstäckande dagstidningar. Problemrepresentationer kan synliggöras genom att man studerar hur en viss praktik rättfärdigas, t.ex. varför vi behöver göra något åt klimatförändringar. Metoden för detta är en legitimeringsanalys efter van Leeuwen (2008). Dessutom är det av intresse vem som skrivs fram som ansvarig för problemlösningen dvs. genomförandet av klimatåtgärder. Med hjälp av en transitivitetsanalys (Holmberg & Karlsson 2006) studeras hur olika deltagares ansvar och förpliktelser i relation till klimatförändringar realiseras.

De preliminära resultaten visar att klimatåtgärder ofta rättfärdigas med hänvisningar till effektivitet och att sådana legitimeringar används för konkreta praktikaspekter, medan moraliska legitimeringar används för att rättfärdiga klimatåtgärder i allmänhet. Transitivitetsanalysen visar att politiker och medborgare (i form av konsumenter) är återkommande deltagare med ansvar för åtgärderna.

Referenser

- Brylla, C. S. Seiler, Westberg, G., & Wojahn, D., 2018: C som i kritik: Kritiska perspektiv inom text- och diskursstudier. I: Charlotta Seiler Brylla, Gustav Westberg & Daniel Wojahn (red.) *Kritiska text- och diskursstudier*. Huddinge: Södertörns högskola.
- Fill, A.F., & Penz, H. (Red.). 2017. *The Routledge Handbook of Ecolinguistics*. New York: Routledge.
- Holmberg, P. & Karlsson, A-M. 2006: *Grammatik med betydelse: en introduktion till funktionell grammatik*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- van Leeuwen, T. 2008: *Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis*. New York: Oxford University Press.

Ängsal, Magnus P., Göteborgs universitet

Brodén, Daniel, Göteborgs universitet

Fridlund, Mats, Göteborgs universitet

Olsson, Leif-Jöran, Göteborgs universitet

Öberg, Patrik, Göteborgs universitet

Terrorism som politisk frame i svensk riksdagsdebatt 1993–2018

Det här bidraget behandlar ett centralt, men från en språkvetenskaplig horisont underutforskat politiskt ämne i svensk efterkrigshistoria: terrorism, dess inflytande på och kopplingar till andra politiska diskurser. Presentationen är en del av av projektet *SweTerror: Terrorism i svensk politik: En multimodal studie av terrorismens konfigurering i parlamentarisk debatt, lagstiftning och politiska nätverk i Sverige 1968–2018* (2020–2024, VR, 24 MSEK), som utforskar diskursen om terrorism i riksdagen interdisciplinärt med digitala metoder i kombination med närläsningar (Edlund et al. 2021). Den data som ligger till grund för delstudien som presenteras här är skriftliga protokoll av muntliga anföranden i Sveriges riksdag 1993–2018 (tillgängliga i Korp, Språkbanken). Fokus för studien är ordet *terrorism* som simplex och del i sammansättningar både som determinans och determinatum. Vi analyserar ordets användning över tid och med koppling till de tolkningsramar eller *frames* (jfr Entman 1988; Ziem 2014) som det relateras till, liksom till diskursaktörernas (parlamentarikernas) partipolitiska hemvist. Metoden som används är digital fjärrläsning med kvalitativa nedslag i textmaterialet, där ordets kontexter med hjälp av kollokationsanalys är en del. Vi kan exempelvis visa att terrorism som tema i riksdagsdebatt, tidigare nästintill obefintligt, får ett markant uppsving efter 11 september-attackerna 2001, så att vi här kan tala om en emergent ”terrorism-mindedness”. Ett annat viktigt resultat är – utifrån en fallstudie av sammansättningen *statsterrorism* – att framingen kan differera avsevärt beroende på partitillhörighet. Medan partier till vänster tillskriver Israel och Turkiet statsterroristiska handlingar, riktar partier till höger oftare sådana anklagelser mot Ryssland och Iran.

Referenser

Edlund, J., D Brodén, M. Fridlund, C. Lindhé, L.-J. Olsson, M. P. Ängsal, P. Öhberg (2021): ”A Multimodal Digital Humanities Study of Terrorism in Swedish Politics”.

I: K. Arai (ed): *Intelligent Systems and Applications: Proceedings of the 2021 Intelligent Systems Conference (IntelliSys)* Volume 2, Springer. s. 435-449.

https://doi.org/10.1007/978-3-030-82196-8_32

Entman, R. E. (1988): ”Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm”. In: *Journal of Communication* 43 (4), p. 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>

Ziem, A. (2014): *Frames of Understanding in Text and Discourse*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.